

PROTOKOL Nr. 1.

- No. 1. Provst Michel Vogelius Efterretninger om Vester Hanherred 1729.
- No. 6. Kirker, Klostre og Herregaarde.
- No. 16. Feggeklit.
- No. 17. Gasberg.
- No. 18. Nebel.
- No. 20. Hillerslevhus.
- No. 22. Jens Glob.
- No. 24. Slaget ved Husby Hole.
- No. 26. Slaget ved Thorup Strand.
- No. 34. Jordskælvet den 3. April 1841.
- No. 41. De jyske Barfred.
- No. 42. Fortids Skove og Plantninger.
- No. 45. Danmarks Kapervæsen 1807-14.
- No. 46. Brudstykker af Aagaards Beskrivelse over Thye 1802.
- No. 91. Slægten Blik til Nystrup.
- No. 94. Slægten Strangesøn.
- No 97. Hellige Kilder.
- No. 103. Om Limfjordens Forbindelse med Vesterhavet i det 11. Aarhundrede.
- No. 108. Den latinske Skole i Thisted.
- No. 110. Forskellige korte hist. Notitser.
- No. 111. Kølbygaard
- No. 112. Ørum Slot - Sævarenda.
- No. 114. Landet hinsides Limfjorden.
- No. 122. Spredte Notitser.
- No. 123. Udtog af Mogens Aagaards Tanker om Herregaardene Irup og Øland.
- No. 125. Vust Kirke.
- No. 126. Udtog af Hr. Peder Syvs, Danske Boglade.
- No. 127. Nogle Optegnelser fra Beg. af 1600.
- No. 128. Udtog af Holger Jacobæi Rejsejournal fra Aaret 1671.
- No. 129. Notitser: Snedsted Seminarium - Isvanskeligheder for 100 Aar siden - Orkan over Mors og Thy.
- No. 130. Notitser: Et Fodstykke til en gl. Tranlygte.
- No. 131. Provsten i Vestervig - Thytæssysel.
- No. 132. Spredte Smaating fra Thy og Hanherred.
- No. 138. Store Fremskridt.
- No. 139. Det gamle Rettersted - Forholdene paa Thyholm.
- No. 140. Tatere og Natmandsfolk.
- No. 145. Hanherredstroppe.
- No. 154. Sten.
- No. 156. Spredte Træk af Landbolivet.
- No. 160. Notitser: Kirkestole tilleje - En Gartner til Kølbygaard.
- No. 161. Strøgen til Kagen. Brandvæsnet i Thisted 1871. Avertissement om Post- og Telegrafkontoret samt Herredskontoret.
- No. 164. Spredte Meddelelser uddr. af Nyttige og fornøylelige Jydske Efterretninger 1767-1770.
- No. 168. Skypumpe - Kapelsten - Gildeshus ved Thisted Kirkegaard.
- No. 169. Kalkbrænding i Thy og Hanherred.
- No. 173. Afskrift af Fattigprotokol for Tømmerby-Lild Sogne 1804.
- No. 255. Forskelligt afskrevet efter Thisted Amtsavis for Aaret 1849.
- No. 261. Brudstykker efter Schades Beskrivelse over Mors.
- No. 262. Jydske Benbrudslæger.
- No. 266. Præsteindberetninger fra 1568-1599.
- No. 270. Om Hellig Thøger.
- No. 278. Det danske Købstadvæsen i 16. Aarh. - Herredsfoged i V. Thorup.
- No. 279. Gamle jydske Gaardes Mængde og Alder - Jyske Kirkebøger.
- No. 280. Degnen Søren Bech i Sjørring - "Den liden Ide Dorthé."
- No. 283. Kirkerne i Hanherred og Thy.

- No. 99. Forskellige topografiske Smaating fra Thy og Hanherred. (Møller, Tglværker).
 No. 275-76 og 79. Gaarden Helleris.
 No. 98. Told-Inquisitioner i Thisted for over 100 Aar siden - Møddingspølen i Thisted - Fugleskydning paa Thisted Kirketaarn.
 No. 111. En gammel Lade i Thisted brændt - Avertissement om Arbejdsanstalten.
 No. 162. Den udbrudte Mestertyv.
 No. 282. Begravet i et Kar. (Klim.)
 No. 33. Thisted Kirke.
 No. 44. Brev til Henrik Gyldenstjerne (Aagaard).
 No. 160. Fællesskabets Ophævelse.
 No. 155. Tvorup Kirke.
 No. 10. Henrich Gyldenstjerne til Aagaard.
 No. 90. Anders Heebo, Sognepræst i Thisted. - Morderen ved Aggersund.
 No. 276. Vestervig Klosters Brand. - Schibye paa Hundstrupgaard.
 No. 277. Ildebrand i Thisted Amt i sidste Halvaar af 1848.
 No. 263. Niels Kudsk's Død i 1849.
 No. 155. Thisted Bys Topografi.
 No. 96. Folkeliv i Thisted i gamle Dage.
 No. 264. Toldinsprætor Langeland.
 No. 265. Tegl- og Kalkbrænding fortsat fra S. 172.
 No. 163. Nørhaagaard.
 No. 269. Fjerritslev Kirke.

 Michel Vogelius: Efterretning om Vester Hanherred 1729.

Afskrift af "Ny kgl. Saml. No. 743a 4

side 285

Vester Hanherred.

Vesløs.

I denne Kirke findes et Mured Hvalt Begravelse Stæd hvorudi Hviler H. Palle Rosenkrantz til Orup. Kongl. Majst. Befalings-Mand paa Lundenæs, samt hans Frue, H. Fru Ingeborg Krabbe til Vesløgsgaard, som var Hans Exelence H= Hr. General=Lieutenant Rosenkrantzes Forældre og begge Aar 1651 udi samme Adelige Begravelse ere hensatte; paa de øverste Stole i Kirken sees deres Fædrene og Mødrene Vaabener, smukt illuminerede neml: de Rosenkrantzers, Juelers, Krabbers, Ulftanders etc.

Begravelsen var meget brøstfældig, indtil Fru Berthe Scheel, H: General-Lieutenant Rosenkrantzes Aa 1716 lood ey alleene Begravelsen i sig selv; men endog Kisterne deri Siirligen forbedre og forærede Vesløs Kirke Halvtredsindstyve Slettedalers Capital, for at holde Begravelsen efterdags vedlige.

Tømmerby og Lild.

Side 288.

Om disse Sogner har Sognepræsten Hr. Heinrich Jespersen (foruden dend Kundskab jeg fra andre, og især fra Hr. Hr. Biskop Mag. Frantz Thestrup hafde), gived mig adskillige Ting at vide i sin Relation dat.: Kiærup Præstegaard d. 28. Martz 1730.

a Tømmerbye.

Kirken er bygget af graa hugne Sten, fra Grundvolden optil Blytækningen, og har et lidet Capell ved sig, som er opbygget af graa hugne Steen, hvorved sees adskillige insignia, hvorom herefter skal meldes.

Over dend nørre Kirkedør findes i en stor graa Kampesten, en Drage udhuggen (hvilket og sees ved andre Kirker), men ved dend søndre Kirkedør, som nu er tilmuret, og har af papisterne, for at holde deres hellige Prosesioner, ses ogsaa paa en stor graa Kampesten, Lammet med Fahnen, eller rættene: Det Huds Lam. Paa Cappellet findes 2de Hoveder, i tvende graa Steene udhugne; det ene sidder ved dend Søndre Side af Cappellets Vindve, det andet paa dend Nørre Side, dog det ene større end det andet; og begge Mands Hoveder.

At forbigaa havd andre herom vilde slutte, er vel det rimeligste, at de to Hoveder betyde Fader og Søn, som skal have bygget Kirken. Thi for nogle Aar siden (det Folk endnu kand erindre sig), er udtagen af Kirkemuren, næst ved dend Nørre-Kirke-Dør en huggen Steen, og Stæden igen som endnu kand kjendes, med andre Steen eftermuret. - Stenen skal være ført af Iver Krabbe hen til Torste[d]lund, og der indmured over Porten. (Hvorfor denne Sten skulde tages fra Tømmerby Kirke og føres til Torstelund, kand jeg ikke begribe). Paa Steenen skal have ved dend Kirke staaed disse Ord. (hvoraf sluttes at en Formuende, og paa Tider, god Mand ved Navn Viderich Viis har paa sin Bekostning ladet bygge Kirken):

Jeg hedder Vidrich Viis.

Min Fader boed paa Høje-riis.

Jeg gjorde Kire for Dig.

Beed Du got for mig.

Min Fader ligger i Aale Høj.

Selv vil jeg ligge i Veggel Høj.

Saaledes er Steenens Inscription for mange Aar siden mig tilsendt af Hr. Biskop Thestrup. Dend jeg strax for Lysts Skyld oversatte saaledes paa Latin, (ej efter Prosodiske Regler; men alleeneste lige efter Ordene paa latinske Rim):

Nominov Ego Widrich Wiis.

Hobitarit Pater in Høje Riis.

Epstruci Templum Tibi.

Precare bene Mihi!

Qviescit Pater in Aalehøj.

Qviescam tpse in Veggelhøj.

Ligeledes anfører Mag Vilhelm Rogert Inscriptionen undtagen, at der staar Ulrich i Stæden for Widrich Wiis. Paa en anden Maade optegner Sognepræsten, Velbemd. H: Henrich Jespersen dend Inscription saa at de fire sidste Linier ogsaa var forandrede, idet at de to mellemste blive de sidste, foruden anden Forandring saaledes:

Jeg heder Widrich Wiise

Min Fader boer paa Høje-riise.

Hand ligger udi Aal-Høj

Jeg ligger i Vegel-Høj.

Jeg bygde Kirken for Dig.

Beed Du got for mig.

Af disse Forandringer i Relationerne om een eneste Post kand sees. 1) at man kunde haft dend beste Efterretning af Steenen selv, dersom dend maatte have bleven siddende i kirkens Muur, hvor dend burde have beholdet sit Sted indtil Verdens Ende. 2) at dend som skriver en Historie om gamle Sager maa undskyldes om hand tager fejl, naar De, som hand søger Underretning hos, komme selv ej overens med hinanden i deres Relationer, saasom og det maa meldes, at han som fløttede Steenen fra Kirkken til Torstelund, kaldes af somme Iver Krabbe, og af andre Niels Krabbe. I hvor om alting er, vil det dog nok være sandt, som har staaet paa den Steen, der er tagen ud af Tømmerby Kirkes Muur; thi mand veed deri Egnen at sige om baade Aalehøj og Vegelhøj, og Høje-Riis. Begge Højene ligger paa Tømmerby Mark, Vegelhøj Sonden for Kirken, Aalehøj i Sydvest; og Høje-Riis er en Herre-Gaard paa Mors beliggende, som fornyligen er beboed af Hr. Conferentz-Raad Klingenberg. Strax under Hovedet paa Cappellet ved dend Søndre Side, findes udhugget paa en Steen en Sphinse skikked bag til som en Løve og for ti som et Menniske holdende udi Hønderne, som en Rolde (+). Paa en anden Steen, strax neden for findes udhugged en Basilisk, som en Hane med Slange Stjert; ligesom der og over dend Nørre Kirke-Dør findes udhuggen en Drage, som nyligen er meldet.

Paa en anden Steen, der neden for findes udhugged en Jæger med et Horn for Munden i den ene Haand og en Bue i den anden Haand. Foran sees en Hare, som staar paa de bagerste Been; nok paa en anden Steennæst ved, findes en Hjort som forfølges af en Hund. Over disse Hieroglyphica har Sognepræsten bemd. Hr. Jespersen vel gjort sin Anmærkning, hentede fra Bibelen, fra Historier og fornuftig Slutning, men som mit fornemmeste hcopus i dette Skrift er, kun korteligen at fortælle Historisk viis hvad, som paa hvert Sted findes værdt at antegne; overlader jeg til Skjøsomme Læsere selv at overveje, hvad disse i teen udhugne Billeder kand betyde, da De visseligen ej ere satte der forgæves.

Alteret i Kirken er inden til med 4 Steenpiller af Kampesteen opsat, hvorpaa ligger en graa huggen flad Kampesteen, fast 3 Allen udi Længden, og fast 2 Allen breed, og ligner de gamle Hedenske Offer-Boorde eller Alter. Midt udi samme Steen findes udhuggen et lidet Hul, som er øverst kvadrat; men rund neden til, som muligt de papistiske har brugt til deres Reliquier af Helgenes Been. Paa Muuren i Altergulvet findes opsat en gammel malet Tavle, hvorpaa staar Christi Opstandelses Historie. Paa dend Ene Side af Graven sidder en gammel Præst med sine 3 Sønner, alle i Præstelig Dragt, paa et Hynde. Paa dend anden Side: En gammel Kone med 2de Døtre, ogsaa paa et Hynde, alle med sammenlagde oprakte Hænder. Hvad for en Præst der har ladet samme Tavle opsætte, viides ej af nogen. Dog sluttes, at han maa have leved i det 5de eller 6de Seculo, saasom Qvinderne ere afmalede med Kraver om Halsen, som da var brugeligt, og gjetter Velbemd. Hr. Henrich Jespersen, fjerde Præst efter Reformationen, i hvorvel jeg ej har ham paa Aalborg Stifts Præsteregister, mig tilforn af H. Hr. Biskop Thestrup for mange Aar siden tilsendt.

Afskrevet af A.C. Svalgaard, d. 13. Juni 1923.

(Lærer Sodborg, Vesløs har velvilligt laant mig ovenstaaende til Afskrift).

Kirker, Klostre og Herregaarde

Vestervig Kirke.

Den gamle og anseelige Kirke, der ligger i Vestervigs Sogn, fire Mil sønden for Thisted var forhen det berømte St. Thøgers Klosters Kirke. Den har et højt Taarn og meget smukke Hvælvninger, der hvile paa 12 runde Granitpiller. Kirken er opført i det 12te Aarhundrede af Kampesten. Hovedgangen er bygget i Rundbue= og Sidegangen i Spidsbuestilen. Kirken har indvendig en Længde af 110 Alen og har forinden Reformationen havt et smukt Kor. En Ildebrand, den 30. December 1703, der lagde Herregaarden Vestervigkloster i Aske ødelagde de fleste af Kirkens Antiquiteter; dog skaanedes Klokkerne. Flere adelige Slægter ligge her

begravne.

Nede i Taarnet have de senere Ejere af Vestervig af Familien Moldrup deres Begravelse i det moldrupske Kapel, med en smuk Jerngitterdør for. Paa Kirkegaarden udenfor den nordre Kirkedør ligger en usædvanlig lang, smal Steen af graa Kamp med to udhugne lange Kors paa, og med latinsk Skrift rundtom den yderste Rand, som nu er udslidt og ukjendelig paa nogle faa Bogstaver nær. Efter ældgamle Sagn skal den i Kæmpeviserne besungne "liden Kirsten", Kong Valdemar den Stores Søster eller naturlige Datter, som blev besvangret af dronningens Broder, Hertug Buris her ligge begravet tillige med sin Elsker. Graven kaldes endnu liden Kirstens Grav; den blev aabnet 1610 af Lensmand Jørgen Lange, og befandtes da Kisten deelt i tvende Rum, og Been af et Menneske i hvert af disse.

Ifølge den gamle Vise om Prins Buris og liden Kirsten samt flere Sagn, lod Kong Valdemar, der, som Svend Aagesen ytrer, var "mod sin egen Slægt mere haard end han burde," i Vrede over sin Søsters Fejltrin hande, uagtet hun var syg, kalde op til Dans og traadte selv i Dansen med hende, og maatte hun paa den forbitrede Broders Bud, indtil hun opgav Aanden, "dandse og qvæde, for Gæster at glæde." Valdemar lod, hedder det, Prins Buris blinde og lemlæste samt hensætte paa Søborg Slot, (efter Andre Tvis Kloster), og først senere, da Vreden noget havde lagt sig, tillod Kongen, at den ulykkelige Fange flyttedes til Vestervig Kloster, hvor han lænledes til Kirkemuren tæt ved den Elskedes Grav. Visen fortsætter det saaledes:

"Kongen han lod en Lænke smedde,

I Vestervig Kloster han lod den lægge.

"Dermed gik Buris elleve Aar.

Hver Dag han til Kirstens Grav monne gaee.

"Han maatte det hver Dag af Kongen tinge,

Han maatte i Klostret begraves hos hende.

"Alle sine Lande maatte han Kongen give.

Førend han maatte i Klosteret hvile."

De historiske Beretninger stemmer dog ikke overens med Sagnet og Kæmpevisen. Efter disse Beretninger blev Buris anklaget som den, der stod i forrædersk Forbindelse med Landets Fjende, den norske Jarl Erling, hvorfor Valdemar strax lod ham hensætte paa Søborg Slot, og siden, da man antog hans Brøde for bevist, lod ham baade blinde og grusomt skamskjende.

Den sidste Straf synes dog at hentyde paa en anden Brøde, der kan have foranlediget Sagnet*)

(* Tildels efter Traps Beskrivelse af Danmark.

Her efter Gamle Danske Minder, samlede og udgivne af Holger Bruun III, københavn 1869.

Afskrevet af A.C. Svalgaard, den 5. August 1923.

Aggersborg.

Denne gamle Kongsborg var i Middelalderen de danske Kongers sædvanlige Opholdssted, naar de besøgte Vendsyssel. Den Plads hvorpaa den stod er endnu kjendelig mellem Kirken og Hovedgaarden Aggersborggaard. I Aaret 1086 opholdt Knud den Hellige sig her under Vendelboernes Oprør. Herfra udsendte han fornemme Folk, som skulde tale dem tilrette, men baade Bisp og Høvdinger haanede de og Somme ihjelsloge de. Saa flygtede da Knud fra herfra til Viborg og derefter til Slesvig. Aar 1377 forpligtede Kong Valdemar Atterdag, Ridder Niels Eriksen Gyldenstjerne til at opbygge det Slot og Fæste Aggersborg, samt den udenfor liggende By Vorborg, lige saa godt og fuldkomment, som det havde været, førend det blev afbrændt i sidste Oprør og Fejdetid. I Aaret 1441, da Erik af Pommern var bleven afsat, udbrød der en formelig Opstand af Bønderne fra Vendsyssel, Mors og Thy, der erklærede Erik for deres rette Herre. Deres Anførere vare Rigsraaden Henrik Tagesøn Tornekran samt Brødrene Helle, Herluf og Anders Holst. Først drog de mod Limfjorden, og da de kom til Kongsgaarden Aggersborg, afbrændte de den og sloge derpaa Adelen under Stig Pallesøn, Rigets Marsk, i et Blodigt Slag paa St. Jørgensbjerg. St. Gotharsdag.

Adelsmanden Eske Brok, bekjendt som sin Tids største Bondeplager, blev her sønderhugget af de forbitrede Bønder.

Christopher af Bavern stillede sig nu selv i Spidsen for Adelen og drog Bønderne imøde. De havde lejret sig paa en Bakke ved Herregaarden Aagaard, som de ogsaa afbrændte, og omgivet sig med en Vognborg. Det var en god Stilling de havde taget, men Kongen brugte List imod dem; han indlod sig i Underhandling med Bønderne og lovede at tilgive dem, hvad der var sket, naar de inden Slaget begyndte, vilde nedlægge deres Vaaben; men om Virkningen af denne List hedder det i den gamle Kæmpevise, som endnu i vore Dage Vendelsboerne lade Thy= og Morsinglænderne høre:

"Først da rømte Morsinger

Og saa de Forræddere af Thy.

Efter da stode de Vendelboer.

Og de vilde ikke flye!"

Da Bondehæren var saaledes formindsket angreb Adelen den 3die Pintsedag, den 6te Juni 1441. Det var en saare blodig Kamp.

Bønderne nedsløges for Fode. Visen fortæller fremdeles:

"..... Henrik Tagesøn,

Han værgede sig saa vel,

Siden han kom paa sine Knæ at staae,

Syv Mand han slog ihjel!"

Og hedder det fremdeles i Visen:

"Efter da stode de Vendelboer,

Og de vilde ikke flye,

Saa byggede de dem en Vognborg,

Derfor de lode deres Liv"/

Paa Valen skal der have ligget 600 Bønder efter andre derimod, det tredobbelte Antal, og de øvrige bleve "benaadede paa en temmelig Skat, men Henrik Tagesøn blev selvfemte lagt paa Stejle." Efter at Aggersborg Slot var afbrændt, blev det sandsynligvis ikke igen opbygget.

Her efter Gamle Danske Minder III. Samlede og udgivne af Holger Bruun, København 1869.

Afskrevet af A.C. Svalgaard, den 7. Aug. 1923.

Aagaard.

Denne gamle Gaard ligger omtrent halvanden Miil Nord fra Løgstør og har i en lang Tid været i Familien Gyldenstjernes Eje. Den blev i Aaret 1441 afbrændt og ødelagt under Bondeoprøret som er omtalt under Kongsborgens Aggersborg.

Det hedder under den daværende Ejer, Niels Pedersen Gyldenstjerne, at han "ikkun kom fra sin Gaard med en Stav i sin Haand."

Den sidste Gyldenstjerne, som ejede Aagaard, døde i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede. Den tidligere Gaard havde Volde og Grave, hvilket ikke var Tilfældet med den nuværende Hovedbygning, der menes at være bygget af to Søstre Reventlow; naar vides ikke. Fra 1821 til 1828 ejedes Aagaard af Kammerjunker, senere Kammerherre Johan Caspar Mylius, som anvendte betydelige Summer paa Ejendommens Drift og Forbedring, men hvoraf han ingen Frugter østede, da denne Herregaard tilligemed Bjørnsholm, Lundsgaard og Padkjær Godser paa Grund af uheldige Tidsomstændigheder for Restance maatte overtages af Staten. Nu ejes Aagaard af Proprietair C.B. Roulund.

Her efter "Gamle Danske Minder", samlede og udgivne af Holger Bruun, København 1869.

Afskrevet af A.C. Svalgaard, d. 7. Aug. 1923.

Henrik Gyldenstjerne

Qvasi modo genitj søndag, som avr thend 2 aprilis 1592 om aftenen, døde Henrich Gyldenstjerne til Aagaardt paa Baahus i Norge.

Kristen Staphensens Aarvog i d. 16. Aarh.

(Jysk Hist. og Top. 5 Bd. 1 Hefter 1874).

- Henrich Gyldenstjerne til Aagaard, af Kong Friderich d. 2. forlenet med Vitskøl Kloster (nu Bjørnsholm) ca. 1569.

Akselsens og Farstrups Dagbog, 1813.

Øland.

Denne lille Hovedgaard ligger Thisted Amt, omtrent to Mile fra Thisted. Den tilhørte i Middelalderen Globernes mægtige Slægt. Af disse Globes er Jens Glob med Tilnavnet "den Haarde mest bekjendt. Der fortælles, at han ejede næsten hele Thyland, undtagen det gejstlige Gods.

Han tjente i sin tidlige Ungdom i fremmede Lande, og imedens døde hans Fader. Hans Frænde Oluf Glob, som var Bisp i Børglum, en havesyg Prælat, fortrængte hans Moder paa alle Maader, forfulgte hende, men kunde ikke udrette noget imod hende, fordi hun altid havde rettetsig efter Loven. Tilslidst anklagede han hende for Paven og fik ham til at udstade et Bandsbrev over hende, hvorved al hendes Ejendom kom i Band, saa at intet Lig maatte jordes, intet Barn døbes, intet Sacrament uddeles, og enhver, som vilde staae hende bi blev bandsat ligesom det blev hendes Bønder forbudt at gøre deres Pligt imod hende. Hun blev da nødsaget til selv at kjøre sin Plov, og ved Hjælp af en eneste tro Pige, i hele syv Aar at dyrke sin Jord. Da Bispen endda ikke hermed lod sig nøje, men endog udvirkede, at Paven stævnedes hende til at møde for ham - hvorved han mente at faa alt hendes Gods i Stiftet underdømt - da saa hun sig nødsaget til at drage bort med to sorte Øxne for sin Vogn og med Pigen, som kørte hende ud af Landet. I Franken mødte hun sin Søn Jens Glob, som havde faaet Ridderslaget, og var fulgt af tolv Svende. Han kjendte ikke straks sin Moder, men undrede sig over den usædvanlige Maade hvorpaa hun rejste, og lod hende spørge, hvo hun var, hvorfra hun kom, og hvorhen hun agtede sig. Som hun nu besvarede hans Spørgsmaal genkjendte Jens Glob hende og tilkjendegav sig for hende. Han bad hende nu om at vende tilbage med ham, og lade ham gaa i Rette for hende mod Bispen. Da ham nu mødte i Retten med Bispen, tabte han den geistlige Sag; men for den Vold og Uret, som var tilføjet hans Moder, stævnedes han Bispen for Lands Lov og Ret; men da Bispen ogsaa der indskkjød sig under den pavelige Stol, kunde han heller ikke der faa Ret over ham. Da tænkte han at han nok paa en anden Maade skulde faa Bugt med Bispen, opgav al Trætte og udspurgte Tiden, da Bispen kunde forventes til Thy.

Saa sendte han Brev og Bud til sin Svoger, Hr. Oluf Hase i Salling, at han Juleaften skulde møde ham til Ottesang ved Hvidbjerg Kirke, sigende, at hvis han ikke mødte, da vilde han selv komme og gjæste ham, saa han skulde ikke synes meget godt om det. Hr. Oluf Hase begav sig strax paa Vejen med tolv Mand, men da han kom til Ottesund, var det saadan Gudsvejr, at han ej kunde komme over med Færgen. Da vendte han sig til sine Mænd, sigende, at de skulde vidne, at Skylden ikke var hans, saafremt han ikke kunde komme sin Svoger til Hjælp og Undsætning, aftakkede derpaa alle sine Svende, som ikke vilde følge ham, gav dem Heste og Harnisk

og bad dem at bringe hans Hustru, Slægt og Venner et kjærligt Farvel. Men de trofaste Svende gave til Svar, at de tjente ham for Klæder og Penge og derfor hellere vilde sætte Livet til end forlade ham ene.

Dermed gjorde de sig samtlige rede til at sætte ud i Sundet, men Strømmen bortrev de ti Svende, saa at Hr. Oluf kom alene med to Smaadrenge over. Og red han da samme Nat, paa den samme Hest, fire lange Mile (en Mil) til Hvidbjerg Kirke. Da han kom ind i Kirken, vare baade Bispen og Jens Glob komne, og da denne sidste mødte ham i Vaabenhuset, bød han hans Goddag, sigende: "Nu ser jeg vel, at du ikke har ladet Svogerspydet ringle i Hefet! Varst Du ikke kommen, da skulde jeg vel besøgt Dig der, Du varst!" Hr. Oluf svarede: "Jeg er reden Dig denne Vej til Villie og har derved mistet ti gode Svende og Heste, og er knap selv undkommen med Livet! Men hvorledes er Du og Bispen kommen overens?" Jens Glob svarede: "Vi ere forligte!" Da Blev Hr. Oluf vred i Hu og greb til sit Sværd, sigende: "Har Du ladet Dig for Dag tinge med Bispen, da skal hverken Du eller han komme fra denne Kirke med Livet!"

I det samme huggede han til ham, men Jens Glob sprang ind gennem Kirkedøren og bad ham holde inde en liden Stund eftersom Bispen allerede var ihjelslagen. Saa gik de tilsammen ind i Kirken; der laa Bispen og alle hans Tjener ihjelslagne, og havde han saaledes hævnnet paa Bispen al den Uret som denne havde paaført hans Fru Moder.

For denne Gjernings Skyld blev Hr. Jens Glob siden kaldet med Tilnavnet: den Haarde. Efter Globerne kom Øland under Kronen, og blev 1477 pantsat af Christian den Første til Fru Ingeborg Rosenkrants for 100 Mark.

Fra Begyndelsen af det 17de Aarh. har den været i Privates Eje, deriblandt flere af Familien Seefeld. Gaardens Bygninger afbrændte for en Del aar siden, og Udhusene atter i Aaret 1850. I nærheden af Gaarden er en mærkelig Gravhøj, omgivet af Vand; om denne Gravhøj gaar det Sagn paa Egnen, at deri findes en Skat, som ikke kan hæves, før Gaardens Bygninger ere brændte 3 Gange.

Her efter "Gamle Danske Minder. Samlede og udgivne af Holger Bruun København, 1869.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted. Afskrevet af A. Svalgaard 2. Aug. 1922.

Sjørringvold.

er Voldstedet af den gamle Kongsgaard Sjørring Borg, Knyttingsesagas "Sævarende", der blev plyndret og den kongelige Foged dræbt af Vendelboerne i deres Oprør mod Knud den Hellige, som opholdt sig her umiddelbart før sin Flugt til Fyen og sit Drab i Albani Kirke i Odense 1086.

A. C. Fabricius skildrer i Antiquarisk Tidsskrift 1846 til 48 Sjørring Volde saaledes: "Voldene ligge Sydvest for Kirken; paa den østre Side slynger Landevejen saa tæt forbi dem, at den endogsaa har skaaret et Stykke af den østre Voldbakke. Iøvrigt ere de uforstyrrede og henhøre til de bedst bevares Mindesmærker fra Oldtiden. De egentlige Volde bestaa af tre adskilte Stykker, hvoraf det nordlige og østlige, der omtrent danne en Bue, er langt fra det højeste og længste; imellem det og det vestlige, som gaar fra Nord og Syd næsten uden Krumning, er Indløbet fra Søen, altsaa paa den nordvestlige Side af det Hele; det sydlige Stykke gaar omtrent lige fra Vest mod Øst.

Gravene ere skarpt betegnede og Overgangen fra Randen af Voldene til dem er meget pludselig; de have en frodig Græsvæxt og have gjerne noget Vand; kun i meget tørre Sommer kan man gaa over dem. I Midten ligger en Høj, hvorpaa et Slot eller Taarn uden Tvivl har staaet. Den er næsten af lige Højde med de høieste Punkter af den nordlige Voldbakke." Hele Voldens Omkreds maalt paa Høiderne angiver Fabricius til 980 Fod. Højen i Midten betegnes som en Kvadrat med en Side af 50 Fod. Suhm mener i sin Danmarks Historie, femte Bind, hvor han, ligesom Fabricius i sin Beskrivelse meddeler et Kort over Sjørring Volde, giver en Grundtegning af denne Borg, at disse Bygninger ere maaske de ældste af noget dansk Slot. At de aldeles ingen Spor indeholde af Mure, viser hen til den Tid, da ogsaa Fæstningsværker vare af Træ. Det kan her være at erindre at ifølge Suhm, i hans Danmarks Historie femte Bind, den første Steenmur til Befæstning opførtes 1134 af Erik Lam omkring Lund. Det staar til at antage, at der paa Banken har ligget et Kastel eller Taarn, og at Voldene have været forsynede med Palisaderinger eller Pæleværk.

Det er med Beklagelse, siger Trap i sit Skrift i en Beskrivelse af denne interessante Oldtidslevning, at der, efter at foreliggende troværdigt Vidnesbyrd, er i de seneste Aar sket den Overlast ved at tage Græstørv af den og ved at pløje den for nær, og det uagtet den hører til de af Staten fredede Mindesmærker.

"Her efter "Gamle Danske Minder" samlede og udgivne af Holger Bruun. København 1869.

"Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

"Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 11 August 1923.

Feggeklit.

I Sejerslev Sogn i Nørre Herred, Thisted Amt, ligger Morsøes nordligste Pynt, Feggeklit, der danner den yderste Ende af en smal Landtange, Feggeklithals. Efter gamle Sagn i Thieles Folkesagn, !Danske Atlas" Schades Beskrivelse af Øen Mors, boede der engang i Oldtiden en Kong Fenge eller Fegge paa Feggeklit, hvor han havde en Borg, og hvorfra han lod sine Skibe løbe ud i Vesterhavet. Han og hans Broder, Horvendil, afvexlede med hinanden i at regere tillands og tilvands, saaledes at den ene skulle i tre Aar være tilsøes paa Vikingetog, medens den anden skulde forestaa Regimentet hjemme. Men Fegge blev misundelig over Horvendils Lykke og tiltagende Magt, dræbte ham og tog hans Hustru tilægte, hvilket Mord siden blev hævnnet af Horvendils Søn, Amlet, der dræbte Fegge. Dette Sagn har givet Stof til den store engelske Digtters Hamleth. I Saxos Danmarks Krønike 3die Bog findes ogsaa et Sagn om Haardevendel, Fenge og Amleth.

Endnu paa vises Stedet, hvor Borgen antages at have ligget med Nedgang til Fjorden fra den stejle Banke.

"Her efter Gamle Danske Minder" samlede og udgivne af Holger Bruun. København 1869.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 11. Aug. 1923.

Gasbjerg.

De stejle hvide Skrænter foran betegne Hanstholmen, medens det Højland der alt ligger bagved til Højre for Englavningen, er Østholmen, (Sognene Hjørdemaal, Hundstrup og Østerild).

Her ser man med sikkerhed hvorledes Havet, vistnok endnu i Middelalderen er gaaet ind; vest og nordfra er det kommet og har omflydt de nævnte "Holme" med deres høje og bratte Jridtsider. Ude midt i Grønsletten knejser Gasbjerget, hvis regelmæssigt kantede Form og stejle Vægge giver det Udseende af en uindtagelig Fæstning.

Ovenpaa er denne isolerede jorddækkede Kridtbanke ganske flad, med en Udstrækning af 2 Td. Agerland, og heroppe skal ifølge Traditionen den i Kæmpevisen besungne "Fru Hillersborg" (hvoraf udledes Hillerslev) have staaet - forbi Hundstrup, ved hvis Kirke ligger en Eng kaldet Korseng af et Kors, til Minde om Præsten Hr. Christen som 1550 blev ihjelslaet her af en mand ved Navn Søren Bil.

"Danmark" illstr. Rejsehaandbog. 1871.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 13. Aug. 1923.

afskr. til Christiansen, Vesløs, 31/8 1934.

Nebel.

Nebel var i gammel Tid en Hovedgaard, eller i hvert Fald en fri Sædegaard der i gamle Dokumenter nævnes første Gang 1365.

("Nybøll in Thiuth") og 1376. Sidstnævnte Aar tilkendtes nemlig "Nybyl Gods i Vestervandet Sogn med Rette at tilkomme Fru Elina Ebbe Stangesens Enke.

Det var Bisp Svend af Børglum og nogle Riddere der som udnævnte Voldgiftsmænd, dømte i denne Sag.

Hvem der var Fru Elinas Kontrapart, vides ikke. Mendet er sandsynligt, at det har været en Repræsentant for Slægten Friis - de Friiser med Bjælken og Egernet som Vaaben - hvis Stamsæde, "Nebel" angives at have været. Saaledes angives Ratløf Friis at have ejet "Nebel" 1334, og hans Søn Johan Friis ejede den omkring 1370. Endvidere har dennes Søn, Ratlof, der døde 1463, og dennes Søn Godske Frii, (død 1495) ejet Gaarden. Paa den Vis bliver der næsten ikke Rum for den nævnte Fru Elina. Tænkes kan det jo, at Friiserne har købt hende ud, eller at "Nebel" har været delt i to Dele - saaledes som Tilfældet bestemt vides at have været senere - nemlig ved Aar 1633. At en Kjeld Krabbe skal have ejet "Nebel" 1476, falder ogsaa i Traad hermed, da jo samtidig Godske Friis "til Nebel" nævnes. Om Kjeld Krabbe berettes, at han vilde fratage Vestervandet Kirke St. Nicolaus Mølle, der hørte til Kirkens Ejendom. Efter ham nævnes hans Enke, Susanne Lykke, og siden deres Søn Jakob eller Niels Krabbe. Senere ejedes "Nebel" af den ødsle Fru Elsebe Skram, Esge Billes Enke; 1633 var den, som omtalt, delt i to Gaarde, Vester og Øster Nebel, og blev samme Aar af Gunde Lange solgt til Niels Harbou (død 1649), hvis Enke, Anne Lunov, ejede "Nebel" endnu 1667. Datteren, Ingeborg Harbou, Øgtede Kornet Joh. A. v. Buchfeldt. Han solgte 1676 Gaarden, sandsynligvis til Mikkel Langballe, der vides at have ejet den Aar 1682. Langballe var Amtsskriver over Thy og Mors. 1708 skødede han "Nebel Sædegaard" (11 Td. Hartkorn) til sin Søn Bertel Langballe, denne døde 1744. Hans Søn Stud. Nic. Langballe, afhændede "Nebel" med to Huse, for 300 (tre Hundrede) Rd. til Provst Peder Knudsen Riber, der ejede den til Død 1765, og hans Enke, Petronelle Kirstine Søltoft, solgte 1779 "Nebel" (da 11 Td. Hartkorn) til sin Broder Chr. Søltoft. 1791 ejedes den af Jens Chr. Søegaard, der 1792 ved Auktion solgte den for 1800 Rd. til P. Taabel. Ved Midten af det 18. Aarh. havde "Nebel" en Hovedgaardstaxt af 10½ Td. Hartkorn med 51 Td. Hartkorn Bøndergods. Før i Tiden var den langt større, men der blev ædt Tomme for Tomme af det ubarmhjertige Flyvesand. Læg Mærke til, at den 1746 blev solgt for 300 Rd. - 7 Td. Hartkorn og to Huse i Tilgift.

Kephas i Thisted Amtssavis 24-9-1912.

Afsk. af A. C. Svalgaard d. 27. Aug. 1923.

(afskr. til P.L. Hald, 22/7 1945)

Hr. Ebbe Strangesen (Broder til Niels Strangesen) til Rolstrup paa Mors, var 1365 Ridder, og afstod da til Kongen al sin Del af Øen Mors, som hans Fader havde havt af Kronen, samt andet Gods sammesteds, og i Nebel i Thy, som Faderen fik af Johan Strecher, og af Hr. Peder Vendelbo; forseglede samme Aar Forliget i Kolding, og 1367 til Vitterlighed med Hr. Bo Høeg, var død 1376, da hans Enke, Fru Elene af Julby (Jølby paa Mors) fik tildømt Nebel i Thy og Hillerslev Herred; hun levede endnu 1408, og forseglede da til Vitterlighed med Hr. Niels Strangesen; (hun hedder da Fru Elene Bugge.)

P. L. Hald.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 27. August 1923.

Hillerslevhus?

I Aaret 1406 var i Maj Niels Strangesen tilstede i Aalborg under Dronning Margrethes Forhandlinger med den nordjyske Adel; han

laante Dronningen en Pengesum Imod Pant i "then faste gardh Hildersløvæ meth hans tilligeelsæ i Thyedt liggende".

Rimeligvis er han snart efter slaaet til Ridder af kong Erik. Han optræder med denne Titel 1408. I Februar er Margrethe og Kong Erik atter paa Godshandel i Thy. Ved denne Lejlighed foregaar der en underlig Retshandel mellem Niels Strangesen og Dronning Margrethe. Først tilskødede han og hans Hustru Mette Pedersdatter, Kronen et omfattende Jordegods, bestaaende af Herregaarden Smærup paa Thyholm med 21 Bøndergaarde paa Mors, og 13 i Thy. Straks derefter drog Dronning Margrethe og Kong Erik til Hillerslev, den til Niels Strangesen pantsatte Kongsgaard, og forlenede her Hr. Niels og Fru Mette med alt det samme Gods for deres Livstid.

Aarsagen til hele denne Overdragelse, maa være af en egen Art, thi Aktstykkerne indeholde modstridende Opgivelser derom. I det officielle Dokument, udstedt af Kong Erik ved hans Retterthing paa Ørum Slot den 10. Februar, hedder det "at Niels Strangesen har skødet Godset med sine Frænders Raad, og for fuld, allerede modtagen Betaling."

Niels Strangesens Skøde Dagen efter, udtaler noget lignende i meget vage Ord: "oc kænnes vi at oss er swo fullelighe fuel og alt sket og gjort æfter vor wilghe, og noye fore alt thette forskrefne goths."

Men i hans Modtagelsesbrev for Lehnnet, udstedt paa Hillerslev den 14. Februar antydes, at det nævnte Gods har tilhørt Fru Mettes Fader, Hr. Peder Nielsen, som boede paa Smerup, og at alt dette Gods, og vistnok mere til, egentlig har været Krongods, og nu er krævet tilbage af Dronningen. Ogsaa ved anden Lejlighed vides det, at Margrethe har givet det fradømte Gods som livsvarigt Len til den tidligere Ejer.

Endnu maa tilføjes, at Niels Strangesen endnu samme Aar blev kgl. Lensmand paa Ørum Slot i Thy; han blev senere Medlem af Rigens Raad, og døde 1424, hans Enke, Ingeborg Falrodt fik Tilladelse til for sin Livstid at beholde det til Kronen skødede Len.

(Kilden erindres ikke)

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 29. August 1923.

Jens Glob.

Jens Glob var en ung Adelsmand, der ejede store Godser i thy, men i sit tiende Aar blev han skikket udenlands og medens han var borte døde hans Fader. Nu var Oluf Glob i Børglum af samme Slægt som Jens og havde stor Lyst til hans Godser, hvofer han yppede Kiv med hans Moder og fik sat igennem i Rom, at hun kom i Band og hendes Godser i Forbud, saa at der ingen Kirkedør maatte aabnes, ingen Børn døbes og ingen Liig begraves, ligesom heller ingen turde staa hende bi eller tjene hende i nogen Maade, men hun selv maatte, som fortælles, drive sin Agerbrug i hele syv Aar med en eneste Pige. Endelig besluttede hun da selv at rejse til Rom og klage sin Nød for Paven, men som hun drog igennem Tydskland med to Stude for sin Vogn og sin Pige til Kjæresvend, mødte hun sin Søn Jens, kjendte ham og bad ham hjælpe sig, hvorpaa hann strax paatog sig Rejsen i Moderens Sted, og drev virkelig igennem hos Paven, at Band og Forbud blev hævet og hans Moder tilkjendt al tilbørlig Erstatning. Derpaa vendte Jens Glob tilbage og stævnedes Biskop Oluf, men til ingen Nytte, for Bispen vilde ikke kjende nogen Lægmand for sin Dommer, og fordrede at Paven skulde dømme i hans Sag. Altsaa besluttede Jens at hvævne sig selv, og da han nu havde spurgt, at Bispen agtede sig til Thy, for at holde Eftersyn, sendte han Bud til sin Svoger, Oluf Hase i Sallingland, og bad ham møde sig ved Nattetid i Hvidbjerg Kirke paa Thyholm. Oluf Hase gav sig virkelig paa Vejen, svømmede med Livsfare over Liimfjorden ved Oddesund og mistede ved den Lejlighed tolv af sine Ryttere; men da han nu kom til Kirken, kom Jens Glob ham imøde, og Oluf spurgte, hvordan det nu stod mellem ham og Bispen. "Vi er forligte"! svarede Jens. "Forligte"! raabte Oluf, saa skal i døe begge to! og trak idetsamme sit Sværd og gik løs paa sin Svoger, men Jens fik ham dog til at gaa først ind i Kirken, og da han kom derind, saae han hvordan Freden var sluttet, for Bispen og alle hans Svende laae døde paa Gulvet*). Hvorvidt for Resten denne Fortælling er rigtig, kan være et Spørgsmaal; men i det hele taget lyder den slet ikke utrolig, og at Biskop Oluf blev dræbt i Hvidbjerg Kirke af Jens Glob er sikkert nok **) ligesom det ogsaa anmærkes, at da Cardinal Guido var i Lybek, erklærede han Vendsyssel i Forbud for denne Gjernings Skyld, og opfordrede Kong Erik (Glipping) til at straffe Morderen, dersom han ikke selv vilde være et Fordømmelsens Barn og mistænkes som hans Medskyldige.***).

Danmarks Historie af Ludv. Chr. Müller.

København 1840.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 12. Sept. 1923.

(* Pontoppidans Kirkehistorie 1 Del Pag. 708.

**) Aarbogen fra 936-1317. Script. 2den Del Pag. 174.

***) Hvitfeldts Erik 6.

Slaget ved Husby Hule.

I Nørrejylland udbrod et Oprør, der begyndte i Vendsyssel; Bøerne greb til Vaaben og gjorde vitterligt, at siden deres rette Herre var levende endnu, saa vilde de tjene ham, men ikke skatte til nogen Anden, hvad enten han saa kaldte sig Konge eller Husbonde, de kongelige Fogeder maatte flygte eller falde, og det gik sagtens med flere Gaarde som Visen *) antyder:

De rejste sig op hver Mand af Huus,

Som boede i Vendsyssel Land,

De meente sig have strax vundet spil,
De havde ej bedre Forstand.

Og de rede frem for Aalborg Sund,
Og frem for Huseby Veile,
Fore de red deres Høvidsmænd,
De maatte alt klæde en Steile.

Og de rede frem ved Aggersborg Grunde,
Og frem ad Aggers By,
Der satte de Ild paa Kongens Gaard,
Den stor saa højt i Sky.

I Spidsen for Bønderne stod Rigsraad Henrill Tagesøn og han vandt det første Slag, han holdt med Christoffers Mænd; en Baiersk Oberst faldt, Eske Brok, der ligeledes var blandt de døde paa de Kongeliges Side, blev hugget i Stykker, som en Bondeplager, og toolv Herremænd, der blev tagne til Fange, lod Henrik Tagesøn halshugge, men nu kom Christoffer selv til Jylland og det kunde gjøres, og Bondehøren skal have talt fem og tyve tusind Mand, og hele Landet Nord for Liimfjorden var i Oprørernes Hænder. Imidlertid trak Bønderne sig dog et Stykke tilbage og slog en Vognborg omkring deres Fylking, som havde taget Plads paa en Banke ved Huseby Hule i Nærheden af Herregaarden Aagaard, og saa godt havde valgt deres Stilling, at de Kongelige ikke vovede at gribe dem an, men bød alle dem Fred, der vilde falde dem til Føje. Det Bud gjorde sin Virkning paa en Del, og efter Kjæmpevisen at slutte, har det været Morsinger og Thyboer, thi der hedder det:

Og først da rømte de Morsinger,
Og saa de Forræderne af Thy,
Efter da stode de Vendelboer,
Og de vilde ikke Flye!

Saa nu gik da de deres Vej og lod de Andre i Stikken. Dermed havde Kongen vundet Spil og gjorde ogsaa strax Angreb paa dem, der var igen; Slaget stod paa tredie Pindsedag, den sjette Juni (1441), og ihvor kjækt end Bønderne slog fra sig, saa tabte de dog, Henrik Tagesøn blev grebet levende, tilligemed ni andre Høvidsmænd, og alle ti Halshuggede og lagt paa Steile; hvor mange der faldt af Menigmand, derom er Efterretningerne forskellige, men for det første var Oprøret dæmpet, og hvem der havde havt dermed at bestille maatte betale svære Bøder, før han blev taget til Naade.

*) Hertugen ud af Baierland.

Danmarks Historie af Ludvig Chr. Müller

København 1840

i Folkebibliotheket i Thisted

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 13. September 1923.

Slaget ved Thorup Strand d. 30. April 1809.

- Den 30 sidst afvigte, om Eftermiddagen Kl. 5, fik jeg Bud fra den ved Thorup Strand commanderende Officieer Hr. Lieutenant Suhr, at et svært fjendtligt Skib forfulgte et norsk Fartøj, som satte ind mod Landet. Jeg lod strax ringe med Kirkeklokkerne i Klim og Thorup, og disse Sognes Kystmilice afmarcherede ufortøvet til Stranden; jeg sendte strax ridende Expres til 6 af de øvrige Sogne, med Ordre at Mandskabet af disse skulde strax samle sig paa deres Alarm Plads, og marchere derfra til Thorup Strand, ifald Kommunikations Signalet paa Thorup Kløv blev antændt; tillige afsendte jeg en Vogn med Geværer og Ammunition. Derpaa gik jeg op paa en ved Kliim beliggende Høje-bakke, for ved Hjælp af en god Kikkert at observere Fjenden, og derefter at kunne foranstalte det videre fornødne. Saasnart jeg mærkede, at det vilde blive Alvor, sendte jeg en Expresse til Vagten ved Thorup Kløv, med Befaling at antænde Signalet, som ogsaa starx skete. Jeg sendte atter mere Ammunition, da det tydelig kunde skønnes, at Angrebet vilde blive hæftig, og Udfaldet viste, at uden denne Forsigtighed vilde der blevet Mangel paa skarpe Patroner, da endog den militaire Kommando bortskød deres Forraad, førend Angrebene vare overstaede. Saasnart alt var foranstaltet, begav jeg mig selv til Stranden. Jeg erfarede at Hr. Lieutenant v. Suhr allerede i Begyndelsen af Angrebet var haardt saaret i den højre Skulder af en Flintekugle fra Fjendernes Barkasser, og havde overdraget Kommandoen til Hr. Hans Peter Severin Sørensen, som har staaet ved H.M. Kongens Livjæger Korps paa samme Sted som Hr. Lt. Suhr. At bemældte Hr. Sørensen udviste og ved denne Lejlighed saa ægte Mod, Sindighed og Overlæg, at han derfor ikke kan tillægges for megen Ros; han ikke allene ordnede Forsvaret og opmuntrede Mandskabet, men stred endog selv som simpel Soldat overalt, og som fortrinlig god Skytte, hvor Faren var størst. Saameget mere har Hr. Sørensen gjort sig udmærket fortjent, som han gjorde alt uden egentlig at være pligtig til at deltage i Affairen, han hører nemlig hjemme i Thisted, og var kun tilfældig ved Thorup Strand, for at modtage Magasinkorn paa sin Broders Vegne, der er Amtsforvalter

i Thisted. Hr. Lt. Suhr blev strax kørt til Thisted, som det nærmeste Sted, hvor der haves Læge - derhen lod jeg og føre en af Kystvagterne, som havde faaet en Flintekugle i det ene Laar, paa den indvendige Side, og øverst oppe, hvor det er tykkest. Paa Rheden laa 7 norske Fartøjer, og deriblandt en Kaper Slup paa 4 Kanoner og 2 Svingbasser, ført af Ugland fra Arendal, desuden var endnu paa Stranden den under Affairen den 25 sidst afvigte landsatte Kaperslup fra Arendal, ført af Tønsberg. Det fjendtlige Skib var en Slup af war eller Fregat paa nogle og fyretyve Kanoner, for det meste 18 Pundige. De norske Skibe blev bragt Landet saa nær muligt. Først satte Fjenden 3 Barkasser ud; da de vare omtrent midtvejs imellem Skibet og Landet blev der skudt efter dem fra Uglands Kaper Skib, og de vendte derpaa efter Signal fra Fregatten, tilbage. Fregatten gav derpaa det glatte Lag, og lagde sig nærmere ind til Landet for 2 Ankere. Strax efter sendte Fjenden 4 Barkasser, besatte med omtrent 150 Mand, mod Landet.

Kaperfører Ugland tog nu 2 af sine 4 Pd^s Kanonertillige med Ammunition i Land, og disse, saavel som 3 af Kaperfører Tønsbergs Kanoner, bleve saa godt muligt placerede mod Fjenden. Kaperfører Ugland lod og hugge Hul i sin Slup og kappede Sejlene fra Fartøjet. Barkasserne satte mod Landet omtrent 600 Skridt vesten for de norske Fartøjer, og roede langs Landet, paa Flinteskuds Distance, mod vore Skibe. Saavel Jægerne, som de af Kystmilitzen og begge Kapernes Mandskab, der vare forsynede med Bøsser, fulgte Fjendens Bevægelse, under idelig Skyden af Haandgeværerne fra begge Sider. Vore Kanoner kunde ved denne uforudsete Bevægelse af Fjenden, ikke bruges, da vore egne Skibe laa i Vejen, og Kanonerne ikke hastig nok kunde flyttes fra det Sted, de stod paa.

Fjenden kom Uglands Kaper, der kun var ca. 30 Skridt fra Landet, paa Siden, og entrede den; under Hurraraab svingede Fjenderne med deres Sabler og Hatte, men vore Flinteskud nødte dem til igen at forlade Kaperen saa hurtig, at de efterlode sig 3 Sabler. Derpaa roede de fjendtlige Barkasser atter til Fregatten, og denne gav nu Skud paa Skud, omtrent en Times Tid. Hvorefter Fregatten igen udsatte 4 Barkasser, og den ene af disse bevæbnet med en Kanon og Svingbasser, hvoraf idelig blev skudt med Kugler og Skraa, imedens de nærmede sig Landet, som denne Gang skete østen for de norske Fartøjer; de kom tæt paa Siden af tvende Kornskibe, men bleve atter tilbagedrevne, og da Barkasserne igen var kommen tilbage til Fregatten, gav denne atter Lag paa Lag, hvorpaa den endelig Kl. 10 eller noget over, satte Sejl til og gik os snart af syne. Kl. 12 fik Kystvagterne af Kliim og Thorup Sogne Tilladelse at gaa hjem; men Mandskabet af de øvrige Sogne som ikke var tilstede under Angrebene, forblev paa Stranden til Dag.

Fjendens Ild var frygtelig og vedholdende i 4 Timer; en stor Mængde af hans 18 Pundige og mindre Kugler bestrøg Stranden, og næsten alle hans Skud rækkede; men da Fregatten ikke skød, medens dens Barkasser vare i Attaque med vore Folk, saa fik disse Tid til, ved at vige til en af Siderne, især noget mere østlig, og ved at kaste sig ned, naar de saa Ild fra Fregatten, saa meget mulig at sikre sig for Skudene, og ikke en eneste af vort Mandskab blev truffen eller beskadiget af Kanon Kuglerne, der dog gik saa lavt at de pløjede dybe Furer i Stranden; 5 Kugler gik op igennem et Hus og splittede en Kiste, 2 gik igennem Taget paa et Magasin Hus, 1 igennem Stevnen paa et norsk Fartøj; og Uglands Kaper har nok faaet et Skud ved Kølen. Gevær Ilden og Skraaet fra Barkasserne i det sidste Angreb var farligst, da der blev skudt paa saa kort Distace, men desuagtet havde vi det Held, at ingen blev truffet, uden som forhen meldt, Hr. Lt. Suhr og en af Kystvagterne.

Derimod kunde det tydelig ses, at adskillige af Fjenderne faldt, og i det sidste Angreb traf et af vore Kanonskud med Skraasække den ene fjendtlige Barkasse saavel, at der blev temmelig ryddeligt paa den. De norske Kaper Kanoner vare i det Hele til megen Nytte, hvor de kunde bruges, og satte Skræk i Fjenden. Kaperførerne og deres Mandskab viste og megen Kækhed. Jæger Detaschementet, skændt deres Officerer var saaret og bortbragt, gjorde Alt hvad der ventes af ærekære og kække Krigere.

En særdeles kær Pligt er det mig og at kunde med fortjent Berømmelse, omtale Kystmilitzens Forhold, forsaavidt angaaer det, nemlig Mandskabet af Klim og Thorup Soogne, der kunde forsynes med Skyde Geværer, ligesom og den Del af samme der - skønt kun bevæbnede med Spyd - stode færdig til at tage deres Geværer som mulig maatte falde. Disse Brave vare tilstede fra Begyndelsen til Enden af de fjendtlige Angreb; de toge lige Del med de Militaire i Forsvaret, de viste uforfærdet Mod og en Raskhed, der endog overgik min Forventning - ja de fleste vadede endog ud i Havet for at komme Fjenden nærmere paa Skud. Jeg skylder disse, der stred saa vel, at opgive deres Navne, og de ere:

Peder Holm og Søren Thornbye af Terp By. Jens Risling, Jens Lassen, Chrisiten Kolbech, Christen Nielsen, Jens Ravn, Jakob Madsen Jørgen Søndergaard, Jens Abrahamsen alle af Klim By. Christen Overgaard, Christen Smed, Peder Smed, Jens Korsbek, Chriisten Thomasen, Niels Christian Møller alle af Ullerup By. Christen Røge, Jens Pind, Jens Smed, Jens Knudsen, Christen Krag, Christoffer Nielsen og Svenning Sørensen alle af Thorup By. Ialt 23 Mand.

Lige Roes for Mod og ufortrøden Lyst fortjener: Hans Kræmmer, Poul Bedsted, Niels Høeg, Jens Christensen Møller af Klim. Lars Vestergaard, Niels Nielsen Skrædder og Chriisten Svendsen af Thorup, der i Farens Øjeblikke stode færdige til at afløse de af Bøsseskytterne som kunde komme til Skade; og disse Mænds Anfører var den køkke Underbefalingsmand Peder Svendsen Thorup, der i Særdeleshed, og i enhver Henseende udmærkede sig, saa at han vandt Enhvers Agtelse og it Mandskabs Tillid, der gjorde, at de villig lydede ham; han godtgjorde ved denne Lajlighed paa det fuldkommeste de fordelagtige Begreber jeg stedse har havt om ham, og som bestemte mig til at anholde om at faa ham ansat som Underbefalingsmand; han viste nu at jeg sikkert kan betro ham den farligste Post, og stole paa hans Uforsagthed og gode Conduite, han er og den Første jeg afsender, saa snart noget fjendtligt kan formodes; ja han er en af hine stedse mindede Fædrelandsforsvarere, der saa tappert strede paa Prøvestenen d. 2. April, og han stor den Gang ved 1ste jydsk Infanteri Regiment. Jeg kan ikke nok, som anbefale ham, og han har efter min fuldeste Overbevisning vist sig værdig til endog offentlig Udmærkelse; han er Tømmermand af Profession; men siden Krigen udbrød, har jeg stadse havt ham hos mig, for at holde Geværerne i Stand, støbe Kugler forfærdige Patroner og Spyd Geværer, samt udføre hvad jeg fandt tjenlig till

Kystmilitsens Bevæbning. Underbefalingsmand Lars Jensen Beistrup, der tjener mig, var, da Angrebet begyndte for mig i et Sogn, der ligger 1 Mil herfra, og kunde derfor ikke fra Begyndelsen af tage Del i Forsvaret, men han fortjener Agtelse for den Hurtighed, hvormed han ilte hjem og til Stranden, saasnart han hørte Allarm, og da han kom til at tage Del i Affairen under det sidste farligste Angreb, viste han sig som en rask og modig Anfører. Da Kystmilitsen af de øvrige Sogne kom, vare Fjendtlighederne forbi. Endnu bør jeg anføre det fulde Antal af Mandskab, som blev brugt mod Fjenden, da dette sammenholdt med Fjendens Styrke, og Affairens lykkelige Udfald, bedst kan tjene til Oplysning om, hvor rask og virksom Forsvaret var.

Vor Styrke var nemlig: (1 Hr. Lt. v. Suhrs Kommando, bestaaende af en Corporal og 19 Jægere. (2 12 aaf Kaper Mandskabet, og (3 23 Mand af Kystmilitsen, ialt foruden Anførerne 54 Mand, som brugte Skyde Geværer; desuden brugtes de øvrige 12 af Kapermandskabet ved Kapernes i Land bragte Kanoner. De af Kystmilitsen, som kun vare forsynede med Spyd, kunde ikke bruges, og kan derfor ikke regnes til Forsvars Styrken. - Endelig maa jeg nævne en Mand, der viste, at han ikke først maa kaldes, naar det gælder om at stride mod en endog langt overlegen Fjende; denne Mand var Korporal Villads Poulsen Elsøe, som Hr. Captain v. Langeland var fra Detachmentet i Vixø kommanderet med Krigsfanger til Aalborg. Paa sin Tilbagevej fra Aalborg var han med Landevejen, som gaar hen ved en halv Mil længere vester end Thorup Strand ligger, men da han hørte Fjendens Skud, vendte han om med de under sin Kommando havende 2de Jægere, og ilede til Kamppladsen, hvor han og Mandskab hæderlig tog Del i at afværge Fjendens sidste Angreb. Førend jeg slutter denne min underdanige Rapport, maa jeg bemærke: At da jeg fra Kamppladsen meldte Hr. Captain von Langeland, at Hr. Lt. Suhr var saaret, skrev jeg tillige, at det fjendtlige Skib var paa nogle tyve Kanoner, men dette var kun Tallet paa den Side af Skibet, som vendte mod Land og blev brugt, saa at det rigtige er, at Fregatten førte nogle og fyrretyve Kanoner. Jeg skrev og, at Fjenden brugte 24 Pundinger, men ved siden at veje de opsamlede Kugler, befandtes, at de største kun var 18 Pundinger. Samme Misregning finder Sted i en kort Beretning jeg afgav til Hr. Major og Batalionskommandør v. Westerholdt. Jeg har opholdt min Rapport for at kunne afgive den saa udførlig, som Affairen fortjener.

Underdanigst

Hauern.

Af de i denne Affaire nævnte, blev Skipper Kettel Ugland, og Villads Poulsen Elsøe udnævnte til Dannebrogsmænd, 28. Juni 1809. Samtidig udnævntes Hans Peter Severin Sørensen til Dannebrogsmænd. Han var da i en Alder af kun 21 Aar.

af Charles Sørensen i

Samlinger til Jydsk Hist. og Top.

10 Binds 2 Hefter 1884.

Afskrevet af A. C. Svalgaard

i September Md. 1923.

Thisted Kirke.

Da det ved flere Lajligheder har vist sig, at Thisted Kirke ikke er stor nok til at rumme det stadig tiltagende Antal af Kirkegængere af hvilke mange som oftest ikke have kunnet erholde Siddepladser, blev det i Søndags Aftes paa en Generalforsamling i Haandværkerforeningen vedtaget, at arbejde hen til at foranledige en Udvidelse ved delvis Ombygning, i hvilken Anledning et Andragende til Ministeriet i den nærmeste Tid vil blive omsendt til Underskrift af Menighedens Medlemmer.

Da Kirkens Midler ere saa rigelige, at der Tid efter anden har maattet afstaaes tildels betydelige Summer til andre fattige Kirker, kan der vel næppe være noget til Hinder for, at den faar Lov til at anvende den fornødne Kapital til eget Brug; saa meget mere synes det ogsaa at der kan være Rimelighed for, at Kirken bliver udvidet, da den har staaet i sin nuværende Skikkelse i flere Aarhundreder, da Byen ikke engang talte halvt saa mange Indbyggere som nu.

Thisted Amtsavis for 16. April 1878.

Afskr. her af A. C. Svalgaard d. 25/7 1929.

Jordskælv den 3. April 1841.

Det Jordskælv som blev følt den største Del af Danmark den 3. April 1841, har med Rette tiltrukket sig saa megen Opmærksomhed, at en nøjere Angivelse af de derved stedfundne Forhold synes at være ikke uden Vigtighed for Videnskaben og desuden have Krav paa en mere almindelig Interesse. Omendskjønt Rystelsen blev følt over den hele Halvø, fra Kiel til Hjørring, var dog den vestlige Deel af Liimfjorden med dens Øer den Deel af Landet, hvorfra Phænomenet kan antages at være gaaet ud.

Det er ogsaa i denne Deel, hvor Jordskælvets Udbredelse viser en interessant Sammenhæng med Landets dybere Sammensætning, og det er her, hvor enkelte Phænomener af ganske ualmindelig Interesse knytte sig til Jordskælv. Det vil derfor lette Oversigten over disse Forhold og tjene til deres bedre Forstaaelse, naar jeg forudsender en Oversigt over den geognostiske Beskaffenhed af Liimfjordens Bredder. Den ældste Formation, som vi kjende i denne Del af Danmark, er Skrivekridt, men det forekommer ikke som i de fleste andre Lande, hvor denne Formation er herskende, eensformigen udbredt over den hele Strækning; det danner derimod øeformige Ophøjninger, og i det mindste om en Deel af disse kan man bevise, at det ikke er Vandstrømme, der have foranlediget denne ujevne Overflade.

Den er foraarsaget af dybere liggende Grunde, og i en stor Deel af dette Terrains Øer kan man eftervise de tydeligste Spor af voldsomme plutoniske Hævninger, der have foranlediget Overfladens Ujevnhed. Øeformen bliver bestemt ved store Sletter, der

adskille de enkelte Ophøjninger, og disse Sletter forbinde her Liimfjorden med Vesterhavet og tildeels med Kattegattet og bevise, at det, som vi i geografisk Betydning have kaldt Øer, ogsaa i Fortiden i Virkeligheden har været det. Den største af disse Øer er den, der indtager Vesterhavet og er adskilt fra Hanstholmen og Østholmen ved en stor Sandslette, medens den imod Syd bliver begrændset af 2 lave Strækninger, hvoraf den ene forbinder den med Boddumland, den anden med Thyholm.

Den nordlige Deel af denne store Øe, hvis Grændser jeg ikke nærmere vil angive, da man med Lethed kan eftersee dem paa Kortet, bestaaer af Skrivekridt. Den sydlige derimod, imellem Sjørring og de nylig anførte sydlige Grændser, bestaaer af skifrig, steenfrie Blaamergel uden Forsteninger, (sandsynligviis hørende til Brunkulformationen), af guult Rullesteensler og Rullesteenssand. Ved Lægind, (Nørhaa Sogn), midt i dette Terrain kommer Kridtet endnu engang frem; det samme er Tilfældet paa Thyholm med Liimsteen, saaledes, at man vel er berettiget til at antage, at Skrivekridtet eller de til denne Formation hørende nyere Dannelser ikke er dybt skjulte under Rullesteensformationens 3 Afdelinger. Der, hvor Kridtet kommer til Overfladen, finder man Spor af en utallig Mængde Jordfald, der have efterladt tragtformige Fordybninger af en 3-4 Alens Gennemsnit og 1½-2 Alens Dybde.

Navnligen paa Vendberg i Nærheden af Nors findes de i utallig Mængde, især paa Skrænten af Bakken og næsten hvert Aar dannes der nye. Ifølge Professor Steenstrups Iagttagelser følge de især en Linie, der gaar fra Thisted lige imod Nord, men de ere paa ingen Maade indskrænkede til denne Linie, og jeg har set dem i Nærheden af Vester Vandet og flere Steder. Disse Jordfald, som saaledes ere udbredte over den Deel af Øen, hvor Kridtet kommer nær ved Overfladen, staae i Forbindelse med et underjordisk System af Huller, hvilket man bedst seer af det mærkværdige Phænomen, som Norssøen viste for omtrent 20 Aar siden, da der dannedes et Jordfald paa Bunden af Indsøen, hvilket som et Svælg opslugte alt Vandet, saaledes at Søen i en længere Tid laa tør, indtil omsider de underjordiske Kanaler sandsynligvis have tilstoppet sig og Søen nu atter er fyldt med Vand. Ganske paa samme Maade forholde lignende Jordfaldshuller sig paa Mors og paa den Kridtøe, hvorpaa Kokkedal ligger, hvor man leder Vandgrøfterne til disse Jordtrage og er sikker paa, at de ville optage alt det Vand, som selv de stærkeste Tøbrd og Regnskyl kunne medføre. Nord for den store Øe ligge 2 andre: den saakaldte Hanstholmen og en Øe, hvorpaa Kirkerne i Hjørdemaal, Østerild og Hundstrup ligge, og som Folket kalder Østholmen. Disse to Holme ere adskilte fra hinanden ved et smalt, forlængende siden udtørret Sund, og i den bredere Fordybning, der adskille disse 2 Holme fra det egentlige Thy, ligge andre smaa Holme. Endnu betegne Folkesagn det gamle Færgested over Sundet, og i Nærheden af Nørholm (Nørtorp?) er der fundet et Anker i Kjæret.

Denne sidste Gruppe af Hanstholmen og Østholmen er ikke længere reent Kridt, dette findes ikkun ved Siden af Bakkerne, medens den øvre Deel af disse bestaaer af Liimsteen. De nylig omtalte Holme ere adskilte fra de nærmeste ved en meget bred Arm af Fjorden, som paa de fleste Steder ligger fuldkommen tør og er bedækket af Flyvesand, men Hannæs ved en endnu eksisterende Arm af Fjorden, hvor Vandet alligevel er saa lavt, at en Vej fører derover og Communicationen ikkun sjældent og ved meget høje Vande bliver afbrudt. Hannæs er nu en Halvø, men i dens nordlige Deel hænger den sammen med Fastlandet ved lignende Lavletter, som de nylig omtalte. Paa den sydligste Punkt kommer der Kridt frem, derpaa hviler Moleer, derpaa guult Rullesteensler. Foruden denne Øe forekommer der flere mindre i Østerhanherred, som alle bestaae af Rullesteensler og Sand, og først i Nærheden af Bulbjerget kommer der meget udmærket Liimsteen frem, som nu sammensætter flere øeformige Partier imellem Bulbjerget og Kliim og Syd paa indtil Aggersborg. Denne Liimsteen er paa de fleste Steder, og maaske paa alle, adskilt ved sundformige Fordybninger fra den nufølgende, store Kridtøe, hvis Nordgrænse fra Hjørdal til Bratbjerg hæver sig som en Muur op af den store Vendsysselske Sandslette, og som strækker sig i en bugtet Linie fra Svinkløven ved Vesterhavet indtil Manstrup og Aggersborg. Fra de mere østlige øeformige Kridtpartier adskilles den ved den store Dal, som optages af Ryæaa, der staaer i Forbindelse med den store Vildmose i Vendsyssel. -

Jordskælvets Udbredelse og Styrke.

Det er maaske paa Halvøen Hannæs's sydligste Deel at Jordskælvet har viist sig stærkest; her i Sognet Arup var der ikke Nogen paa Marken som ikke følte det, medens der paa alle øvrige Steder, selv der, hvor man troede, at Husene vare i Begrav med at styrte sammen, var Mange, der ikke iagtge det, naar de vare beskæftigede med Markarbejde. Kirken havde faaet en Revne, og en Brudevielse, som paa den Tid fandt Sted, blev afbrudt, fordi de tilstedeværende flygetede forskrækkede ud af Kirken. Paa den hele Øe, hvorpaa Thisted ligger, synes Bevægelsen omtrent at have været lige stærk og ikkun lidet mindre end paa det nylig anførte Sted. I Thisted faldt flere Skorstenspiber ned, og flere Bygninger fik Revner, een endda i den Grad at den maatte nedrives. Det samme gjælder ogsaa o den sydligste Deel af denne store Øe, selv der, hvor det ikke er bekjendt, at der findes Kridt i en hidtil naaet Dybde. Saaledes fik Kirken i Vestervig en Mængde Revner, og overalt paa hele Strækningen fra Boddum indtil Klitmøller, var der meget faa der ikke iagttog Rystelsen, og overalt bleve Folk forskrækkede ved Husenes Knagen og derved, at Kalken faldt ned fra Loftet og Væggene. Ikkun paa enkelte Steder i den mellemste Deel af Thy hvor Rullesteenssandet er mægtigt, synes Bevægelsen at have været mindre voldsom, og at være undgaaet fleres Opmærksomhed. Møllen paa Vendberg blev saa stærkt rystet, at den hele Dagen var, som Mølleren udtrykte sig ledeløs og gik høist uregelmæssigt; først efter nogen Tids Forløb havde den atter vundet sin regelmæssige Gang. - Paa Hanst- og Østholmen følte man Bevægelsen meget stærkt, omtrent paa samme Maade som paa Thyøen, men det synes som om den var mindre heftig paa den sydøstlige Deel af Østholmen, og navnlig i den lavere Deel af Østerild blev den ikkun følt meget svagt. I det Parti, som ligger Øst for de nævnte Holme, og som indbefatter 3 Rullesteensøer, forbundne ved meget store Strækninger af Lavland, blev Jordskælvet kun følt i en ringe Grad. Denne Aftagen i Styrke iagttager man tydeligst, naar man fra den sydligste Deel af Hannæs gaar op imod N. - fra Kridt bedækket med Moleer, til RullesteensLeer. Her aftager Jordskælvets Styrke meget hurtigt, og man er meget snart paa Steder, hvor ikkun Faa have følt det.

Paa de Limsteensøer, der danne Partiet ved Bulbjerget, Kliim o.s.v., blev Jordskjælvet følt stærkere og, som det synes, med meget forskellig Styrke. Saaledes have Steenbryderne i Bulbjerget aldeles ikke iagttaget det, kun en lille Pige, der stod ved Siden af Arbejderne følte en let Bevægelse; derimod angives det at være følt meget stærkt i Steenbruddene ved Kliim. - Paa Liimfjorden selv har man iagttaget det paa et Skib ved Aalborg, nogle Skibe ved Thisted, medens Fiskerne i Baadene i Almindelighed ikke have lagt Mærke dertil. - Een af de interessanteste Iagtagelser er mig meddelt af Degnen i Vestervig, som saae Gulvet i sin Stue, som var belagt med Fliser, reise og bevæge sig bølgeformiggen. Han meente at kunne antage Bølgens Høide til omtrent 3 Tommer, og medens disse Bølger løb over Gulvet, gav de enkelte Fliser sig fra hinanden saa at der kom et Mellemrum af $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{2}$ Tomme, der, da Bølgen var rullet bort, foiede sig sammen igen og ikke led nogen varig Forandring. Om een eller flere paa hinanden følgende Bølger saaledes forekom, kunde jeg ikke bringe i Erfaring. En Pige i Nærheden af Vestervig saae paa lignende Maade, at Jorden gyngede og bølgede i det Frie; det samme blev iagttaget et andet Sted i thy, hvor Brædderne i Gulvet gav sig fra hverandre. - Til samme Resultat fører ogsaa dette, at en Kone i Vixø, som vilde brygge, havde en Ballie fyldt med Urt, der ved Jordens bølgeformige Bevægelse tømtes halvt. - I Thisted ringede Klokken paa en Gadedør under Jordskjælvet.

Anm. 1. Tilde physiske Forandringer i Jorden selv, som bleve foranledigede ved Jordskjælvet, maa endnu henregnes, at en Kilde paa Skjerpingsgaard i Hanherredernes Kridtpartie, som have udmærket sig ved særdeles klart Vand, blev uklart umiddelbart efter Jordskjælvet og havde endnu den 26. April, altsaa 3 Uger efter, ikke gjenvundet sin Klarhed.

Anm. 2. At det ikke alene er Jordskjælvet i 1841, der har havt det af Forfatteren her antydede Udgangspunkt, fremgaaer af Beretninger om et senere Jordskjælv, der følte den 21. Dec. 1844 mellem Kl. 9 og 10 om Aftenen. Det varede kun nogle faa Secunder og iagttoges fortrinsviis i Ringkjøbing, ved Agger, i Thisted, Nykjøbing og Vester Hanherred. "I Thorup Præstegaard bevægede Døre og Møbler sig stærkt mod Syd, som om de skulde falde om; mærkeligt er det, at Stueuhret, som viiste paa $9\frac{1}{2}$, standsedes ved Jordrystelsen og har ikke siden villet gaae." (Thisted Avis. J.)

Af J.G. Forchhammer i

Samlinger til Jydsk Hist.

og Topografi 2 Binds 1 Hefte 1868.

I Thisted Folkebibliothek.

Afskrevet i Oktober 1923 af A. C. Svalgaard.

De jydske Barfred.

Vi finder ofte, navnlig under Kristjaan III, fra hvis Tid vi har endel Oplysninger om de Rundrejser i Landet, som Kongen foretog for paa den Maade at nyde Underhold, at han har taget ind i Præstegaarde. Saaledes overnattede han 1536 i en Præstegaard paa Hannæs i Vester Han Herred, paa samme Rejse i Lerup Præstegaard i Øster Han Herred.

Foruden disse hvori Konger bevislig have overnattet, har vi ifølge Danske Atlas flere Præstegaarde med Barfred, saaledes i Haverslev i Øster Han Herred, i Thorsted i Hunborg Herred.

At Barfred tillige var Asyl, er en meget almindelig Mening; men der er intet der taler derfor; en Fortælling om, at for idetmindste 150 Aar siden en Bondekarl for at undgaa Krigstjeneste flygtede ind i Ingstrup Barfred, men til ingen Nytte, viser dog baade Ælden af denne Tro og at den ikke blev agtet af Myndighederne. -

Samlinger til Jydsk Hist. og Topografi

2. Binds 1 Hefte 1868.

I Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 9/10 1923.

Fortids Skove og Plantninger.

I Thy er der i Kjæret ved Skinnerup i en Dybde af 2 Alen funden Raden af en Hjort, og i Moserne ved Sjørring, Vestervig og flere Steder ere ligeledes Hjortetakker fundne.

I et Skjøde af 7. Juli 1556 hvorved Kongen gav Knud Gyldenstjerne til Aagaard Skjøde paa Irupgaard samt 63 Gaarde i Thy m.m. omtales ikke udtrykkeligt Skov, og der tales heller ikke om Skov i Fortegnelsen over de øvrige Skjøder, som Kronen senere udsteder, navnlig i 1661 og 1664. -

For Vester Han Herreds Vedkommende er Oplysningerne om Landgilden mindst fyldige, men der har man dog en privat Godsejers Jordebog, nemlig den som Fru Eline Gøye i Aaret 1552 lod udskrive. Hun var Datter af Rigens Hofmester, Mogens Gøye, og blev omtrent 1530 gift med Mourids Olsen af Slægten Krognos, og 1559 med Vincents Juel, men døde allerede 1563. Hun ejede bl.a. Aagaard og en Del Bøndergaarde i Kollerup, Thorup, Vust, Lild, Tømmerby, Øsløs og Hjortel Sogne, og af Gaardenne blev der i Landgilde gjerne svaret Svin.

I Vester Han Herred, skriver Djørup, staar Havedyrkningen længst tilbage, og der er mange Steder, som ikke engang har en til Have indhegnet Plads, hele Byer, hvori man næppe ser et Træ saasom i Vust og Klim (1842).

Den sydlige Del af Hannæs er deri forskellige, hvor man, især i Øsløs og Arup Sogne, ser de fleste største og smukkeste Bønderhaver, hvorfra megen Jordfrugt færes paa Torvet i Thisted om Efteraaret og sælges omkring i Egnen. 1)

(1. Dette Salg af Jordfrugt ophørte imidlertid omtrent 1840. For Arup Sogns Vedkommende var Grunden dertil nærmest den, at

Stormfloden i 1839 ødelagde Haverne, og at Beboerne nedsagedes til at flytte deres Huse, som laa nedenfor en Skrænt ved Arup Vejle, op paa den højere liggende Mark.).

Djørup skriver 1842. - Samme Skjæbne har de Haver havt, som ved den Virksomhed Thisted Amts økonomiske Selskab udviste, blev oprettede hos Christen Larsen (min Oldefar. A.C.A.) og Mikkil Brund i Sennels, Niels Fredskilde i Hillerslev; de dyrkes nu med Korn.

- Ved Kjølbysgaard begynder Haven, som i Fortiden har været stor og smuk, igen at opstaa ved Hr. Schous Omhu *)

(* Om Haven paa Kjølbysgaard fortælles, at der i ældre Dage har været mange Frugttræer, men at en Ejer af Forbitrelse over, at der blev stjaalet Frugt i Haven, lod alle Træer i Haven omhugge, hvormed "4 Karle en hel Vinter vare beskjæftigede," og at hovedsagentlig kun den lange Allé i Nordsiden af Haven blev staaende.

Aagaard.

- I 1847 blev den senere Jægermester C.C. Roulund, der var født 1819 paa Løvegaard ved Slagelse, men havde tilbtagt det meste af Barndommen og Ungdommen paa St Restrup ved Nibe, Ejer af Aagaard i Kjettrup Sogn i V. HAn Herred, hvor Staten havde paabegyndt Anlæg af en Plantage; denne omfattede dog kun ca. 40 Td. Land; Træerne var udelukkende Rødgran og temmelig smaa. Roulund tog sig ivrigt af Plantningen; han sørgede godt for Gjennemhugst, Udluftning og Efterplantning, saa at Træbestanden kom til at bestaa af Hvidgran, Rødgran, Bjergfyr og en Del Skovfyr, som foreløbig trives godt. I 1854 paabegyndte han Tilplantningen af ca. 30 Tdr. Land Umiddelbart ved Gaardens Have, med Ask, El, Birk, Bøg og enkelte Naaletæer, og denne Plantning er nu en smuk Skov. Roulund døde 1886, og det skal allerede her tilføjes, at efter at hans Døtre, Frøknerne J.L. og E. Roulund var blevne Ejere af Gaarden, beplantede de i 1894 2 a 3 Tdr. Land øst for Gaarden med Gran og Fyr, og i 1904 ca. 20 Tdr. Land vest for Gaarden med Gran, Bjergfyr og Skovfyr, og den sidste Plantning støder nu op til den gamle Skov paa 40 Tdr. Land. Haverne ved Aagaard omfatte nu ca. 4 Tdr. Land, i Blomsterhaven ligger et meget stort Voldsted af den gamle Borg, der brændte i Bondekrigen 1441, saaledes at Ejeren Niels Pedersen (Gyldenstjerne) "kom af sin Gaard ikke uden med en Stav i sin Haand", samt en anden Høj, begge beplantede. *Etatsraad Hansen: Træplantningen i Thy.*

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet her af A: C: Svalgaard i Okt. Md. 1923.

Brev til Henrik Gyldenstjerne (Aagaard?)

Fredeik e.t.c. Vor Gunst tilforn. Vider, at som Du lader give tilkjende, at nogle af Vore og Kronens Bønder udi Hanherred, dennem skulde have forbindet tilsammen og ville forringe en Part af den Skyld og aarlig Landgilde, som de pleje og pligtige ere til os og Kronen at udgive og udi Jordebøgerne findes at være indskrevet; besønderligen skal der være en ved Navn Mads Bigum, som saadant haver anrettet og sig understander de andre med sig at bevæge til Ulydighed; hvorfor Du haver hannem kaldet til Herredsting og Landsting, og der foreskrevet Domme imod hannem, ikke alene for den Sag, men og for andre Sager, hvor udi han findes skyldig, som Dommene derom er udgivet, formelder. Og efterdi Du beklager, at han nu truer og undsiger dig og dine Fogeder og Tjenere med Brand og udi andre Maader: da bede Vi dig og ville, at du lader gribe og hægte forskrevne Mads Bigum, og dersom du ikke kan fange nøjagtig og noksom Borgen for hannem, at du da holder hannem fængsligen tilstede, saa længe du hannem videre med Retten lader forfølge, og tager endelig Dom for dig, hvad hans Straf for saadan Oprør og Ulydighed og anden hans Forseelse bør at være.

Actum Dronningborg den 30 Aprilis 1573.

Jyske Tegnelser

Samlinger til Jysk Hist. og Topografi 7. Bd.2. Hefte 1878

Afskrevet her af A:C: Svalgaard, 25. Juli 1929.

Danmarks Kapervæsen 1807-14.

Udrustet fra Thisted og Thisted Amt:

Baaden "Den tiltagende Maane" af Thisted. 8 Mand. "2 Mooskedonnere." 1 Komm. Læst. Kapt. Peder Larsen Skielsgaard. Theder: Maanedsljnt. Johansen m.fl. Kaperbrev 1808. Indbragte til Klitmøller Kuffen "Hendrina Neuwenhafen," der prisedømtes ved Aalborg Stifts Priseret 24. Juli 1809. Dommene skulde dog første træde i Kraft, naar Skibet var ført til en Købstad, hvor Auktionen kunde holdes.

Udrustedes 1810 af Nicolaj Shönauf, Prokurator Overgaard med flere i Thisted og fik til Fører: Thomas Olesen Woll. Kaperbrev 21 Maj 1810.

Baaden "Havets Ven" af Thisted Amt. 12 Mand. 1 Kanon. 2½ Komm. Læster. Kapt. Reinholdt Leth; Kaperbrev 17. Maj 1810.

Rheder: Hans Peter Severin Sørensen.

Danmarks Kapervæsen 1807-14 af Kay Larsen

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 27/10 1923.

Brudstykker af Aagaards Beskrivelse over Thy, 1802.

- I Kaastrup, Vandet og Tilsted Sogne, paa Thyholm og flere Steder, findes smukke og velbygte Bøndergaarde. -
- Den Tid og Vindskibelighed, hvormed Thyboerne forrette det, hvorom de have Begreb, viser, at de ere værdige til, at deres Begraber skulle udvides. Maaske man tør haabe, at Skolernes Forbedring ogsaa engang vil vise sig her. -
- En Hjepeklide ertil giver Jandrup (Jannerup) Kirke, hvor Overtroen har samlet, saa vidt vides, 21.000 Rigsdaler, som rimeligen burde anvendes til Overtroens Udryddelse i den Provins, hvor de ere givne. -

Kalkbrænding.

- Ved Hov Bye har Ullerupgaards Ejer, for en 30 Aar siden, drevet et Kalkbrænderie, hvortil Kalkstenene brødes let derhos i en høj Bakke; men Tørvenes Aftagelse har foraarsaget dets Ophævelse. Paa et Par Steder brændes endnu Kalk; men dog ikke iden Mængde, at Landet dermed tilstrækkelig kan forsynes. Ved Nebel, en Gaard i Vester Vandet Sogn haves en liden Kalkovn, hvor 100 Tdr. Brændes ad Gangen. Stenene haves paa Stedet; men hele Sognet ejer ingen Tørvemose, og altsaa maa Brændingen, som sker allene ved Vrag af strandede Skibe kiøbte Tørv, blive kostbar og sielden. -
- Endskjøndt det ikke mangler paa Vejrmøller og Vandmøller baade til Kornmaling og Stampning, saa haves dog kun eet Grubeværk ved en Vejrmølle ved Thisted, og Sigteværk er kun ved Broemølle. -
- Ypperlige Dreilsvævere findes her i Landet, især i Hørsted Sogn. -
- Hvad Kiøbstenen Thisted angaaer, da har den intet Fortrin for de fleste andre danske Kiøbstæder. Haandværker drives med Lunkenhed og Ufuldkommenhed, og af Fabriker haves ingen. Borgerne leve mest af Avling og Brænderie.

Sandflugt.

- Jeg vil her anføre nogle Stykker af en Jordebog paa det gejstlige Gods i Hundborg Herred, som er indført i et Tingsvidne, og er fra Aar 1596. Deri hedder det om Sjørring Sogn "at Kirken ejede et Boel i Skuorup, som skyldte tilforn 2 Tdr. Byg af Sandfog nu fordærvet og haves en Tid lang været øde."
- Om Præsten sammesteds siges: "at hans Tiende er formindsket 12 Tdr. hammel (?) Korn af Skuorup Tiende, som er af Sandflugt fordærvet, og noget af Thorsted Sogns Tiende iligemaade af Sandflugt formindsket." - Om Nørhaa Sogn heder det: "at Præstegaarden er nu saare af Sandflugt fordærvet, hvorfor Præsten haver stæd en Gaard af Vestervig Kloster Gods, som han bruger til Præstegaarden, og som han begierer til frie Præstegaard."
- Om Vang og Thorup (Tvorup) Sogne siges: "at Præsten haver en Annexpræstegaard udi Tuorup Sogn, som tilforn haver skyldet 4 Pund Korn Byg, og 8 Tdr. Havre, 1 Skovsvin, 2 Læs Byg; item gav aarligen til Præsten 3 Tdr. Tiendebyg, og er samme Gaard nu saa fordærvet af Sandløb, fløt 3 Gange for Sandfog, og haver en Tid lang standet øde saa at Beboeren nu allene giver 6 Tdr. Byg og 6 Tr. Havre. En Gaard i Vang, som i gammel Tid haver skyldet 3 Pund Korn (et Pund Korn var formodentlig 4 Tdr.) efter gammel Folkesigelse haver nu udi nogle aar, siden Sognene ere blevne formedelst Sandfog paa Ejendom forarmet, ikke kundet give uden 2 Pund Korn." - "Vang Kirke har maattet qvittere i sine Indkomster af en Gaard i Tuorup, som er meget fordærvet af Sandløb." - "Thuorup Kirke haver havt en Gaard tilforn, skyldte 3 Pund Korn og er nu slet øde af Sandløb, saa den fanger intet deraf. Item havde den af en Gaard i Thuorup 1 Pund Korn mere, og er nu fordærvet paa den Pund." Af dette Dokument bevises vel ikkun dette, at allerede for mere end 200 Aar siden haver Sandflugten anrettet store Ødelæggelser, og at det omtrent paa den Tid maaske meest haver taget Overhaand. Et Almuesagn vil, at tvende Tyre, ved at at stanges, først skal have bragt Sandet i Bevægelse..
- Til nærmere Oplysning om Sandflugtens Historie, kan anføres: at 1671 skal Agger Sogn have udgjort saa meget som 50 Tdr. Hartkorn. I Lodberg Sogn var tilforn en stor Gaard kaldet Rotbøl, og en By kaldet Skovsted, som bestod af 6 Gaarde og 5 Huse. I Hvidberg Soogn vesten Aaen, ligeledes en By ved Navn Alstrup. Men ved Opmaalingen 1688, fandtes Agger Sogn saa ødelagt, at det ej kunde ansættes i Matrikul, og de andre benævnte Steder vare til samme Tid af Sabdflugten gjorde øde. Efter 1688 og indtil 1770, er 48 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2½ Alb Hartkorn bleven ødelagt af Snadflugten i følgende Sogne. Efter Synsforretning 1732 og Kongelig Resolution af 6. Oktober 1733, blev i Tvorup Sogn 10 Tdr. 1 Fdkr. 2 Alb., og i Vang Sogn 4 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr Hartkorn ærklæret øde, som havde tilhørt Rostrup Gods. Efter Synsforretning 1733, og Kgl. Resolution af følgende Aar, blev atter i Tvorup Sogn befunden ødelagt og nedsat, 2 Tdr. 1 Skp. 2 Alb. Hartkorn. - Rudera af Rotbøl skal endnu ses i Klitten. Mundtlige Fortællinger tale endnu om en Gaard i Årum Sogn ved Navn Trolborg, som skal være ødelagt af Sandflugten, og en anden Gaard i Hvidberg Sogn, ved Navn Duul, som har havt samme Skjæbne.

Fordums Skov.

- Jordbær findes paa Bakkerne ud til Fjorden under Silstrup og Aaes. Paa disse Bakker som mest bære Mindesmærker af fordums Skov, har jeg fundet nogle smaa Skovabel af forknytt Vext, saa og nogle faa Hvidtorn. Paa samme Sted voxer og Hyventorn og Slaaen Kræge. For 30 Aar siden skal de sidste have været saa store, at Skader byggede Reder deri; men nu ere de kun smaa, da Brændemangel gjør at de jævnlig afhugges.

NB: Siderne 48 - 89 er ikke afskrevet, da hele Aagaards bog findes afskrevet og ligger på Internettet på Thisted Lokalhistoriske Arkivs hjemmeside.

Anders Heebo, Sognepræst i Thisted.

Ved Martini Tider 1692 er Mag. Anders Heebo, Sognepræst i Thisted i Thy dødt i Viborg, hvortil han var henrejst for Svagheds Skyld. Hannem succederede Mag. Oluf Biørn, tilforn Conrector i Aalborg.

Akselsen og Farstrups Dagbog 1681-1715.

Morderen ved Aggersund.

Den 27. Maj 1697. Jørgen Krejberg, en overgiven militairiske Person, som i næstafvigte Paaske hellige Dage stak en Mand ihjel ved Aggersund i hans egen Gaard, kom herigennem Vesterbølle fra Viborg Landsting, hvor han havde faaet sin Dom til at halshugges, hvilket og skede stakket efter d. 4. Juni.

Samme.

Slægten Blik til Nystrup.

Mikkel Blik, 1540, Søn af Anders Blik til Nystrup i Thy, og Anna Kaas, var næstefter Søren Norby vistn. den mest fremtrædende af de ubemidlede Smaaaddelsmænd der i Chr. d. II Tid svang sig op til et anset Navn.

Mikkel Blik er Slægtens betydeligste Mand, han anføres som ukendt Herkomst. Han ejede tre Gaarde i Gierslev Herred. Slægten er uddød.

Danmarks Adels Aarbog.

Erik Blik til Nystrup nævnes 1525 i en Rusttjenesteliste, og skulde da i Fællesskab med en anden Adelsmand Jens Ebbesen stille en Skkytte, "nævnes 1536 i "Resen" og skrives samme Aar til Nystrup, levede endnu 1540, gift med Anne Nielsdatter til Gerholm (af en Slægt som i Vaabenet fører en Lillie, og senere antog Navnet Hvas; i Slægtebøgerne tillægges der hende paa Grund af hendes Vaaben Navnet Skinkel.)

Henrik Blik til Nystrup. Han kvitterede tilligemed Væbneren Jens Laursen, Otte Nielsen Rosenkrantz til Hevringholm for Betaling for Gods de havde arvet med deres Hustruer, forseglede 1442 til Vitterlighed med Fru Mette Jensdatter Hr. Lyder Kabells og skrives 1449 til Nystrup i et Vidne angaaende Lyngholm, som han har udstedt med en Præst i Vestervig, og flere, gift med Kirstine Jakobsdatter.

Søn

Anders Blik til Nystrup.

Var 1475 nærværende paa Hundborg Herredsting, og forseglede samme Aar orfejden for Jens Kalls Død; pantsatte 1502 en Gaard i Hillerslev Herred til Prioren i Ø Kloster. Gift med Anne Kaas af Voergaard.

Sønner.

1. Henrik Blik til Nystrup, tilskædede 1507 Ø Kloster en Gaard kaldet Vrilde; navnes 1511 i en Rusttjenesteliste.

2. Erik Blik til Nystrup, gift med Anne Nielsdatter af Gerholm.

3. Iver Blik til Beg vedk. ikke Thy

Inger til Nystrup, gift med Otte Lunov til Holmegaard.

Anne til Nystrup død 5/7 1593. Begr. i Vang Kirke, gift med Niels Lunov Rugaard, død 4/8 1573.

Biografisk Lexikon, Danm. Adels Aarb. 1888.

Allen: De tre nordiske Rigers Hist.

Afsk. af A.C. Svalgaard i Dec. Md. 1923.

Slægten Strangesøn.

Slægten Strandesøn hørte fortrinsvis hjemme i Vendsyssel og Thy og har vistnok i den katholske Tid haft sit Leiersted i Vestervig Klosterkirke. Nu findes der i denne Kirke kun een Liigsteen over en Strangesøn, nemlig over den 1423 afdøde Ridder Niels Strangesøn, men Forbindelsen mellem Klosteret og Slægtens Medlemmer (foruden Hr. Niels selv, ogsaa hans Børn, Hr. Strange Nielssøn og Fru Margrethe, Claus Eriksøns Efterleverske samt Svigersønnen Mogens Pedersøn Glob) var dog livlig nok til, at man kan antage, at Klosterkirken har rummet flere af disse afdøde Frænder.

Det var da ogsaa netop i Vestervig Kirke, at man søgte Niels Ebbesens Grav. I Thisted Avis for 19. Okt. 1884 har nemlig en Indsender meddelt at Brudstykke af et gammelt, af en af Vestervig Klosters Ejere Peder Nielson Molderup forfattet Manuscript "Beskrivelse over Vestervig Kloster" saalydende: "Aar 1424 er salig Hr. Niels Ebbeson nedsat i Vestervig Kirke tilligemed sin Frue Ingeborg Wollers Datter, udi den søndre Gang under den store Gravsteen med Munkebogstaver og fandtes disse Navne paa en Støtte hos samme Capel: Hr. Niels Ebbeson og Elller Ebbeson.

Denne Niels Ebbeson er den navnkundige Mand, som ihjelslog Grev Geert Magnus i Randers 1340 At det virkelig er Niels Ebbeson her er begravet kan endog bevises af et Pergament, som var et Skjøde paa en Begravelse i Vestervig Kirke, som Ebbeson havde tilkjøbt sig, dog var det længe efter hans Død, at han blev nedsat her i Vestervig Kirke, thi Aarstallet var 1424.

Denne Meddelelse, der fra Thisted Avis gik over til Københavnske Blade, blev hurtig efterfulgt af en Rettelse, der gjorde opmærksom paa, at den omtalte store Gravsten var den 1423 afdøde Hr. Niels Strangesøns og ikke Niels Ebbesøns. Samme Gravsteen, der er afbildet i Klevenfeldts Nobilitas Danial ex monimentis, bærer en længere latinsk Indskrift, og paa Midten det Strangesønske Vaaben: et deelt Skjold og paa Hjelmen to Vesselhorn, og den Slutning ligger derfor nær, at hele Beretningen om Niels Ebbesøns Vaaben og Slægtsskab med de Bilder eller Strangesønner hidrører fra en feilagtig Antagelse om, at det var ham, der laa begravet under Hr. Niels Strangesøns Liigsteen.

Imidlertid bør man ikke for hastig forkaste Moldrups Beretning. At Datiden ikke opholdt sig over, at den Afdøde paa Liigsteenen ikke kaldes Niels Ebbeson, men Niels Strangeson, kan ikke forundre os, thi man har jo ikke opfattet dette sidste Navn som en Angivelse af, at den Afdødes Fader hed Strange til Fornavn, men simpelthen som Slægtsnavn, der ikke udelukkede Muligheden af, at Faderen kunde have været f.eks. en Ebbe Strangeson. Langt senere kaldte Slægtens Medlemmer sig snart ved Slægtsnavnet, snart uden dette, saaledes den 1577 afdøde Eier af Nørholm, der baade kalder sig Otte Strangeson og Otte Clausen. Thi Datiden har jo aabenbart læst Indskriften paa Stenen, og naar den trods det paa denne anførte Aarstals Uoverensstemmelse med Niels Ebbesøns Dødsaar fastholder, at Stenen er hans, saa maa der have været en ældre Tradition om hans Begravelse i Kirken, en Tradition som først er bleven bragt i Forbindelse med Hr. Niels Strangesøns Ligsten, efter at den virkelige Ligsten over Niels Ebbeson var forsvundet, og da søger at bortforklare Uoverensstemmelsen ved at tyde Aarstallet som ikke angaaende hans Død, men hans Nedsættelse i Vestervig Kirke. Klevenfeldt er da ogsaa kommen til samme Resultat; ogsaa han har hørt om den Vestervigske Tradition og skriver da først (stadig ved Slægten Galts Stamtavle, og henvisende til Lucoppidan): "Hr. Niels Ebbeson 1424 med sin frue Fru Ingeborg Wollersdatter, begravet i Vestervig Kloster Kirke under en stor graa Steen udi den sønderste Gang i det østre Capel." derefter tilføjer han: "Dette er uret anført, thi de her omrørte er en Strangeson, som jeg selv paa Stedet har erfaret 1751, Fruens Navn er ogsaa tildeels galt; sees altsaa, hvorlidet paa fremmede Relationer kan bygges"; men faaer dog atter Betænkelse, udstreger denne Tilføjelse og skriver istedet: "Anno 1751 fandtes disse Grave ikke i Vestervig Kirke, kan dog vel være, at den har været der forhen, men en Strangeson og Frue var der begravet og Monumentet af mig aftegnet." Er det Fortællingen om Støtten med Navnene Hr. Niels Ebbeson og Eller Ebbeson samt det gamle Skjøde paa Begravelsen, der har gjort Klevenfeldt forsigtig? Begge Dele vare sagtens alt forsvundne 1751, ellers havde Klevenfeldt nok fortalt os lidt om dem, og det kan saaledes næppe lønne sig i vore Dage at søge efter dem i Vestervig Kirke, men vi maa da vende os til de faa samtidige Efterretninger om Niels Ebbeson, som haves, for i dem at søge Beviser for eller imod Traditionen.

Historisk Tidsskrift 5 Række 5 Bd. 1885.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskr. her af A.C.-. Svalgaard d. 1. April 1925.

Folkelivet i Thisted i gamle Dage.

I det sidste Hus i Vestergade, paa Hjørnet af Bryggerivej, boede Værtshusholder P. Chr. Hobolt.

Paa Markedsdage var der et livligt Rykind af Landboere, og der kunde ofte staa bundet en Mængde Kreaturer udenfor Døren, medens Trækkerne sad indenfor og nød en Hjertestyrkning. I Dørkarmen var anbragt en solid Jernbolt med en Ring i, hvortil man bandt Kreaturerne. Denne er for endel Aar siden fjernet af Husets nuværende Ejer, Thomas Pedersen. Hver Søndag holdtes der Dans, hvortil Musikken leveredes af 2 Spillemand. Senere blev det dog forbudt at danse hver Søndag Aften, saa det blev indskrænket til hveranden.

- Det Areal hvorpaa nu ligger Hedegaards Tømmerplads, Husene i Vesterstræde, Apostolsk Kirke., o.s.v. tilhørte P. Lund, som boede Vesterstræde No. og benævntes P. Lunds Toft.

Meddelt af Murer Thomas Pedersen, 64 Aar gl. Beboer og Ejer af nævnte Hus, den 12. Dec. 1927.

Hellige Kilder.

Paa Thyholm fandtes i Middelalderens Tid to hellige Kilder, omtrent de eneste Kildevæld paa Hele Øen. Den ene af disse, hvorefter Byen Helligkilde bærer Navn, var dog af mindre Betydning, hvorimod den egentlige hellige Kilde fandtes i Sønderbjerg Sogn paa Thyholms søndre Sode, nemlig ved Højbjerg. Denne Bakke, der er 92 Fod høj er iøvrigt mærkværdig af Jordskjælv i Februar 1745, som yttrede sig stærkere her end noget andet Sted i Danmark, og hvorved Bakkens Skraaning skred trappevis ned. Fra Bakkens Top kan ses 3 Stifter, 12 Herreder, og 30 Kirkesogne. Om selve den hellige Kilde beretter en ældre Forfatter (Vilse): "Under Højbjerg bryde Vandaarer frem af det med okkeragtigt, rødt Sand beblandede Ler, og i den varmeste Sommer er det saa koldt som Is. Noget Vesten derfor er den bekjendte Sundhedskilde, som fortrinligen bærer det Navn: Helligkilden.

Den anføres i Historien blandt de 13 Sundhedskilder, som opregnes at være i Danmark. Til denne Kilde har man tilføjet, endog fra Norge, gjort Pilgrimsreiser. St. Hans Aften, for betjene sig deraf, hvilken Aften da holdes høitidelig, baade af Sunde og Syge; i senere Tider have disse Reiser meget aftaget. Denne Kilde blev opdaget 1716 af en Kvinde, Johanne Christensdatter fra Serup. Hun drømte Natten førhen, at hun badede sine syge Fødder der og blev frisk, hvorpaa hun, for at opfylde Drømmen, lod sig bære til Kilden, deri badede sig og gik derfra. Saa lyder Fortællingen. Vandet er klart som Krystal; et Pund deraf uddunstet gav Levning af 1½ Gram, hvoraf Halvdelen befandtes Kjøkkensalt, Resten lod til at være en alkalisk Materie. Om Kilden er af Præsterne bekostet et Stakitværk og en Jern-Pengeblok derved." - Nu er baade Stakitværk og Blok borte, og Beboerne kunne vel nok neppe mere paavise Stedet, hvor

Kilden har været, hvilket endnu for nogle Aar siden tilkjendegaves ved et næsten tilgroet Hul med halvforraadnet Vand i, hvor Fjorden ved Høivande gik ind.

Kun Sagnet om de gamle Dages fromme Overtro vil endnu til fjerne Tider vedligeholde Mindet om "den hellige Kilde paa Thyholm".

*Afskrevet af A.C. Svalgaard Pintsedag d. 31. Maj 1925,
efter Thisted Amtsavis fra 12. Februar 1875.*

Told-Inquisitioner i Thisted for over 100 Aar siden.

Man har i denne Tid den fortræffeligste Appetit; thi Priserne paa alle Fødemidler ere stegne til det dobbelte: forrige Aar 3 Rbd. for 1 Tønde Rug, nu 6 Rbd.; afvigte Aar 4 Mark for 1 Skjeppe Gryn, nu 8 Mark; naar vi hertil lægge, at Told-Inquisitioner overalt i Husene : i Skabe, Commodor, Spisekamre, Udhuse etc. etc. høre til Dagens Orden, saa leve vi jo ret i et Canaens Land.

Den nordcimbriske Tilskuer for 27. Okt. 1826.

Møddingepølen i Thisted.

Forrige Uge indtraf heri Thisted den tragi=comiske Hændelse, at en Mand, der kom gaaende med en Side Flæsk, faldt i en Møddingepøl og havde nær druknet.

Den nordcimbriske Tilskuer for 22. Novbr. 1825.

Fugleskydning paa Thisted Kirkketaarn.

I nogle Dage efter hinanden, havde man havt det Særsyn, at se en stor Fugl af et fremmed Udseende, tage sit Standqvarteer paa Thisted Kirkespiir, og da man formedelst Afstanden, ikke kunde skjønne, hvad Slags Fugl det var, begyndte nogle af Byens bedste Skkyttere i Gaar Eftermiddags at skyde til Maals efter den; een af dem var ogsaa saa heldig at skyde den ned fra denne ikke ubetydelige Høide, og blive Fuglekonge. Det befandtes da at være een af de saakaldte islandske Ædel=Falke, som forvildet fra sit fjerne Hjem, formodentlig havde valgt Kirkespiiret, som det sikreste Opholdssted mod Menneskers Forfølgelser.

Den nordcimbriske Tilskuer for 3. Sept. 1826.

Forskellige topografiske Smaating fra Thy og Hanherred.

Samlede af A.C. Svalgaard.

Ved Mellemølle i Tømmerby, har der ligget en stor Vindmølle, der købtes af N. Chr. Andersen (Thybo), som flyttede den til Haverslev? Ø. Han Herred.

Vandmøllen var i den ene Ende af Stuehuset.

Vindmøllen blev flyttet omkring Aar 1900. *Meddelt af Møller Pedersen, Nors.*

Meddelt af den 80 aarige Smed, N. Chr. Christensen i Frøstrup, d. 28. Juni 1927.

A.C. Svalgaard

En forsvunden Mølle i Vesløs.

Paa "Mølbak" umiddelbart ved Vesløs Station har der i fordums Tid ligget en Mølle. Hvornaar denne Mølle er nedrevet, vides ikke.

Meddelt af Ole Christensen, Vesløs

Sommeren 1927. A.C.S.

Nedrevne og omdannede Møller.

Vendbjerg Mølle omdannet omkr. 1917, Nors Sogn.

Skjelsgaards Mølle nedlagt omkr. 1917, Tveds-Nors Sogn.

Holme Mølle nedlagt omkr. 1920, Vust Sogn.

Døs Mølle nedlagt omkr. 1923, Hillerslev Sogn.

Klat Mølle nedlagt omkr. 1925, Thorsted Sogn.

Vust Mølle nedlagt omkr. 1925, Vust Sogn.

Klim Nørremølle nedlagt omkr. 1926, Klim Sogn.

Ovenstaaende meddelt af Møller Pedersen, Nors. Ejer af Thorups Mølle.

Kaastrup Mølle nedlagt i 1927, Kaastrup Sogn

Thorup Mølle har ligget ved et Hus lidt Sydøst for, hvor den nu staar, og den afløste da en gammel Stubmølle, som stod ved samme Hus. Det er ca. 50 aar siden Møllen flyttedes til sin nuværende Plads, umiddelbart syd for Thorup Station. Møllen er altsaa flyttet til sin nuværende Plads i Midten af 1870-erne.

Vester Vandet Mølle har staaet ved A. Tingstrup Jørgensens Vandmølle i Klitmøller. Flyttet?

Hillerslev Mølle, som stod i Nærheden af Mejeriet. Huset tilhører nu (1927) Jens Chr. Olsen.

Nedlagte Teglværker.
 Kvolsbjerg Teglværk ca. 1925-26
 Aagaards Teglværk ca. 1878
 Meddelt af Mikkil Hansen, 81 aar
 Fjerritslev, Kjettrup Sogn.
 Tømmerby-Lild Sogne.
 A.C. Svalgaard.

Flyttede større Gaarde.
 Fjerritslev Vestergaard, som nu ligger sydvest for Fjerritslev, laa før lidt til Nordvest for Realskolen. Ved Gaarden var der en stor Karudsedam. Meddelt af Mikkil Hansen, Fjerritslev d. 3. Juli 1927, 81 Aar gammel.
 Vestergaard flyttedes til sin nuværende Plads, lidt S.V. for Fjerritslev St. 1854.

Forsvundet Hus.
 Umiddelbart vest for Fjerritslev, syd for Banelinien har for ca. 60-70 Aar siden ligget et Hus som antagelig har været et Fæstehus under Vestergaard eller Aagaard. Ejeren af nævnte Hus druknede sig, vist nok paa Grund af daarlige økonomiske Forhold.
 Meddelt d. 27/1 1930 af Baneformand Christensen, Gjøtrup.

Nyopført Mølle.
 16. Juli: At min Mølle er af nye igen opført og indrettet med Male-, Pille- og Sigteværk bekendtgjøres herved for mine forrige Kunder. Westermølle ved Thisted d. 15. Juli 1830. Anders Schaarup.
 For 100 Aar siden. Thisted Amtsavis 11/9 1930.

Vippe-Mølle.
 Undertegnede agter underhaanden at sælge en Vippe-Mølle beliggende i Sennels Bye, med dertil hørende 10 Lispunds Langjern og hele Tilbehør. Hans Smed i Sennels. er flyttet. Hvorhen? Lindknud pr. Brørup.
 For 100 Aar siden. Thisted Amtsavis 11/9 1930.

Aagaards Vandmølle blev nedlagt 1876
 Gøttrup Søndermølle nedlagt. Hvornaar?
 Skrøm Mølle nedlagt. Hvornaar?
 Trustrup, Øster Han Herred. nedlagt. Hvornaar?
 Bonderup Mølle ejedes af Eyben.
 Aggersborg Mølle nedlagt. Hvornaar?
 Kollerup Mølle var forhen en Stubmølle, blev nedlagt i Midten af 1850-erne. Derefter opførtes der en stor holl. Mølle. I 1850 hed Ejeren Chr. Mortensen (Kilde: Kollerup Forstanderskabs protokol 1841-1856).
 Ved Vestermølle stod en gammel Stubmølle; den blæste ned i en Storm, hvilket er sket omkring Midten af 1860-erne.
 Korsholm Mølle nedlagt.
 Øslev Mølle nedlagt.
 (Sidste Gang der maledes Korn paa Aagaards Vandmølle var i 1876. Den blev derefter omdannet til Stampemølle.)
 (Ovenst. er meddelt i Juli 1927 af Mikkil Hansen, Fjerritslev. 81 Aar gammel)

Bromølle.
 Ved Bromølle har for mange Aar siden været Stampeværk, og dette er nedlagt for omkring 50 Aar siden. Et Stykke vest for Bromølle stod en stor hollandsk Vindmølle, som for ca. 50 Aar siden flyttedes til Kjelstrup, hvor den endnu staar. Vingerne var da betydelig længere end de nu er. Engang mistede en Karl sin ene Arm ved Møllehjulet (Vandmøllen). Den var lige ved at gaa istaa, og han mente da at han nemt kunde standse den ved at gribe fat i Hjulet; men Hjulet blev ved at gaa rundt, hvorved Armen blev afrevet.
 Meddelt den 19. Juli 1929 af Jens Chr. Poulsen og Hustru i Kjelstrup, begge ca. 76 Aar gamle.
 (Bromølle er nedlagt som Vandmølle for ca. en Snes Aar siden.)

Døs Mølle, Hillerslev Sogn.
 Døs Mølle laa meget højt paa et Bakkedrag vest for Skovsted; da den blev opført, fik den Navnet "Drillepig" udtales "Drelpig", da det mentes, at den var anlagt paa dette Sted for at "drille", eller konkurrere med Bromølle. Døs Mølle blev nedrevet i Aaret 1923.
 Meddelt den 19. Juli 1929 af Jens Chr. Poulsen i Kjelstrup, 76 Aar gl.

Hillerslev er nedlagt Aar?

Østermølle, øst for Thisted nedbrændt Aar?

Østerild Mølle nedblæst i en stærk Storm i Foraaret 1934. (A.C.S.)

Møllen i Lund Fjord.

For omkring 50 Aar siden stod en Mølle omtrent midt ude i den nordlige Del af Lund Fjord. Det var en Vindmølle, og den blev flyttet til Bygholms Vejle, hvor den staar nu. Den Gang var Lund Fjord omtrent tørlagt, saa at der var saaet Rug i den nordlige Del," og der kunde naturligvis ogsaa kommes til Møllen uden Anvendelse af Baade, ell. lign. "Denne stod omtrent ud for de sydvestligste Gaarde i Vust By." Under Stormfloden i 1872 er Fjorden atter blevet oversvømmet. En gammel kone i Gøttrup, Lars Vævers Enke har i sin Ungdom været til Dans i Møllen. Stednavnet "Mølbæk" nord for Fjorden, minder endnu derom.

Meddelt af Tømrer ??? i Kjærup, den 17. Juli 1929.

(afskr. til Lindstrøm i Fjerritslev)

Stednavne efter forsvundne Møller i Klim Kær.

Syd for Jens Mogensens Ejendom, syd for Banelinien (Thisted-Fjerritslev) i Klim Kær, findes nogle Huller, som benævnes "Det store og det bette "Kvanhøl" ud af Kæret med Navnet "Kvanhøl", skal antagelig udledes af Kvanhul, Høl=Hul.

Meddelt i Juli Md. 1929 af Banef. Christensen, Gøttrup, efter ovennævnte Jens Mogensens.

(afskr. til Lindstrøm, Fjerritslev).

"Smal Mølle ved Hundborgvej i Thisted.

Denne Mølle stod bag ved Huset No. ??? paa Hundborgvej, og blev i Aaret 1883 eller 84 flyttet til Hørdum, hvor den endnu staar.

Møllen blev flyttet af Møllebygger Vangsgaard, som døde 1928 eller 29 omkring 90 Aar gl. Møllen ejedes da af Niels og Laurits, Sønner af forlængst afdøde Graver Nielsen i Thisted.

Meddelt af Mogens Larsen, Hundborgvej, Thisted, 78 Aar gl.

Skaarup Mølle i Thisted.

Skaarups Mølle, der laa hvor nu Lokomotivfører Th. Madsens Have paa Jyllandsalle er, nedbrændte i ca. 1885.

Meddelt af Møllebygger Vangsgaard i Okt. 1921, afskrevet her d. 25. Juli 1929.

Kridtmølle i V. Thorup.

Avertissement.

Fra min Kridtmølle kan til enhver Tid faaes fiint malet tørt Kridt a. 28 Sk. pr. Lpd. mod contant Betaling.

Ufrankererede Breve modtages ikke.

Vester Thorup d. 29 Jan. 1849

C.F. Jansen Bech, Maler.

Efter Thisted Amtsavis for 1849.

Fortsættes Side 163.

Om Limfjordens Forbindelse med Vesterhavet i det 11. Aarh.

Limfjorden spillede i den ældre Middelalder en betydelig Rolle, langt betydeligere, end man i Reglen forestiller sig den. Det turde derfor nok være Umagen værd at samle nogle af de spredte Efterretninger, som give Bidrag til dens Historie i det 11te Aarhundrede, saavel dem der uimodsigeligt godtgjøre dens Forbindelse med Vesterhavet, som dem, der synes at bevise det modsatte. Enhver ved, hvorledes Sagaen fortæller, at Norges Konge Harald Haarderaade i Aaret 1061 drog med nogle faa Skibe paa et Plyndringstog til Danmark og lagde sig ind i Limfjorden, men at han, da han erfarede, at Svend Estridsen kom sejlene med en Flaade ind ad Fjordens Munding ved Hals, foer videre mod Vest og om Natten lod sine Skibe trække over et smalt Eid, der skilte ham fra Havet, og at han paa den Maade undslap. Denne Sagaberetning synes ved første Øjekast at være et bestemt Vidnesbyrd om, at Limfjorden 1061 var lukket mod Vest, og saaledes have ogsaa alle, paa en enkelt Undtagelse nær, opfattet Sagen. Vi skulle senere komme tilbage til den, men først ville vi samle og undersøge de Efterretninger, der omtale Limfjorden som et aabent Sund. - Saxos højtfortjente Udgiver P.E. Müller bemærker i en Note, at Saxos Mening næppe kan have været den, at der paa Knuds Tid var en Gjennemfart fra Limfjorden til Vesterhavet, da vi jo vide, at Harald Haarderaade i Aaret 1061 ingen anden Udvej havde end den at lade sine Skibe trække over Land; Saxo tænker utvivlsomt (ved "quondam") paa den Oltid. Det maa vistnok forbause Enhver at læse denne Bevisførelse; thi det spørgsmaal maa da strax fremstille sig for os: hvorfor samle Flaaden i den vestlige Del af Limfjorden, naar der ikke i Nærheden var et Udfartssted, hvorigennem den med Lethed kunde naae England. - Saaledes tror jeg da tilstrækkeligen at have vist, at der i det 11. Aarh. anden Halvdel var en Forbindelse mellem Limfjord og Vesterhav.

Gaae vi ud fra det vundne Resultat, ville adskillige Sagafortællinger langt lettere lade sig forklare. Her blot et Par Exempler. 1027

drog Knud den Store med en Flaade fra England til Danmark, som var bleven angreben af de Norske. Kongens Søn Haardekud og Ulf Jarl laae med deres Skibe i Limfjorden, hvor nu ogsaa Knud indtraf, til Forfærdelse for Jarlen, der havde benyttet hans Fraværelse til at faae Haardekud udnævnt til Konge.

Naturligere og mere overensstemmende med Sagaens Ord bliver det, naar vi antage at den engelske Flaade er sejlet ind ad den vestlige Vej, medens Ulf har ligget nærmere ved den østlige. - Men det er nu paa Tide, at vi vende tilbage til Fortællingen om Harald Haarderaades Tog med Skibene over Landtangen 1061; dengang maatte da Limfjorden have været lukket mod Vest og havde maaske været det i mange Tider! Ja, vi staar nu ved denne Efterretning som har fremkaldt saa mange Forklaringsforsøg og Gisninger og har faaet en Betydning for Limfjordens Historie, som Sagaskriveren paa den fjerne Ø aldrig har anet. Vi begynde med at anføre det hele Kapitel af Heimskringla, hvori Begivenheden omtales: "Det hændte sig en Sommer, at Kong Harald foer afsted med nogle lette Skibe uden meget Folk: han styrede syd i Viken, og da der blev Bør, sejlede han over Havet under Jylland og hærgede, men Landets Mænd samlede sig sammen og værgede deres Land. Da styrede Kong Harald til Limfjorden og lagde ind i Fjorden. Limfjorden er saaledes beskaffen, at Indsejlingen er kun som en ganske smal Aa - Oos (Aamunding), men naar man kommer længer ind i Fjorden, er den som et stort Hav. Kong Harald hærger nu paa begge Lande, men forefandt overalt Danerne i Flokke, rede til at gøre ham Modstand. Kong Harald lagde da med sine Skibe til en Ø, et lidet ubebygget Land - - - - (* Det udeladte Stykke handler om en Lyngorm, som blev varmet ved en Ild for at man ved den kunde finde, hvor man skulde grave efter Vand.)

Kong Harald fik af sine Spejdere høre, at Kong Svend var kommen med en stor Skibshær udenfor Fjordmynnet, men at det gik seent for ham at fare ind, da der alene kunde sejle eet Skib af Gangen.

Kong Harald styrede da med sine Skibe længer ind i Fjorden til det Sted, hvor den er bredest, og som kaldes "Lygsbreid"; der indtil i Vigen, er der et smalt Eid vester til Havet. Did lod Kong Harald roe hen om Kvelden, og om Natten, da det var blevet mørkt, ryddede de Skibene og droge dem over Eidet; før Dag vare de færdige med det Hele og havde atter gjort Skibene sejlfærdige.

De styrede da nordefter langs med Jyllands Side og sagde ved den Lejlighed:

Harald slap

af Haanden paa Daner.

Men Kongen sagde, at næste Gang han kom til Danmark, skulde han have flere Folk og større Skibe.

- De, som gaar midt imellem, som sige at baade Saxo og Sagaerne have Ret, gaar sikrest. Men naar de forklare Sagen saaledes, at Limfjorden i det 11. Aarhundrede har været samme Skjæbne underkastet som i det 19de (og oftere), idet nemlig Havet efter 1061 har banet sig Vej gennem den adskillende Jordstrimmel, mon de saa træffe Sandheden? Omtrent 1068 berejste Adam fra Bremen Danmark, altsaa kun 7 Aar senere; hans ovenfor anførte Ord ere meget bestemte, og det var dog lidt forunderligt om han slet ikke skulde have hørt Tale om Gjennembrudet, eller om han skulde have ladet det uberørt, da det jo maatte være sket lige kort før hans Besøg.

- Før end man benytter Snorres Fortælling om Harald Haarderaades raske Daad til Bevisførelse for, at Limfjorden var lukket i dens vestlige Deel i det elvte Aarh., er det fremfor alt nødvendigt, at man nøje klarer sig, hvilken Deel af Limfjorden der maa antages at have afgivet Skuepladsen for denne Begivenhed, Dertil yder ogsaa Sagaens egen Text antagelig Vejledning, naar den læses i Sammenhæng, og Læseren, hvis han ikke selv er Stedkjendt, sammenholder den med et godt Kort over Limfjorden. Skuepladsen var efter min Mening, aabenbart ikke i den vestlige Deel af Fjorden. Følge vi nemlig Skridt for Skridt Sagaens forangivne Fremstilling, da møde vi først Ordene: "Limfjorden er saaledes beskaffen, at Indsejlingen er kun som en ganske smal Aamunding; naar man kommer længer ind i Fjorden, er den som et stort Hav."

Dette skildrer træffende saavel Indløbet i den østlige Del af Limfjorden med dennes bugtede aaformede Sejlløb, som den store Bredning, hvori denne udmunder ved Løgstør (den saakaldte Løgstør - og Livø - Bredning) og fra hvilken hin smalle, 6-8 Mil lange Deel imod Vest jo ligesom afspæres ved de berygtede Løgstør Grunde, en Sandrevle eller Sandbarre, der snart er højere, snart lavere, og som foranderlig i Bredde tildels flytter sig efter Vand- og Strømretning. At nu Fortællingens brede Hav, er denne Bredning, derom bør der ikke være nogen Tvivl, og til alle Tider have Forfatterne ogsaa været enige i dette Punkt. I hin østlige smalle Deel af Limfjorden, hvor Kong Harald efter Sagaen søgte at hærge paa begge Bredder, findes der hist og her større og mindre Øer og Holme, (Øland, Gjol, Egholm og m.fl.) og ved en eller anden af disse er det nu at vi, idet vi følge med Fortællingen, se Kongen ligge, da han udførte sit lille Lyngormeexperiment og modtog fra sine Spejdere det vistnok lige saa overraskende, som foruroligende Budskab, at han var efterfulgt af den danske Konge, eller med Sagaens Udtryk: "at Kong Svend med en stor Skibshær var udenfor Fjordmynnet, men at det gik seent for ham at fare ind, da der alene kunde sejle eet Skib ad Gangen." "Kong Harald stynede da med sine Skibe længere ind i Fjorden til det Sted, hvor den er bredest og som kaldes "Lygsbreid". Der indtil i Vigen er der et smalt Eid, vester til Havet." "Did lod Kong Harald roe hen om Kvelden, og om Natten, da det var blevet mørkt, ryddede (lossede) de Skibene og drog dem over Eidet; før Dag vare de færdige med det Hele og havde atter gjort Skibene sejlfærdige." Dette forudsætter jo aabenbart, at "Eidet" ikke var længere borte, end at det med faa Timers Roning kunde naaes, og paa den anden Side er det af disse Ord tydeligt, at det ikke kan have været synderligt bredt - ikke havt en Bredde som f. Ex. Landstrimlen mellem Limfjord og Vesterhav ved Agger før end Gjennembrudet og endnu mindre som Lavningen mellem Hannæs-Veilen ved Vuust og Vesterhavet - eftersom Skibenes Slæbning over Barren, Udlosningen og Indskibningen igen, kunde udføres i saa faa Timer; thi det var jo ved Sommertid det skete, og Natten var saaledes kun kort. Er den her kortelig gjengivne Opfattelse af Snorres Beretning den rigtige, hvad der vel efter den hele Texts Sammenhæng neppe kan betvivles, saa indskrænkes altsaa, vil man sige, den nu i otte Hundreder priste Stordaad af Kong

Harald til en simpel Udlosning-, Overslæbnings- og Indladnings- Akt ved Løgstørgrunde, en saadan som der i de senere Aahundreder hvert Aar har fundet saa mange Gange Sted paa Grund af den Hindring, som Sandbarren der har lagt og lægger for Sejladsen? Man tænke sig Kong Haralds Stilling: Paa Eventyr er han med nogle Skibe og faa Folk løben ind i et smalt Fjordløb i et fjendtligt Land har hærget paa begge Sider og tirret Befolkningen, som kraftingen har gjort ham Modstand, og pludselig ser han sig efterfulgt af Dankongens store fremrykkende Skibshær, medens Vejen fremad bliver ham spærret ved Havbundens Revler og Banker. - Med Stedforholdene for Øje kan man ikke læse Skildringen uden at dele Samtidens og Eftertidens Beundring for Kong Haralds Snarraadighed og Handlekraft. Saaledes turde det maaske være viist at Sagaberetningen aldeles ikke modsiger de andre Efterretninger, vi have, og det turde være beviist, at Limfjorden i det 11. Aarh. anden Halvdel var et mod Vest aabent Sund, hvad enten man nu vil søge denne Aabning ved Sjørring eller andetsteds.

C.F. Bricka: Om Limfjordens Forbindelse med Vesterhavet i det 11. aarh. 1869. Findes i Folkebiblioteket i Thisted.
Færdigskrevet d. 2. Jan 1924. A.C. Svalgaard.

Den latinske Skole i Thisted.

Skolen stiftedes 1549 af Christian III, der ved Skrivelse fra Koldinghus af Mandagen næst efter Valentine Dag dette Aar fastsatte Skolemesterens Løn i Korn og Smør, og ved Skrivelse af 5 Dec. 1558 fra Koldinghuus anviste til de 2 Hørere "vor och Kronens partt aff korntiendenn udi Hundstrup sogenn" 9 Pund Byg, 3 Pund Rug og 2 Pund Havre.

Skolen havde saaledes fra sin Stiftelse indtil sin Ophævelse 3 Lectier, hvori Undervisningen besørgedes af en Skolemester og to Hørere.

I den ældste Tid var Skolemesteren tillige Capellan (og Sognepræst til Skinnerup) men ved Fundats af 1 Maj 1588, der findes in copia i Stiftskisten, blev de adskilte.

Rektorer:

Kjeld Christensen, Rektor og Capellan i Thisted.

Peder Olufsen omtales 29 Januar 1574.

Jens Poulsen, Rector og Capellan 1568.

Peder Rector og Capellan 1571.

Oluf Nielsen havde 1588 i nogle Aar været baade Medtjener og Skolemester her i Byen. -

Hans Dirichsen blev Skolemester her 1588.

Petrus Mathiæ blev ordineret 9 Maj 1594.

Magister Niels Paaske blev valgt til Rector i Thisted 1598.

Jens Biørnsen var Rector her 1606-07.

Christen Simonsen Rector 1608-10.

Mads Sørensen Rector 1611-15.

Christiaan Hansen Blichfeld var Rector 1620.

Kjeld Christensen Rector her 1627.

Jacob Petersen Holst Rector 1628-37. Blev 1637 afsat paa Grund af Forsømmelse og Drik.

Thøger Nielsen fungerede 1637 som Skolemester.

Anders Mortensen Veile forlod Skolemesterstillingen 1640, 7 Uger før Mortensdag.

Kjeld Christensen (Nielsen) blev 1640 Rector her, 1641 Sognepræst i Nors og Tved, Thisted Amt. Død 1660.

Oluf Andersen Sæby synes at have været Rector her fra 1641-66.

Poul Lucassen Paludan 1666-70.

Ole Jensen Juel kaldet 20 Sept. 1672. 24 Nov. 1675 blev han Medtjener i Thisted og Sognepræst i Skinnerup, hvor han forblev til 1680.

Svend Mikkelsen Zimmermann (Bundtmager) Rector i Thisted 1678. Døde i dette Embede 1686.

Claus Dahler var Rector fra 11 Juli 1685 til han døde i Marts 1689, fattig og uden Arvinger.

Mag. Niels Ebbesen Aagaard, 1689 Skolemester her.

Henrik Hjerrild 1703. Tiltraadte ikke Embedet.

Christopher Blymester (Blimester) 1703-11.

Mathias de Thestrup 1711 Rector her.

Hans Mumme blev Rector 1712 til 1777.

Mag Hans Vinde 1714-1717.

Jens Povelsen Lyngby, blev 1718 Rector her.

Christopher Nislev fik 19 Aug. 1720 kgl. Confirmation som Rector i Thisted.

Niels Pedersen Lund (el. Lunde) blev 1729 Rector her, og forblev til Skolens Nedlæggelse.

Hørere:

Christen Hører afgik 1574.

Peder Erisen 1606-07. Hører i 2. Lectie.
 Peder Kloine (Klyne) var 1606-07 Hører i 1ste Lactie, 1608 i 2. Lectie.
 Niels Morsing var 1608 1ste Lectie Hører.
 Herman Villomsen var 20 Marts 1666 Hører i 2. Lectie.
 Jens Andersen 1666 Hører i 1ste Lectie.
 Jacob Petersen Tisted var 6 Dec. 1683 Hører her i 2. Lectie.
 Laurits Mouritsen var 1683 Hører i 1ste Lectie.
 Christopher Mumme, 1692-1696.
 Andreas Jacobsen Borchhorst, fra 1696 til -.
 Niels Bach. - -
 Laurits Nielsen Bach var i denne Stilling 1708.
 Hans Rogert blev efter 1706 Hører i Thisted.
 Poul Simonsen Paludan, 1723 Hører her.
 Jens Sandegaard blev efter 1729 Hører her.
 Lars Christiaan Aspach, 1735 blev han Hører her til Skolens Nedlæggelse (Nedlagt omkring 1740.)
 Mogens Toftum Hører her til 1737.
 Lærerstanden ved de nedlagte Latinskoler i Hjørring, Nykøbing M., Skagen, Sæby og Thisted.
 F.E. Hundrup. Trykt i Aalborg 1871.
 Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 12 Dec. 1923.
 Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Forskellige korte hist. Notitser.

I Aaret 1822 bortskyllede Havet 48 Fod af Aggerbjerg. I Aaret 1869 bortskylledes i Løbet af 3-4 lige saameget af nævnte Bjerg.
 I Egnen af Agger findes der ved Kysten en Bakke af Rullestensler, Aggerbjerg; der er en Fjerdingvej langt og naar indtil 50 Fods Højde. Paa et enkelt Sted træffer man en Levning fra Brunkuldannelsen, der har Navnet den sorte Knop. Grunden til dens Navn er Farven, idet den dannes af mørk Glimmerler, der i vaad Tilstand er helt sort. Julenat 1877 levnede Havet kun lidt af den.
 Jylland - Studier og Skildringer til Danm. Geografi af Prof. Ed. Erslev, Kbh. 1886.

Fra 1767 til nu (1886) er der ikke sket nogen synderlig Ændring ved Skarreklit, der dengang havde ca. samme Højde som nu.
 Samme.

Adam af Bremen, hvis Skildring er forfattet imellem 1072-1076, sigte at Vendsyssel, Thy og Mors regnes for Øer.
 Samme.

Det største Stykke Rav der med Sikkerhed vides at være fundet her, fandtes i Aaret 1767 i Vester Hanherred, og vejede 9½ Pund.
 Samme.

Claudius Ptolemæus den store alexandriske Geograf, som skrev sit Værk ved Aaret 140 e. Kr. nævner i dette de alokiske Øer, som menes at skulle være Vendsyssel, Thy og Mors.
 En senere Geograf, Abr. Kall vilde ikke vel gaa ind herpaa, idet han mente, at de alokiske Øer (u)mulig kunde være "tre Banker ude i Havet", fordi der "ikke er allermindeste Grund til at formode, at Thy og Vendsyssel, som nu ere landfaste forud have været Øer," men herimod paaviste Bredsdorff med Rette, at Naturforholdene tværtimod vise det modsatte, idet Havet i sin Tid har gaaet ind og delt Landet i Øer.
 Jylland.
 Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 9-10 Juli 1924.

Kølbygaard.
 Hovedgaarden "Kjølbygaard" af Hartkorn 32 Tdr. med Tiender, Mølle og Fæstegods er af Hr. Proprietær Karll solgt til Exam. jur. H.B. Andersen og Medinteressenter for Kjøbesum 90,000 Rd. samt for Besætning og Inventarium 20,000 Rd.
 Afsk. her af A.C. Svalgaard d. 10 Okt. 1924.
 Efter Thisted Amtsavis for d. 21 April 1873.

Gadebelysningen i Thisted.

De nye Petroleumslygter.

De nye Petroleumslygter vare iaftes tændte for første Gang. Skjøndt der naturligvis altid i Begyndelsen ere nogle Ulemper forbundne med Gjennemførelsen af en anden Belysningsmethode, var dog en heldig Forskjel mellem denne og de gamle Tranlygter strax

kjendelig.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 22 Maj 1925, efter Thisted Amtsavis for den 21 September 1875.

En gammel Lade i Thisted brændt.

I Aaret 1879 brændte en gammel Lade og Lagerbygning i Landmandshotellets Gaard. Ilden opstod ved en Tørreovn.

Meddelt af Møllebygger Vangsgaard den 16 Juni 1924, død omkr. 1929.

Avertissement.

Da Arbejdsanstalten i Thisted bliver nedlagt senest fra 1 April 1879, vil ingen ny Bestyrer og Økonom blive antagen.

Thisted Amtshus, den 5 Jni 1878. Unsgaard.

Efter Thisted Amtsavis for 6 Juni 1878.

Kølbygaard.

Undertegnede, hvis private Postbud kommer to Gange ugentlig hos Hr. Kjøbmand Neergaard, udbeder sig Breve tilstillet med dette Bud for Fremtiden.

Kølbyegarrd den 25 Okt. 1826.

N. Schønau.

Efter Thisted Amtsavis eller den nordcimbriske Tilskuer for 27 Okt. 1826.

Kølbygaard.

- "Hovedgaarden Kølbygaard her i Thisted Amt ønskes bortsolgt eller bortforpagtet."

"For 100 Aar siden." I Thisted Amtsavis for 24 Sept. 1930.

Ørum Slot.

- Et Inventarium for Ørum Slot af 3die April 1373, opfører 3 Balistas, 2 Tylvter Tælorum og 1 Armborstvinde-, der paatrænger sig en stærk Formodning om, at de tre Balister paa Ørum maa have været Armbryster.

Historisk Tidsskrift 5. Række, 5. Bd. 1885.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskr. her af A.C. Svalgaard d. 1 April 1925.

Sævarenda.

- I Bøndernes Opstand 1085, blev Sjørringborg ødelagt, og det er tvivlsomt om den nogensinde senere blev genopført. Det kan jo godt tænkes, at de oprørske Skarer, kommende nordfra, her umiddelbart foran Borgen have havt en Kamp med dennes Besætning, som da er bleven trængt tilbage over Broen - der mindst er 100 Fod lang, men kun 15 Fod bred - Nu myldre her Hundrede travle Arbeidere med Spader, Skovle og Trillebør, ivrigt sysselsatte med i den bløde Dyndbund at grave en Kanal, der skal sætte Vandet i Sperring Sø i Forbindelse med Hovedafløbskanalen i den forlængst tørlagte Sjørring Sø og saaledes fuldbyrde nok et af Nutidens prosaiske, men nyttebringende Foretagender. Gravningen paabegyndtes fra Sjørringsøen og fortsættes i sydlig Retning igjennem Hove Kjær. Paa Veien skulde Kanalen gaa tæt forbi den sydøstlige Kant af Borgvolden, og her var det, at man nogle Alen nede stødte paa de mærkelige Levninger af en, vel Tusinde Aar gammel Egebro, som vistnok har ført over et Vandløb, eller maaske blot et Morads, (For denne sidste Antagelse, taler maaske den Omstændighed, at Broen rimeligvis har bestaaet af en Stenfyldning for hvilken Egepælene har tjent som Beskyttelse.) der har tjent til Slottets Beskyttelse mod Syd, ligesom Søen mod Vest. Imod Nord og Øst findes nemlig mægtige sammenhængende Volde, over 24 Fod høje og 52 Fod brede, medens de øvrige Voldpartier ere langt lavere, kun 20 Fod brede og adskildte.

Mod Sydøst har sandsynligvis Borgens Hovedindkjørsel været, og her udenfor, tæt øst for Broen, ere de fundne Oldsager opdagede. Foruden de alt bekjendte, er der i de sidste Dage, da Udgravningerne foretages under Ledelse af to Fagmænd, Dhrr. cand. Løffler og S. Müller af Kjøbenhavn, endnu fundet nogle Stridsøxer, Kranier, (saaledes et af et Vildsvinehoved) samt nogle Benredskaber, der antages at være brugt som Skøjter, m.m. Det skal ikke være nogen urimelig Antagelse, naar man strax har henført Fundet til Tiden ved Knud den Helliges Dødsaar, 1086, da f. Ex. Sværdenes Form (med kun Antydning af Parerplade) tyder paa Midlaldrens allerførste Tid, fra hvilken Periode man iøvrigt ikke har mange Gjenstande bevarede, saa Fundet ogsaa derved har ikke ringe Interesse. Udgravningsstedet har i de sidste Dage været besøgt af en stor Del Skuelystne fra Omegnen, saavel som fra Thisted By, og det gjør et eiendommeligt Indtryk at betragte disse Vidnesbyrd om længst afdøde og forglemte Slægters Liv og Færd. Man faar her et haandgribeligt Vidnesbyrd for Tilværelsen af hin svundne Tidsalder, da Egnen har været dækket af vældige Egeskove, hvoraf betydelige Rester endnu maa have været bevaret i den historiske Tid, hvorom de svære Bropæle vidne, da man, hvis Egetømmer ikke havde været let tilgængeligt, uden tvivl vilde have anvendt andet Materiale til Bygningen. Ved Broens Endepunkter, hvoraf dog kun det ene, det nordlige, er udgravet, findes flere mægtige Stenblokke.

Det var ønskeligt, om Udgravningen kunde blive fortsat i en større Udstrækning, da sandsynligvis endnu mange interessante

Genstande kunde blive fremdragne, men desværre raader Museet ikke over tilstrækkelige Pengemidler dertil, ligesaa lidt som til at komme i Besiddelse af hele Borgvoldstedsterrænet, som da kunde sikres mod gradvis Ødelæggelse og vedligeholdes i sin nuværende Skikkelse, hvad det som en af de ældste og betydeligste Borglevninger i hele Landet, nok fortjente.

Afskrevet af A.C. Svalgaard i Aug. 1925,
 efter Thisted Amtsavis for Lörd. d. 27 Mai 1876.

 Landet hinsides Limfjorden.

Ptolemæus, der levede i det 2det Aarh. efter Chr., lod den cimbriske Halvø ("Cimbrica Chersonesus") ende ved Limfjorden; hvad der laa N. for denne kaldte han "De alociske Øer"; ogsaa Adam af Bremen (død 1076) omtaler Thy og Vendsyssel som Øer. Denne Landstrækning er i det Hele lav, kun paa sine Steder let bølget eller jævnt stigende; men et gennemfuret og stærkt kløftet, højt Bakkeland forgrener sig hist og her over Sletten. Minder om foregaaende Naturrevolutioner møde Øjet: Eng og Mose brede og snoe sig hvor Bølgen har gaaet; Thylands Kridt- og Liimstensbanker ere samtidig med Vendsyssels Leer og Gruusbakker forlængst ophørt at være Øer; den af Østers- og Muslingskaller oversaaede Havstok og den udstrakte Rullesteensflade findes stundom tilligemed det sammenpressede Moselag højt over Havets Niveau som ubdragelige Tegn paa en foregaaet Hævning. Tætte Skove have bredt sig fra Kattegat til Vesterhav; nu er kun Aasen paa Vendsyssels Østkyst skovdækket; men fra Bakken er Rundskuet over Mark og Eng fra Fjord til Hav saameget desto friere og skønnere, omend desværre store Flyvesandsstrækninger hist og her paa sørgelig Maade blande sig i Maleriet. Landets afvexlende venlige og vilde Natur, dets hyppige Minder fra Oldtid og Historie, samt Beboernes bekjendte Gjæstfrihed indbyde i Forening til en Rejse hiinsides Limfjorden.

 Thyland - Thisted.

Thisted - Thylands eneste Kjøbstad - var endnu i Katolicismens sidste Tid en Landsby, som ejedes af de børglumske Bisper, hvorfor ogsaa disse efter Tid og Lejlighed residerede her; Gadenavnet Bisgaardsstræde bevarer endnu Mindet herom. Om Kjøbstadrangen rivaliserede Thisted længe med den en Milsvej N.Ø. derfor, ved en Bugt liggende Landsby Hoxer (Hosør, Hovsøre), indtil 1524, da Fredeik den 1. "for Biskop Stygge Krumpens Skyld" gav den Fortrinet og forundte den Privilegium paa alle en Kjøbstads Rettigheder, medens Hoxer maatte vente endnu i otte Aar paa en Herlighed, som faa Aar efter igen blev den berøvet. Ogsaa Thisted stod flere Gange i Fare for igen at blive sat tilbage i Landsbyernes Klasse, f.Eks. i Aaret 1552, da nogle af dens Indbyggere egenraadig havde dristet sig til at afhænde deres Gaarde og Ejendomme til Adelsmænd, Præster og Andre, "hvorved Kronens Ret forkrænkes"; men den slap dog med, at Borgmester og Raad fik et alvorligt Tilhold om at forebygge Saadat for Fremtiden, eftersom "det er Os ulideligt at Bonde-Gods skal sælges til Frie-Mænd og Vor Krones Tynge derved formindskes." To store Ildebrande, 1603 og 1680, og en Vandflod, 1682, have hjemsøgt Byen. Den bekjendte Thistedske Besættelseshistorie, som havde tilfølge, at Magister Ole Bjørn blev dømt "fra Kjolen", hans Medhjælper, Studenten Poul Rytter blev relegeret "for evig Tid," de besatte Kvinder puttede i Spindehuset, foregik i Aaret 1696. Thistedes Vaaben: Jomfru Maria med Barnet, omgivet af en Glorie stammer fra de børglumske Bispers Tid. Indbyggernes Antal var ved sidste Folketælling ca. 3500.

Sjørring (det fordums Sævarende) : ved Søens Ende) Sjørring Kirke ligger meget højt og er uden sær Mærkelighed; men udenfor, paa Kirkegaarden findes et Gravminde, "Bispegraven", som hører til de ældste og mærkeligste i Landet. Det bestaar af to, 3 Al. lange, prismatisk tildannede Kampesteen, der ligge jævnsides og kun levne Plads mellem sig til en smaml og flad Steen, ligeledes af Kamp. Paa to af Trekant-Siderne er udhugget Figurer af hvilke den ene skal forestille en Helgen, den anden en Biskop i Ornat. For hver Ende af de trekantede Steen staar paa Kant en flad firkantet Sten, hvorpaa er udhugget Figurer: to korslagte Nøgler og et Kors. Efter Traditionen skal dette Mindesmærke være sat over den børglumske Biskop Magnus, som Aar 1065 forliste paa en Rejse fra Bremen, og hvis Lig inddrev paa Thorup Strand. (Historien melder i Modsætning til Sagnet, at han efter at være indviet af Erkebisp Adalbert i Hamborg, paa Hjemrejsen druknede i Elben.)

Endnu et Par Ligsteen, som synes at have samme Ælde, findes paa denne Kirkegaard.

Et Par Bøsseskud fra Kirken, og tæt ved Vejen, er den saakaldte Sjørring Vold, der bestaar af en 15 Al. høj Jordforhøjning, omgivet af Volde og Grave. Den Borg eller Kongsgaard, som har staaet her, antages at have været af Træ og omgivet af Pallisader; hele den ydre Fæstningsomkreds maaler næppe 1000 Fod. Volden er 3 Steder gennemskaaen for at indlade Vandet fra Søen;

Gennemskæringerne antages at have været forbundne ved Vindebroer. (Det ansees for sandsynligt, at der fra Vesterhavet har været Indsejling til Sjørring Sø, og at Skibe have kunnet lægge helt ind i Borggraven; for et Aarhundrede siden havde Søen endnu Forbindelse med Havet ved en lille Bæk. Ogsaa Kæmpevisen taler om en saadan Forbindelse: "Kong Nilas graver den brede Grav fra Sjørring Sø til Vesterhav") Voldstedet hører til de interessanteste Oldtidslevninger, og sørgeligt er det, at Staten af Sparsommelighedshensyn ikke har fredet dette Mindesmærke; men staar i Fare for at forsvinde; allerede har Plougen gennemfuret den vestlige, laveste Voldstrækning, saa at der groer Sæd paa den. I 1086 opholdt Knud den Hellige sig i Sævarende Kongsgaard, paa Strafferejsen gennem Jylland, dengang Vandelboerne gjorde Oprør og forfulgte ham. Sjørring Sø har nu ophørt at være til; den er i de sidste Aar bleven fuldstændig udtørret ved Kunst. Hundreder af Kreaturer græsse nu, hvor der i Aarhundreder har været dybt Vand, og hvor Bølgen slog mod Bredden, groe Græs og Sæd, som i Frodighed søge deres Lige. De nyanlagte Avlsgaarde med Fantasinavnene Rosvang og Egebaksande ville snart ved deres Drift have udslettet de sidste Minder om den ældgamle Sæ. Midt i den

udtørrede Søeng hæver sig den fordums Færgeø, hvor endnu Voldstedet af Færsborg (dvs. Færgeborg) sees. En temmelig udstrakt Plantning, der af Kapt. Jagd er anlagt paa dette Sted, voxer frodig til og vil snart være en lille Skov. Det eneste Skuffende ved denne Udtørring var, at "det store Guldskrin", som efter "paalideligt" Sagn skulde ligge paa Søens Bund, og som Fiskerne "flere Gange havde havt fat i," ikke fandtes. Ogsaa paa en Ø i den tæt Syd for Sjørring værende Spærring Sø findes et gammelt Voldsted med det historiske Navn Søborg.

Ved Jannerup, man kommer forbi, har man ved Kirken (Sømærke) viist en Kampesteenssætning, hvorunder en Kong Nilas efter Sagnet skal hvile. Til Jannerup Kirkeblok plejede Søfarende, endog til senere Tider at sende Gaver "for Hjælps og Helbreds Erholdelse." I Nærheden af Djærnæs genkendes et gammelt Voldsted, "Dyernæs."

I Hundborg vides der af et gammelt Borgsted, Thorsted, hvis Kirke i den katholske Tid skal have været et Fristed for Forbrydere; i Thorshøj tæt ved, skal en Høvding af dette Navn ligge begravet.

Paa Thorsted Hede er en mærkelig Stendysse kaldet "Dødenun," hvortil kommer, at rundtom højner sig en Mængde Kæmpegrave. Nordentoft, hvor den i Kæmpevisen besungne Ebbe Skammelsøn har boet. Ebbe - hedder det - havde føstet sig stolt Adelus, som han bragte til sin Faders Gaard, hvor hun lovede at vente paa ham med Huldskab og Troskab i fem Aar, medens han drog bort at tjene Konegn for Guld og Ære. Under Fraværelsen forelskede Ebbes Broder, Peder, sig i Adelus, og deres Bryllupsfest gik netop for sig, da Broderen kom hjem. Han tog sig Tingen saa nær, at han dræbte baade den Utroe og Forføreren, samt i sit Raseri saarede Faderen og huggede Haanden af Moderen. Efter denne Gjerning undflyede han paa sin Hest, lod sig smedde Jeern om Haand og Fod, og "gangede sig en Pilgrimsgang, at fange for Synderne Bod." Da han vendte tilbage og gik over Peders Grav, faldt Jernene af ham, og nu vidste han, at han havde faaet Tilgivelse. Endnu den Dag i Dag tør man paa Nordentoft hverken kvæde Hr. Ebbes Vise eller omtale dette Sagn, for saa kommer Moderen og stikker den blodige Armstump op for Vinduet.

Skjoldborg. Sagnet taler om Kong Skjolds Borg. Her og i Nærheden findes flere af de saakaldte "Langdysser"; i den ene af disse, ved Gaarden "Møgelvang" hviler efter Sagnet Søhanen Vil Knud, fra hvem Navnet Vilsund, stammer.

Hassing ved hvis Kirke, i Nærheden af Vejen, findes en snever Dal, hvor Trolde huserede, indtil St. Thøger fremtvang en Kilde paa Stedet. (Dalen kaldes endnu Troldegab). Tæt forbi Vestervig Kro strækker sig en Bakkerække, oversaaet med Kæmpehøje; det er de saakaldte Hjælpens Bjerger, hvorom Sagnet melder, at de skjule en Skat, "som engang skal vorde Danmarks Hjælp." I Nærheden af Ørum Kirke paavises endnu det Sted, hvor det kongelige Slot Ørum, som af oprørske Adelsmænd afbrændtes under Valdemar Atterdag, har staaet. - Stederne Aggersbøl, Vilsbøl og Nebel (dvs. Ny Boel) vare engang Landsbyer, hvis frodige Enge strakte sig til begge Søers Bredder. I Nebel var en adelig Herreborg. Syd for Nors Sø ligger Søgaard, der fordum var et adeligt Herresæde. Ræer Kirke kaldtes i den katholske Tid "Hellig Korskirke." Ved Byen Vigso (fordum Vig) har ligget en Kongsgaard, kaldet Vigsgaard, og iet Dokument fra 1418 nævnes ogsaa Kongsgaarden Søborgh i Vig Sogn; ligeledes forekommer ogsaa Navnet Hamborg paa dette Sted, hvor Havet i sin Tid har gaaet ind. Hundstrup, ved hvis Kirke ligger en Eng, kaldet Korseng af et Kors, til Minde om Præsten Hr. Christen, som 1550 blev ihjelslaet her af en Mand ved Navn Søren Bie.

I 1730 blev ved Alteret i Sennels Kirke (Nogle udlede Navnet af St. Niels) under en Reparation fundet en Æske med katholske Relikvier, som antages at være af Christi Kors, St. Nicolaus's Been og Jomfru Marias Mælk.

Paa den gamle Kongsgaard Akersburgh (Aggersborg) holdt Hellig Knud Rast 1086, medens Venndelboerne forfulgte ham. Kongen undslap, men Kongsgaarden gik op i Luer. 1272 udstedte Erik Glipping herfra et Manifest, hvoraf sluttes, at Borgen dengang har været genopført; men den stod i saa Fald ikke længe; thi hundrede Aar senere, 1373 forpligtede Valdemar Atterdag Ridder Niels Eriksøn Gyldenstjerne til inden Aar og Dag at opbygge Akersborgh, og den udenfor liggende By Vorberg. Dette Paabud maa være blevet efterfulgt; thi da Vendelboerne 1441 atter gjorde Oprør imod Christoffer af Bayern, "goel den røde Hane" paany over Aggersborg, og dermed havde Borgen udspillet sin "kongelige" Rolle. Et gammelt Voldsted kaldet "Borgen" paavises endnu; de børglumske Bisper havde ogsaa her et "Bistorp" (Bejstrup).

Aagaard. De brede, nu udtørrede Grave omkring Gaarden ere Minder fra Middelalderen; ligeledes findes inde i Haven en Høj, omgivet af Volde og Grave, i Lighed med Sjørring Vold; bag denne indre Befæstning formenes Kongen at have havt Bolig, naar han opholdt sig heri Egnen paa Gjesteri. I Nærheden af Aagaards Mark findes "Husby Hule". - I Oprøret 1441, under Kong Christoffer, vare 25,000 Vendelboere, Thyboere og Morsinger under Anførsel af den misfornøjede Adelsmand Henrik Tagesøn (Tornekrannds) samlede her for at afryste Adelsens Aag og faae den afsatte Kong Erik Pommerinke tilbage. Ved St. Jørgensbjerg led de adelige et stort Nederlag. Anføreren Mærsk Stik Palsen og en Mængde andre Riddere (deriblandt den forhadte Æske Brok) faldt, og tolv fangne Herremænd halshuggedes. Senere slog Kong Christoffer selv Vendelboerne, der ved Kongens Ankomst vare blevne forladte af Morsingerne og Thyboerne, og i Husby Hule, hvorefter de vare trængte sammen, skulle 1835 Bønder have mistet Livet; de øvrige blev benaadet "paa en temmelig Skat". medens Anførerne henrettedes og lagdes paa Stejle. Dog gik det ogsaa ud over de kongelige; thi

"Hertugen af Baierland.
Og saa hans brune Fole.
De ligge begge i Vejen omkast.
Saa dybt i Husby Hole.

Efter Aagaards Brand 1441 maatte den daværende Ejer, Niels Pedersen Gyldenstjerne, der "for Rigets Skyld" havde mistet Alt, hvad

han ejede, gaa fra Gaarden, "ikkun med en Staff i Haanden."

Tømmerby Kirke skal have været indviet Erik Ejegods Dronning Bodil.

Klim, hvor en adelig Gaard, Oddegaard, fordum har ligget.

"Jylland". En Ill. Rejsehaandbog, 1871.

Findes paa Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet af A.C. Svalgaard i Jan.-Febr. 1924.

side 119

Billeder tegnet af A.C. Svalgaard af henholdsvis Bulbjerg med Skareklit og Sjørring Volde.

Thy er et Land med gammel Kultur. Om den tømte Bebyggelse i Oldtiden vidner de smukke Gravhøje, der findes i Snesevis i mange Sogne, i Hundredvis i hvert Herred. Og Thy har forstaaet at bevare Minderne og Traditionen, overalt taler Røster fra Fortiden til den, der vandrer mellem Thylands store Bakker og lytter til Thyboernes Tale.

Hvor meget siger f. Eks. ikke dette, at der paa Hassing Kirkegaard, langt syd for Thisted, endnu findes en Afdeling, som hedder Hanherredernes Kirkegaard? Hvad har de fjerne Hanherreder med denne Begravelsesplads at gøre? Jo, Sagnet kemder endnu helt godt Oprindelsen dertil. I den første kristne Tid, da der endnu ingen Kirker var bygget i Hanherred, og da Kirken i Hassing var en af de faa, der overhovedet fandtes nord for Limfjorden, da førte de enkelte kristne i Hanherred deres døde hertil for at faa dem begravede i indviet Jord. Saa langt tilbage gaar Thylands Traditioner.

Efter et andet Eksempel. Ved Stagstrup Kirke ligger endnu den nordlige Del af Kirkegaarden planeret og ubenyttet. Traditionen siger, at denne Del af Kirkegaarden blev brugt til Begravelsesplads for dem, der døde i den sorte Døds Tid ved Aar 1350, og at den aldrig siden har været benyttet.

I Nørhaa Sogn fandtes en Sct Thøgers Kilde, en anden i Hassing Sogn i en Dal kaldet Troldgab sydøst for Kirken. Det fortælles, at Kræmmere, som rejste fra Thisted til Vestervig Marked, brugte at kaste Penge i denne Kilde, hvilket skulde bringe dem Lykke i Handelen. Syge kunde ogsaa faa deres Helbred tilbage ved at kaste Penge i Kilden og to sig i dens Vand. Foruden Sct.

Thøgerskilderne fandtes mange andre hellige Kilder i Thy. Der var en Sct Jørgens Kilde i Husby Hole i Kjettrup Sogn, en Sct.

Andreas Kilde i Jannerup Sogn, en Sejers Kilde ved Sejerskildegård i Ydby Sogn; endvidere fandtes en hellig Kilde med Kapel ved Kapelhus i Rær Sogn, en anden paa Nordsiden af Hjælpensbjerg i Gjettrup Sogn. Den hellige Kilde ved Helligkilddegård i Hvidbjerg Sogn findes endnu og dannet Tilløbet til en fiskerig Mølledam. Endnu saa sent som i 1716 kunde nye Lægedomskilder opdages i Thy. En Kvinde fandt en saadan ved Serup i Odby Sogn, i en Bakke ud mod Limfjorden, og baade hun og siden andre blev helbredede af dens Vand. Endog fra Norge søgte Folk til den hellige Kilde ved Serup; og Lysekronen i Odby Kirke skal være skænket af en af Kildegæsterne.

Et andet Eksempel paa Thyboernes Kærlighed til de gamle Minder skal her nævnes. Det er ikke af ny Dato, - det stammer fra Aar 1676. Paa den Tid kendte endnu hver Thbo den gamle Vise: "Skammel, han bor sig nør i Thy." og vidste nøje at stedfæste Visens Handling: Den var foregaaet paa Nordtoftgaard i Sjørring Sogn. Hvorom læses i Hundborg Herreds Tingbog, at Mandagen d. 11 Sept. 1676 fremstod paa Tinget en Række af Egnens gamle Mænd, som vidnede ved højeste Ed og oprakte Fingre, at enhver af dem kunde mindes i 60 Aar, og da havde de samtlige i deres Barndom hørt af deres Forældre og andre gamle bedagede Folk, at Nordtoftgaard i Sjørring haver i gamle Dage været en Adelsgaard, hvorpaa skal have boet Skammels Ebbesen, hvis tvende Sønner var Peder Skammelsen og Ebbe Skammelsen, og den ene af dem slog den anden ihjel efter gammel Tale og efter den Digt og Vises Lydelse, som derom gjort er. Og at der ligger en firkantet Sted straks sønden for Gaarden, som kaldes Ebbes Toft, hvormed de af Alders Minde haver hørt sige, at Borgegaarden der skulde have staaet, og endnu der udi paa samme Sted findes Kul, Mursten og andre store Ste.,

Mellem Thys andre Voldsteder er der to der har Karakter som Folkeborge, idet de bestaar af en naturlig Højning, hvis uregelmæssigt ovale Overflade er kranset af en lav Ringvold, den ene Færgeborg i Vang Sogn ved Sjørring Sø, ca. 138 Mtr. Lang, den anden, den fredlyste Medstedborg paa en lille Ø i Ovesø, ca. 125 Mtr. Lang. Ingen af disse to Voldsteder nævnes i historiske Kilder, hvorimod de fleste af Thys Voldsteder forekommer som Borge i 14. Aarh. Dette gælder saaledes de smaa runde Voldsteder "Helledis" ved Vesløgsgaard (fredlyst), Todbøl i Kallerup Sogn, Øland i Harring Sogn (fredlyst), Borggaard i Hundborg Sogn (fredlyst, Historie ukendt) og Voldhøj ved Boddumbisgaard i Boddum Sogn, der i Engene udenom sin cirkelrunde Midtbanke har bevaret en firkantet lav Ydervold, (fredlyst. Fremdeles den til Voldhøj svarende, men helt igennem firsidede Gaardstedhøj ved Diernæs i Vang Sogn (ligeledes fredlyst), det ret ødelagte Lyngholm i Hvidbjerg Sogn og det ligeledes ret ødelagte, fredlyste Nørtorp i Rær Sogn, begge nogenlunde regealmæssige firsidede Banker, den sidstnævnte med Spor af Randvolde langs Bankens Kanter. Endelig nogle todeltede Anlæg, Sperring Voldsted i Sjørring Sogn, der har to runde Banker omgivet af en rundet Ringvold, Hillerslevhus, hvis Anlæg er af lignende Art (nævnt som Kongsgaard i Beg. af 1400'erne). Aagaard i Kjettrup Sogn, 1 14. Aarh. Tilhørende Gyldenstjerne, der bestaar af to ret store firsidede Banker og Ørumgaard i Ørum Sogn, hvis to Banker er mere rundede. Begge de to sidstnævnte er anlagte i side Engdrag.

Danmark Ill. Rejsebesk.

Afskrevet i Febr. 1924. A.C. Svalgaard.

Spredte Notitser.

Pastor Erasmus Ditlef Frederik Ulrich til Hundstrup-Østerild døde den 1. Febr. 1875. Hans Hustru hed Cecilie Ulrich f. Stauning, 11 Børn.

Afsk. Af A.C. Svalgaard d. 29. April 1925, efter Thisted Amtsavis for d. 4. Februar 1875.

NB: Han var født i Sorø d. 15. Sept. 1812 og blev d. 9. Juni 1858 kaldet til Sognepræst for Hundstrup, Østerild og Hjardemaal Menigheder.

Tørv og Brænde faaes billigst hos Poul Jensen ved Nørrebom. 9. Febr. 1875.

Sognefoged Jens Hundborg i Tilsted har solgt den ham tilhørende Eiendom, "Tilstedgaard" kaldet, til Th. Kjærgaard i Sundby for 21,100 Rd.

Sognepræst i Thisted og Tilsted, Provst for Hillerslev og Hundborg Herreder, Ridder af Dannebrog, H.C. Sonne, er beskikket til Sognepræst for Store og Lille Fuglede i Sjælland
Amtsavisen, 20de Febr. 1875.

En Veteran.

En Veteran fra Aarhundredets Begyndelse afgik ved Døden d. 28. f.M.nemlig Løitnant Th. Chr. Theill, forhen Toldforvalter i Skive 89 Aar gl.

Som Detacementskomandør deltog han hæderligt i Krigen med England 1807-14 og forhindrede bl.a. den 9. Mai 1812 ved Thorupstrand ved en velrettet Ild to fra en fjendtlig Fregat udsatte Barkasser fra at gøre Landgang paa Kysten, hvor et Kornmagazin var beliggende.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 10. Maj 1925,
efter Thisted Amtsavis for 1875.

Haven foran Hotel Aalborg.

I Lørdags bortsolgtes ved offentlig Auktion de 8 smukke Poppeltræer, som staa i den ligeoverfor "Hotel Aalborg" beliggende Haveplads, der eies af "det forenede Dampskibsselskab" og hvor der nu skal opføres en lukket Perron og Pakhusbygning, af hvilken Grund Træerne skalle borttryddes. Det ene af dem skal være plantet den 18. Januar 1818.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 12 Maj 1925, efterfulgt Thisted Amtsavis for d. 14. Juni 1875.

Udtog af

Mogens Olsen Aagaards Tanker

om Herregaardene Irup og Ølands

samt nogle der værende Oldsagers Navn og Alder.

Denne liden Afhandling, som er dateret Hundborg d. 15 April 1699, er skrevet paa Latin, og har følgende Titel: Mani Olai Aagaardi Cogitationes de prædiorum Irup og Öland in extrema Jutlandiæ ora Thy fitorum, og rariorum qvorundam ibidem reservatorium antiquitate og nomine, dedcatæ Christiano Hermanne Helverschov, Toparchæ in Irup & ôland, Justitiæ Confiliario, Judici Provinciali Laalandiæ & Falstriæ Anno 1699.

Den bestaar kun af eet Ark, og kan i visse Maader ansees, som en Anmærkning til Saxos Fortælling om Hvirvil og hans Stalbrødre, i Slutningen af hans fjerde Bog (fol. 36B, edit. Parif. 1514.) hvilke han mener at være dræbt i Thy, og ey som Saxo siger, i Sjælland. Imellem Irupgaard og Hørdum er en Hede, som Indbyggerne kalde Hvirrildshede, og derpaa tre lige langt fra hinanden i en lige Linie staaende Høye.

Øster for Øland er et Sund, kaldet Gunnerstrand, og derved en Landsbye Gunnenæs. Nu meener Forfatteren, at Hvirvil er dræbt der, hvor han er begravet, og begravet der, hvor Stedet er opkaldt efter ham, hvilket han beviser med Amleths og Svend Grathes Exempler; og at ey alene Venner, men endog Fiender have nydet denne Ære, sees af Saxos Fortællinger om Balder og Boo, samt Snorres om Egil Ulserk, sammenlignede med den førstes Efterretninger om den Saxiske Kong Gelders Begravelse (Lib. 3 fol. 23. a) (k.) I disse 3 Høye meener nu Forfatteren, at Hvirvil, Bugge og Fanning ligge begravne, og at Gunnestrand med den hosliggende Bye har sit Navn af Gunholm, hvad enten han om Vinteren, eller naar han ikke var til Søs, har pleyet at opholde sig der, eller han efter Slaget i Sjælland har taget sin Tilflugt derhen, og der endelig er blevet overvundet, ligesom (k).

Alligevel var dog Kong Gelder efter Saxos egne Ord fol. 22.6. en Bundsforvandt af Kong Hother.

Hothersnæs er saakaldet af Hother, som der søgte sin Tilflugt, da han flyede for Balder. Det andet Beviis for at denne Historie har tildraget sig i Jylland, tager Forfatteren af Overensstemmelsen af nogle Hollandske Staders Navne med de næstliggende Byers; thi Hvirvil siges af Saxo, at have været en Hollænder. Hørdum og Skyum ligner Heerdom og Skildam. Iisvad, en forbi Øland flydende

Aae, stemmer overens med Isel, en Flod i Geldern. Irup selv synes at have sit Navn af Floden Ir i Overysel; ja Øland meener Forfatteren ogsaa vist at være Hollandsk, og anfører derpaa Hadriani Junii Ors: "Ey sey Hollandt wie gleichpalz auch Seelandt eine Colonie der "Gotländischen und Dännemarckischen Völcker; sintemahl die Dännemårcker "und Normänner ihre Inseln Oelandia und Zelandia in dem Sino Codano ver=lassen und dieselben nach ihren alten und verlassenen Vaterlandt Hollandt,, und Seelandt genauet „, samt Taciti Vidnesbyrd, at Bataverne ere en Colonie af Catterne, som han meener at være et Folk med Gotherne.

Af disse to Argumenter troer Forfatteren at Hvirvil har bygt eller eyet begge disse Gaarde, og at Fridlev efter hans Død har besiddet dem, ja endog at han er begravet i en Høy uden for Irup Port, som nu kaldes Davs, eller maaske rettere Dys. Heraf havde Justitsraad Helverschov ladet opgrave en Jern-Kiedel, paa omtrent 250 Potter, hvilket synes at bekræfte at Kong Fridlev her haver holdet Huus og havt saa mange Kiæmper i sin Gaard, at deres Maaltid kunde koges i denne saa store Kiedel. Den er overmaade tyk og stærk, enten at den desto sildigere skulde fortæres af Rust, eller at den for Eftertiden kunde være et Mindesmærke paa de Menneskers Styrke, som havde sat den paa Ilden, og taget den deraf igen. Men da de nordlige Folk paa den Tid endnu ey forstode at støbe Jernet, falder Forfatteren paa den meget urimelige Gisning, at det skulde være den Kiedel, som Julius Cæsar, da han førte Krig i Gallien, efter nogles Beretning sendte sine Bundsforvandre de Danske.

Endelig slutter Forfatteren sit lidet Skrift med en Lykønskning til Helverskov, som Eyere af to mere end 1750 Aar gamle Herregaarde, og saa rar en Antiquitet, som Kiedelen. Hans Ord ere disse:

"Vides igitur, Nobilisfime-Helverschovi! Tua optimi Juris prædia ense ante mille septingentos „ qvinqvagenta annos, Teque monumenti possessorem esse, qvodo celebrant „ antiquitatum studiosi, expentant Reges ipfi, admirentur posterio, nec prædia tua fine Saxone, nec Saxonis relationem fine prædiis tuis illustrari potuisse."

Suhms Samlinger til den Danske Historie.

Første Binds første Hefte

Kiøbenhavn 1779.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted-Fjerritslev(Det gamle Provindsialbibliothek)

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 25-26 Marts 1924.

Side 125-126:

Afsnit om Vust Kirke er ikke afskrevet, da kirken ikke ligger i Thisted Kommune.

Nogle Optegnelser skrevne foran i en Bog i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede (1600).

Anno 1609 ved Voldborgtide vdi Julli Maanidt da kom Soldathen indt fra Stranden vdi vesteruig Leen huor aff bleffue stor oprør aff denn ghemene mand, som iche viste anditt end landet var forraad aff fienderne.

Jeens Nielssønn Schlossvogdyt (Slotsfoged)

Egenn hanndt.

Anno 1627 denn 1 Septtembris vden for Aggen (Agger) bleff der 19 Hollendere foriagidt fra dierris skiibe af dynnkercher fribythere som thog gode tuende schiibe fra denom medt all sin last, oc di kom vdi land paa dierris Espinger, Huor aff Baunner ved stranden bleff affbrendt, oc alle dy land bleff reyst en huer meth sin voben oc vergi, oc icke vidste andet end der vor fyender for landet att ville indfalde. Saa att der var en stor Jammer i landet aff Qvinder oc Børnn.

Anno 1627 then 25 Septtembris kom Prindzen (Kristian d. 4.?) til tisted oc faldt aff vognen vesten Byenn oc brød hans Bien sønder.

Forne Aar (1627?) denn 10 Novembris kom keyserens Folch till Thysted oc bleff indlagte i Carter.

Forne Aar (1627?) denn 10 Octobris kom Prindzen thill skiibs for Torrup oc kom offuer thill norge, fra fynderne som hannom ner effter vare.

1627 ved S. Michels dagh kom keyser Ferdinandus hans krigsfolk ind vdi Thyland, saa Gud bederit dis verre for iammer armod oc stor Elendighed der efter fulgt med Mennischenn.

Anno 1628 denn 12 Decembris kom keyserl. Maystts. Commizarer thill Thystedby, daa bleff effter hans Angiiff at verre vdi Tystedtby alle Personer Store oc smaa 1276. Roug, Biug, Miell, Maldt, Haffre, Gryen 3001 ½ Tdr. Heste oc Øg 183. Ågssen oc Kiør 318. Faar oc Lam 349. Suin oc Grisse 319 Støcker.

Anno 1629 den 2. Juny da drog Øffuerst Lutter udi Harsøssel met Troppen oc syn Compani her fra Byen, (Thisted?) de drog bortt oc pløndrede Landzegaard ? Slet ynckeligen. (Suhm)

Afskrevet efter Nye Samlinger til den danske Historie. Tredie Bind

København 1794.

Findes paa Folkebibliotheket i Thisted-Fjerritslev(Det gamle Thylandske Bibliothek).

Afskrivet her af A.C. Svalgaard d. 31 Marts 1924.

Udtog af Holger Jacobæi Rejsejournal fra Aaret 1671.

- Adskilligt, som enhver Bye er berømt af.

Thye: Forræddere. Spaamænd.

I Thye i Aggerssogn ofre Sognefolkene tør Fisk til Præsten og lægge det i Vaabenhuset.

Suhms Danmarkshistorie.

Findes paa Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 11 1924.

Kronprins Frederi, den senere Kong Frederik d. sjette, nedsatte i Aaret 1789 en kongelig Commision angaaende Oprettelse af Skolelærer-Seminarier. I den Anledning oprettedes senere bl.a. Snedsted Seminarium, der bestod endnu ved Kong Frederiks Død.

Doctor C.F. Vegeners liden Kronikke

Kong Frederik og den danske Bonde, 1843.

Findes i Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet her af A. C. Svalgaard, April Md. 1924.

Isvanskeligheder for 100 Aar siden.

I Begyndelsen af April eller Foraaret 1823-24, skulde 50 Staldstude føres fra Ørum i Thy efter Holsten. Den første Nat skulde de tilbringe paa en Plads mellem Agger og Toft. I Nattens Løb drev imidlertid de 46 af dem ud i Limfjorden og druknede.

Efter Avisartikel i Nibe Avis for 25. Febr. 1924. Efter "Den Viborg Samler" for 1823.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 4. Maj 1924.

Orkan over Mors og Thy.

1786 rasede en voldsom Orkan over Thy og Mors, som raserede en Mængde Bygninger og ødelagde store Værdier, der berettes herom: Den arme ulykkelige Bonde mistede ej alene sine Bygninger, men hvad værre var, det paa Marken staaende Korn blev ganske afslaget, flere Hundrede Kreaturer druknede i Limfjorden, Nøden er ubeskrivelig fast over det ganske Land, saa Gud og Kongen forbarne sig over os.

Dog Gud ske Evig Tak han har dog sparet Menneskenes Liv, vi maa med Job sige: Herren gav o.s.v.

I Thy nedblæste 89 Huse.

I drift med Isen.

1831. 25 Februar var flere Hundrede Mennesker fra Mors der var paa Aalestang, nær druknede, idet de drev bort med Isen - men Forsynet var dem dog saa naadig, at de dreve i Land i Fjerdingsvej syd for Thisted.

Afskrevet efter Avisartikel i Morsø Folkeblad for d. 14-19 April 1924.

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 12. Maj 1924.

Ca. 1786 havde man i Thisted 3 Parykmagere.

Ca. 1767 havde Thisted en Dr. med., som tillige var Apotheker.

Postforbindelsen i det nordvestlige Jylland i ca. 1760-erne, besørgetes paa den Maade, at Postmesteren i Viborg hver Løverdags afsendte en Posttrytter til Skive, Mors og Thy.

Kjøbenhavn og Kongerigets Købstæder for omtr. 100 Aar siden

af L. Holst, København, 1862.

Findes i Thisted Folkebibliothek.

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 24 Maj 1924.

Et Fodstykke til en gammel Tranlygte.

Under Gravning af en dyb Kabelbrønd paa Storetorv i Thisted, er man stødt paa et Par korslagte Træbjælker; det er sandsynligvis Fodstykket fra den gamle Tranlampe,

der i sin Tid stod midt paa Torvet.

Thisted Amts Avis for 30 Maj 1924.

Afskrevet af A. C. Svalgaard s. Dato.

Provsten i Vestervig.

1522 foer Rasmus Clementsen og Vestervig Provsten til Holstebro, hvor de drak Nat og Dag „rent over med Vin og Mumme og hug sønder Gryder, Kander, Tønder og Glarvinduer og alt det, som iHuset var.”

Derpaa jog de som en Storm gennem Gaderne med væbnede Svende, saa Købmænd og Almue flygtede af Byen. For over 50 Mark Sukker spildte de lagde øde paa Gaden, Borgerkoner slæbte de ud af Sengene, hvor de laa hos deres Mænd, og trak dem gennem Staden, saa de Holstebro Borgere aandede lettet, da de høje Herrer drog bort for at slaa Ruder ud paa Blæsbjerg.

Hugo Matthessen.

Natten.

Studier i gammelt Byliv, København 1916.

Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A: C. Svalgaard d. 30 Maj 1924.

Thythæsysæl.

Thythæsysæl, oftest kaldet alene Thyuth har vistnok Navn af [mangler font til at kunne skrive ordet], Folk, hvilket kan tyde paa at Navnet er ældgammelt; i mythiske Sagaer nævnes Konger i Thy [mangler font til at kunne skrive ordet], hvilket dog vistnok er ganske overført.

Bidrag til Opl. Om Sysselinddelingen i Danmark.

af O. Nielsen, København 1867.

Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A: C. Svalgaard d. 3. Juni 1924.

Spredte Smaating fra Thy og Hanherred.

Forskellighed i Sproget mellem de enkelte Sysler.

Hanherrderne, der snart hørte til Thy og Vendsyssel, snart var selvstændige, dannes som en Slags Overgang imellem disse to Landskaber. I Vendsyssel udtales oldn. Nn og nd som ji Ind- og Udlyd, i Øst Hanherred som jn, maj, majn (Mand), Oldn. T som Ind- og Udlyd bliver altid I i Øst Hanherred.

I ge, gi, gø, gæ, udtales g i Øst Hanherred somZj, men i Vendsyssel som j; gøre, Ijør, jør.

Ombudsmænd.

Ved Udstedelsen af et Skøde fra Terkel Heval 1343 fra Vendsyssel, paa Gods i Arnstorp og Smithstorp var tilstede 2 Riddere og 19 andre, hvoraf en fra Hanherred, der altsaa da har hørt under Vendsyssel.

De enkelte Sysler.

I Oldtiden og den tidlige Middelalder synes man under Benævnelsen Vendle at have forstaaet alt Landet nord for Limfjorden.

Vendsyssel overlodes 1340 i Medgift til Valdemar Atterdag med de andre nordlige Sysler: „, Aalborg med Vendsyssel,

Himmersyssel, Thysyssel, Hanherred,” af hvilket Udtryk det synes at fremgaa, at de allerede før har været forenede under Aalborg som Hovedslot; under Frederik d. 1. hørte Hanherrederne under Aalborg Len. Thysyssel, mest alene kaldet Thyuth, islandsk [mangler font for at kunne skrive ordet]. I Mythiske Sagaer nævnes Nidud og Hjalprek som Konger i Thy, men disse ældgamle Sagn maa vist henføres til ganske andre Steder. I Valdemars Jordebog indbefattede Syslet Hanæhæreth (Hanherrederne var saaledes endnu, og længe efter, som det synes udelte) Hildeslefhæreth, Hunbiærgæreth, Hassinghæreth og Refshæreth (Rævs Herred). Hovedstedet og Sysselthinget har uden tvivl været Tisted, Tystath, i hvis Landsogn Byen Tingstrup ligger.

1367 nævnes Gods, som var skødet in placito communi in Tyydh bygdæthing dicto. Danske Atlas V. 402: „, Dette Syssel havde forud sit eget alm. Landsting eller Sysselting, placitum commune in Thydh eller placitum Thythæsysæl bygdething.”

1340 overlodes bl.a. til Valdemar Atterdag i Medgift, Thysyssel og Hanherred, hvilket sidste allerede da har været et særskilt Len og 1343 synes at have hørt til Vendsyssel, som det ogsaa 1253 havde sin egen Provst, Sven. 1355 fritoges Erik Nielsen af Aagaard for al Tiltale i Henseende til Hanherred og Næsbo Fjerding, som han havde haft i Forlening. (Suhm XIII 307. 309. Næsbo Fjerding er det i Valdemars Jordebog forekommende Næs og det samme som Hannæs.)

1656 hørte det under Vendsyssel. Af den øvrige Del af Thysyssel fremstod Ørum Len, hvilket Slot 1406 skadedes til Kronen. 1505 var Han Herred pantsat, og endnu 1523 var det forlenet for sig. Det ved Reformationen oprettede Vestervig Len havde ingen Herreder under sig, men kun det gamle Kloster Gods og ej længe efter forenedes det med Ørum. 1794 dannede det gamle Thy Syssel, undtagen Ø. Hanherred og Mors, Thisted Amt.

Provsterne i Vestervig var kun Forstandere for Præmenstratenserklostret der; ligesom i Vendsyssel har Provsterne i Thy vistnok ofte været Kanniker i Ribe.

Af Provster nævnes Thorben (Therbernus) 1253, Thugil Kannik i Ribe, Provst i Thysyssel 1288 død 1290, John Fris Kannik i Ribe, Provst i Thy død 1337, de senere findes i Danske Atlas V. 516. Til Provstiet laa Hvidbjerggaard paa Thyholm, hvorfor det ogsaa hedder Provstiet paa Thyholm.

1794 lagdes Mors under Thisted Amt.

1291 og 1299 nævnes Nicolaus Kannik i Ribe og præpos in Mortæ (Morsø). En anden Provst i Thy, Thrugillus død 1290 var vist ogsaa Kannik i Ribe, da han indstiftede Sjølemesser der. I det 14. Arh. Døde Provst Nicolaus de Morsø, Kannik i Ribe. Awgo præpos. In Morsø nævnes 1376 og 1396.

I det 15de Aarh. Var Provstiet forenet med Hanherred.

1419 og 1502 ligesaa for begge. Af disse sidste ses, at Mors paa den Tid hørte under Børglum Stift, thi 1440 var Viborg Kapitel blevet omdannet til et verdsligt; dog er Sysselprovsterne i Viborg Stift vistnok ikke blevne forenede med noget Kannonikat i Viborg, thi hverken ved Indrettelsen af Præbenderne eller i senere Kapitelsregnskaber findes noget herom. Mester Peder Eriksen, Provst i Mors 1520, nævnes i Langebeks Exp. Grev Johan pantsatte ca. 1328 alt Kronens Gods i Thy og Mors.

Bidrag til Opl. Om Sysselinddelingen i Danmarkshisaf O. Nielsen. Afhandling skreven for den filosofiske Doctergrad. København 1867.

Folkebibliotheket i Thisted.

Afskrevet af A: C. Svalgaard d. 4-5 Juni 1924.

Spredte Smaating fra Thy og Hanherred.

Middelalderen

Bisp Peder, der beklædte Børglum Bispestol omtrent fra 1396 til 1425, havde Ørum paa Kroonens Vegne. Hans Efterfølger Gert Pederssøn (Gyldenstjerne) havde det saakaldte Skarpenbergs Gods paa Mors, og Bisp Gerts Eftermand Jep Fris havde vistnok ved sin Død i 1486 haft Aastrup. Jep Fris' Efterfølger Niels Styggesøn (Rosenkrantz) havde i Kong Hans' senere Regeringstid (foruden "andre Len og Herreder") Ørum i Forlening, som Ebbe Stranggessøn havde haft endnu i de første Aar af det 16. Aarh. og den samme Biskop fik Tilladelse til efter Mourids Nielssøn (Gyldenstjernes) Død at indløse HanHerred, som dog først i 1505 endelig fradømtes Mourids Nielssøns Arvinger.

Lensmænd

Niels Strangessøn var Lensmand paa Ørum og Hillerslev 1408. Niels Strangessøns Genbrev paa Hillerslev (1406) indeholder intet angaaende Lensmandens Forpligtelse til Krigstjeneste.

Ligesaa Niels Strangessøns paa Smerup med mere Gods 1408 og hans Enkes paa det sammme Gods 1424.

Herredsfogder

Herredsfogderne var oftest Bønder, saaledes som det jo allerede var fastsat i det 14. Aarhundredes Haandfæstninger, men undertiden tilhørte de dog ogsaa Adelsstanden; saaledes forekommer Væbnere som Herredsfogder i Hillerslev Herred før 1458.

Slottets Indretning

Om selve Slottets Indretning faar man kun tarvelige Oplysninger gennem Tidens Aktstykker. I Reglen har der vistnok til hvert Slot været knyttet en særlig Ladegaard, indeholdende de til Driften af dets Avlsbrug nødvendige Bygninger; det er aabenbart en saadan Ladegaard, der omtales allerede 1373 ved Slottet Aggersborg i Jylland.

Den egentlige til Forsvar beregnede Del af Anlægget har i alt Fald paa nogle Steder bestaaet af en "Forborg" (nævnt ved Aggersborg 1373).

Borgestuen var Besætningens Opholdssted, og dens Anseelse viser sig i, at den benyttes, naar Vidnesbyrd skulde aflægges i højtideligere Former eller kongelig Retterting holdes paa Slottet. Iøvrigt nævnes den naturligvis ikke blot paa de kongelige Slotte, men ogsaa paa Gaarde i privates Eje. Saaledes paa Aagaard.

Paa Mourids Nielssøn (Gyldenstjernes) Gaard Aagaard nævnes en hel Række Fogeder, 6 forskellige Personer, 1479 11/9+ 1481 30/6, 1500 11/5, 1501 28/8.

I 1498 bød Kong Hans Indehaveren af Han Herred at forfatte og indesende en jordebog over Herredet, der skulde oplyse, hvor meget hver enkelt Gaard aarlig svarrede af alle Slags Afgifter, hvad Beboerne hed, og hvad det øøøde Gods nu gav i Indtægt og kunde give, naar det blev bygt. (Her menes formentlig Aagaard, som maaske ikke har været genopført siden den nedbrændte under Bondeoprøret i 1441. (A.C. Svalgaard).

Lensmændenes Tjenestepligt

1479 faar mourids Nielssøn (Aagaard) Brev om at følge Kong Christiern paa en paatænkt Rejse til Norge, med en Styrke af væbnede Lessagere. 1495 skal han med et Antal Folk følge Kongen til Kalmar-Mødet og 1499 skal han lade 6 Svende følge den udvalgte Kong Christiern til Sverrige.

1471 skal Lensmanden paa Ørum stille 30 Mand. Indtil 1496 er Ørums Kontingent gaaet ned fra 30 til 10.

Klostrenes Krigspligt

I 1471 skulde Vestervig Kloster stille med 24 Mand.

Købstadernes militære Pligter i det 15. aarh.

Der er adskillige Købstæder, af hvilke der aldrig udskreves Mandskab til Krigstjeneste. At Sæby, Thisted og Mariager aldrig faar Paalæg om at udgørre Folf, er mindre mærkeligt, da de næppe inden Kong Hans' Død er blevet anerkendte som Købstæder. (sammenlign for Thisteds Vedkommende, Danske Atlas V.421, hvor der vel nævnes et Købstadsprivilegium af 1505, som Borgerne 1546 var i Besiddelse af; men det var oprindelig udstedt til Viborg (trykt i Diplomatorium Viborgense, No 168) og har øjensynlig først faaet Gyldighed for Thisted, da Frederik d. 1. i 1524 gav denne ByViborgs Privilegier, saa at Brevet ikke kan bevise, at Thisted var Købstad 1505. Hverken Sæby, Thisted eller Mariager opføres paa den i Danske Magazin 4. Række II. 146-47 meddelte Fortegnelse over danske Købstæder), men hertil kommer, at Sæby og Thisted dengang stod under Bispen af Børglum.

Lensmandens Sæde

Øland, somhavde tilhørt Valdemar Atterdag, har været Sæde for Lensmænd, og ejedes senere af Dronning Margrethe, tilligemed Ørum.

Klostrenes Underholdspligt.

Vestervig Kloster underholdt 1506 den rejsende Kong Hans i to Nætter. (Vestervig Augustinerkloster).

Lensmændenes Underholdspligt.

I 1505 nævnes (Suhms Samlinger II. 2. H.S. 60-61) at Han Herred og Hannæs skal holde Kongen til Øl, Mad og Hestefoder paa en Rejse; men om der her med Han Herred og Hannæs menes Lensmanden eller Lenets Beboere, er ikke ganske klart; og selv om det sidste maaske er det sandsynligste, er det i et hvert Tilfælde usikkert, om Forpligtelsen hidrører fra en særlig bevilget overordentlig Skat eller ej. Det hedder i en Formular til et Lensbrev af Dronning Christine fra Kong Han "Levetid, at Lensmanden skal "holde os 14 Nætters Gæsteri hvert Aar paa Slottet, eller og i Lenet, og sammeledes vore Bønder og Tjenere 14 Dages Gæsteri om Sommeren og udi Lenet, efter som gammel Sdvane været haver."

Kilde: Dansk Statsforvaltning i det 15. Aarh..

af Villiam Christensen

København 1903.

Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 5-6 Juni 1924.

Store Fremskridt.

- 1851 - Den 2. Juli vil en Dagvogn til 4 Rejsende tage sin Begyndelse mellem Nykjøbing og Thisted, hver Onsdag fra Nykjøbing og fra Thisted hver Torsdag.

Avisartikel "Fra gamle Dage i Morsø Folkeblad d. 9. Maj 1924.

Afskrevet af A. C. Svalgaard d. 6. Juni 1924.

Det gamle Rettersted.

Under Blegegravning paa den gamle Dyrskueplads, (Knakken) Øst for Byen, blev der for ca. 50 Aar siden fundet et Skelet.

Ved Eftersyn i Kirkebøgerne kom man til dette Resultat, at Skelettet var af en i det 18' Aarh. henrettet Handskemager, som havde myrdet to enlige Vævepiger, boende i Nørregade i Thisted.

Meddelt af Smed Fredskild, Thisted, hvis Fader fandt ovennævnte Skelet.

Afskr. her af A.C. Svalgaard d. 20/7 1924.

Forholdene paa Thyholm.

I sine "Reise Iaagttagelser", 1798. V 206, skriver Prof. M.J.N. Wilse om Forholdene paa Thyholm (1776). "de fleste Vaaninger have ingen Skorstene, men Røgen gaaer op og ud af et Røghul i Møndingen, hvorover nogle sætte en Røghat, som drejer sig for Vinden."

H.P.Hansen

Natmændsfolk og Kjæltringer I.

København, 1921.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 22. Aug. 1924.

I Anledning af ovenstaaende. (Det gamle Rettersted).

Ved Arbejdet i Kalkbrudet østen for Byen stødte nogle Arbejdere i Fredags paa en tildels hensmuldret Ligkiste, der befandt sig i Toppen paa en af Kalkbakkerne i nogle Fods Dybde, og viste sig at indeholde et fuldstændigt, mandligt Skelet.

Da Stedet fra gammel Tid skal have Navnet "Galgebakken", er det sandsynligt, at Skelettet i sin Tid har tilhørt en henrettet, maaske hængt Forbryder.

Afskrevet her af A.C. Svalgaard d. 10.Okt. 1924.

efter Thisted Amtsavis for d. 31.Marts 1873.

Tatere og natmændsfolk

Om et omstrejfende Par meddeler Skinnerup Kirkebog:

Ao. 1797 d. 23. April blev døbt et Barn med det Navn Hans Christian, hvis Forældre i Følge et paa behørig stemplet Papir forevist Skudsmaal, som var udstedt af Provst Højer i Roesholm (Harrild?) (Harring+), ere Ægtefolk, og var Manden Niels Rosenlund, og Konen Benned Christensdatter (f. ca. 1750, d. 1816), var en Datter af Christen Jensen "Nellik" og Landetts mest berygtede Skøjerkvind, "Laang Greth" hvis rettet Navn var Anna Margrethe Sørensdatter (f. ca. 1720 og d. i Viborghus 1794).

Manden skal være en paa Pension afskediget Rytter, er Glarmester af Proffesion, og vandrer omkring paa samme fra Sted til andet tilligemed Kone og Børn, da de ingen vis Opholdssted have. Da de var komne til Schinnerup (N.F. Thisted) kom Konen Natten imellem den 20. April i Barselseng. Benævnte Barns Daab blev derpaa den 30. April offentlig bekræftet i Schinnerup Kirke, og vare Faddere Degnen Poul Thilsteds Kone bar det, Anders Nielsens Kone fulgte med. -

Af et Forhør ved Hammerum Herreds Politiret 29/12 1819, fremgaar det, at Niels Rosenlund, ogsaa kaldet "Fynbo" eller "Fimmer" var 82 Aar dette Aar, og at Hans Chr. (ovennævnte i Skinnerup Kirke døbte Dreng), havde vandret med sine Forældre og tigget i Thy, m.fl. Landsdele.

Nils Kat

- Af en Liste over en Del Natmændsfolk fra 1819, fremgaar det, at han da baade havde en Livsledsagerinde og tre Børn med sig paa Vandring. Hans "Dill" var paa den Tid ovennævnte Mette Cathrine Pedersdatter, der var født i Vibberstoft, Villerslev Sogn i Thy d. 18/3 1782. Hendes Forældre var Peder Jensen og Hustru, Maren, hun blev confirmeret i Hjørdemaal Kirke 1800. Iøvrigt oplyses i forskellige Politiretsforhør (Hammerum Herred 5/3 1816, Bølling Nr. Herred 27/9 1826 og Ringkøbing Bys Politiret 29/8 1832), at hun allerede i sit 5te Aar kom med nogle omrejsende Folk, og at hun stadig havde vandret, med Undtagelse af 3 Aar, da hun tjente i Aalborg.

Natmændsfolk fra Thy og Hanherred.

I Anledning af en Retssag i Hammerum Herred angaaende Natmændsfolkene Jens Nielsen og Karen Christensdatter, afholdtes Forhør Lørdagen d. 13. Martii 1745, hvor der bl.a. stilledes dem følgende Spørgsmaal:

"Hvor Arrestanten først blev antagen til Alters, siden efter hand flyttede fra Deybjerg, og om hand tidlig og aarlig haver søgt Altergang, før og siden hands Hustrue fra ham er bortløben.

Svar: Første Gang i Deybjerg og aarlig der 2de Gange i en 22 Aar hand der boede, derefter var hand i Handherred eller Hanist (Hannæs) i Lill (Lild) Sogn, hos Natmanden Niels Rolsgaard i 6 Aar, og der ligeledes gick til Guds Bord 2de Gange om Aaret. Og Niels Rolsgaard hialp hannem saa vidt til Rette hos Præsten at hand kom til Guds Bord, da hand ingen Beviis hafde fra Feybjerg, hvorfor hand maatte tiene ham for liden eller ingen Løn i 6 Aar. Siden kom han i Tieneste hos en Natmands Encke i Siørring i Thyland og tjente hende i to Aar, fordy hun skaffede hannem en rejse Pass fra Præsten i Frøslund (Frøsløv?) paa Mors, Hr. Knud, hos hvem Arrestanten gick til Guds Bord 2de Gange. -

H.P. Hansen.

Natmændsfolk og Kjæltringer II

København 1921

Findes i Folkebiblioteket i Thisted

Afskr. her af A. C. Svalgaard i Aug. 1924.

Natmænds Sønner paa Session i Thisted.

I Aaret 1742 blev der ved Sessionen i Thisted præsenteret tre Karle som Reservesoldater, af hvilke de tvendes Farfar var Natmand, og den tredies Moder Natmændsdatter. Lægderne frygtede, at disse tre af den Grund skulde blive kasserede, men man resolverede dog, at disse skulde indrulleres "efterdi":

1) de erer anseelige og tjenestedygtige, 2) hverken de eller deres Forældre have havt med Natmandshaandværket at bestille, 3) Forordningerne befrie Natmænd for at paalægges Beskjærmelse og Vanære, og 4) det kunde drage skadelige Følger efter sig, om saadanne Folk kunde faa Indrullering udsættes (Recr. 1743, 25. Januar.)

 Cancelliets Promemoria

til Amtmanden i Thisted d. 29. Nov. 1794.

I denne Promemoria bebuddedes, at der vilde blive udstedt en Anordning, hvorved man haabede, "at den hidtil herskende Fordom mod disse Mennesker, (Natmændene) skulde blive aldeles udryddet." Nævnte Anordning kom ikke, og det var for saa vist ogsaa ret ligegyldig, som Fordommene nu engang ikke lod sig udrydde ved kgl. Forordninger; men d. 23. April 1803 gav Cancelliet Stiftamtmandene og Amtmændene, udenfor Sjælland, Ordre til at lade foretage en Optælling af, hvormange Natmandsfamilier og do. Medlemmer, der fandtes, og samtidig skulde der oplyses, om ikke Natmandsembederne kunde afskaffes og Natmændsfolkene indlemmes i Samfundet.

Efter denne Optælling var der paa den Tid ialt 248 Individuer af disse Folk i Jylland.

H.P. Hansen (Herning)

Natmændsfolk og Kjæltringer I

København 1921.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskr. her af A. C. Svalgaard d. 22. Aug. 1924.

 Han Herredtropperne

De af Rakker og Natmændsfolkene som dreve Glarmester- og Blikkenslageriet kaldte man i Vendsyssel for "Han Herredtropperne", fordi de maaske undertiden paa Folks Spørgsmaal om Hjemstavnen valgte at være fra Han Herred.

 Rakker Lars.

Rakker Lars havde været Hesteskærer i flere Aar i Thy, og efter hans Død rejste hans Enke omkring i visse Egne af Vendsyssel for 70-80 Aar siden og fortsætter Mandens Haandtering. Mens Arbejdet foregik, havde hun gved sin Side staaende en Ildgryde, hvori stod en rødglødet Jernstang, hvormed hun brændte Saaret for at standse Blødningen, men hvorved hun just ikke mindskede Dyrets store Smerter.

 Natmændenes Brylluper.

Narmændenes Brylluper skulde i gamle Dage ofte have fundet Sted i Kroerne og i den Henseende havde de st'rst Forkørlighed for Fjerritslev og Ø. Svenstrup Kroer i Han Herred. I den første kastede Peder Hansen Kæp med en af sine Konkubiner, hvilket gik for sig paa den Maade, at den ene af Parterne tog en Stok, den anden en fyldt Brændevinsflaske, og disse Genstande gik saa skiftevis fra den ene til den anden, og hver Gang en af dem modtog Flasken, blev der taget en Slurk af den, og saaledes fortsattes der, indtil den var tømt. Kromanden agerede Præst.

 Det sidste Natmandspar i Hundeleve, (Vendsyssel).

Det sidste Natmandspar i Hundeleve, Jelstrup Sogn i Vendsyssel, var Kristen Kristensen Klim og Hustru Juliane Kristensen. Denne Kristen Klim skal ifølge gamle Folks Beretninger have været af bedrse Familie fra Klim i V. Han Herred og have været Forvalter; men, da han engang havde skrevet et falsk Skudsmaal for en Karl ved at tage Pennen mellem to Tæer paa den højre Fod, skulde han for denne Forseelse have mistet sin højre Haand. Han valgte imidlertid at give sig i Rakkerlaget og undgik derved den ham tiltænkte Straf. Juliane var en Datter af Stedets gamle Natmand, Kristen Olesen.

De havde 6 a 7 Børn. Han døde 1830, 66 Aar gammel og hun 1850, 61 Aar gammel. Hun hængte sig, som det fortælles i 3 Traade Uldgarn (Jøntraade). Denne Natmandskvinde skal have været en slem Zantippe imod sin mere godmodige Husbond, hvorfor han ogsaa som Følge heraf undertiden forlod Hjemmet for længere Tid; men Juliane, der, som ovenfor antydtes, ikke var helt ukendt med Hexeriets dunkle Mysterier, forstod saa ved slige overnaturlige Kunster atter at vende hans Hu til den hjemlige Arne. Saaledes brændte hun en Gang en af hans Vanter og en anden Gang et Silketørklæde, hun fik hos en Naboerne, men som hun vidste, hendes Mand en Gang havde laant og benyttet, og med Asken heraf hexede hun ham saa hjem.

Engang tog hun ham paa denne Maade med saadan Styrke at han kun havde faaet Tid til at faa det ene Ben i Buxerne, og i denne ufuldkomne Paaklædning havde han maattet tilbagelægge den lange Vej fra Thy til Hundeleve.

Juliane, som fortsætter Rakkerhvervet efter Mandens Død, var en Gang uheldig da hun havde stykket en Hest, idet denne løb efter hende. Hun naaede dog at smutte ind ad Døren og faa den lukket, idet samme som Hesten styrtede og spærede Døren saa at hun maatte krybe ud af Vinduet.

 Glarmester Loutrup og "Døv Maren."

I Kjær og Dronninglund Herreder omstrøfede der en Glarmester Loutrup med sin "Døv Maren", til hvem han skulde være viet paa lovlig Maade. Parret stammede nok fra Thy og havde i sin Tid kørt omkring med en Hest, men den Dag, da han var "uenig med æ Kælling," løb Hesten løbsk og ødelagde Glas for 100 Daler, og fra den Tid af var Parret ruineret, fortalte Loutrup, og maatte siden traske omkring til fods som alle andre Kjæltringer. Folk har antaget, at han havde faaet nogen Medgift, med Konen, som han havde

forødt ved Svir; thi naar han blev fuld, lod han ofte den Ytring falde om sit Giftermaal: "Jeg troede, jeg greb Guld i Hænde, men jeg fik Fanden i Øjnene." Han var saa stor og stærk, fortælles der, at han kunde løfte en Hast. (Jvf. Det jydsk Almuelig, Side 244.).

Sidsel Rolandsdatter.

Ved Dom af 27. Aug. 1807 afsagt ved Børghlum-Jerslev Herreders Ret tiltaltes og straffes bl.a. Personer, Sidsel Roalndsatter for forskellige Forseelser, Tyveri, Løsgænger i o.s.v. Hun var sikkert en af de farligste Hexe, den vendsysselske Befolkning har stiftet Bekendtskab med i dettes Aarh., om hun end antagelig kun har virket i denne Landsdel i forholdsvis kort Tid. Hvor hun var født vides ikke, men hun blev døbt i Nors Kirke d. 2. April 1786. (Kirkebogen har følgende: Den 2. April 1786 blev en Betlerskes Barn Sidsels Daab konfirmeret; hun havde opgivet i Retten at være konfirmeret i Hjordemaal Sogn i Thy; men det passer ikke). I Aarhus Frue Sogns Kirkebog betegnes hun som "Enke" efter afdøde Natmand Kristian Peter Kristiansen og havde ifølge denne Kilde i Aarene fra 1817 til 1824 haft 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døtre med Lars Larsen Andrup.

Juliane Axeldatter.

Juliane Axeldatter var født i en By, saa vidt hun vidste, kaldet Resen (Hun var døbt i Resen, Vroue Pasatorat) 1776, og hendes Fader, Axel Johansen, "var en omløbende Glarmester." og konfirmeret i Gølby (Jølby) paa Mors; hun var opdraget hos sin Fader Axel Johansen i Thisted, men havde naturligvis siden flakket vist omkring, idet hun oplyser, at hun sidste Gang havde været til Alters i Raabjerg Kirke. Hun havde faaet "en daarlig Opdragelse" og havde 4 uægte Børn, hvoraf de 3 med den nedenfor nævnte Frederik Jensen.

Ellen Hansdatter og Frederik Jensen.

Om Ellen Hansdatter og Fredeik Jensen, hvilken sidste var født i Stagstrup Sogn og døbt sammesteds 1772, hørte til Glarmesterfolkene vides ikke, men de havde dog slaaet Følge med disse. Han betegnes som "Anfører for denne sammenløbne Bande af løse Kvinder", havde været Soldat, men var antagelig deserteret af Tjenesten og havde altid ført et omvankende og ryggesløst Liv uden nogensinde at have haft fast Tjeneste. Han forklarede at være bleven konfirmeret i København for 20 Aar siden (1786) og havde ligesom Juliane Axelsdatter sidste Gang været til Alters i Raabjerg Kirke 1802.

Anton Gaardboe.

De sidste Natmandsfolk i Vendsyssel

Aarhus 1900

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet her af A. C. Svalgaard d. 22. August 1924.

"Tømmerby Rakker."

Øsløs Hyw og Skaarup Tyw.

Tømmerby Rakker og Skadhav Rakker.

Blandt dem er kæmpekastede Skelstene sat. Ogsaa her er det Grænsefolk der kvædes om.

Thorkild Gravlund.

Kongerejsen, 1924.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet her af A. C. Svalgaard d. 29/8 1924.

"Ca. 1745. Natmand Niels Roelsgaard i Lild Sogn.

Afskr. af A. C. Svalgaard d. 17/3 1925.

"Viborg Avis", indeholder følgende. "Vi Hedemænd, eller som Nogle kalde os Zigeunere, paa vore store Hededistrikter, ere rasende opbragte over, at du Landets Fjende har været at drage over vore Heder. Vi love at finde dig med Bly, Kniv og Ild; hvad enten du kommer i Klynger eller Hundreder, maa du herefter tolde - vi ere overalt og ingensteds imellem Limfjorden og Kongeaaen. - Skrevet paa Christihimmelfartsdag 1849. Sortemads, Hjortedyvel, Skindhans, Formænd i 3die Districter.

Afskrevet af A. C. Svalgaard, d. 27. April 1925.

Efter Thisted Amtstidende eller Den nordcimbriske Tilskuer for 19de Juni 1849.

Sten.

"Ægraa Sten ligger paa fire Alen Vand syd for Jegindø i Limfjorden, ses kun ved Ebbe og er at lægge Mærke til, fordi den kan lugte, naar de bager ovre paa Kaas, hvorfra den er kastet.

Men Kaas er i Salling og Jegindø i Thy Syssel. Den graa Sten ligger i Kaas Bredning, der skiller mellem to sysler.

Mellem Mors (Salling Syssel) og Thy Syssel ogsaa i Fjorden ud for Sogneskellet mellem Skallerup og Sundby paa Mors, har vi Stenen kastet fra Thy efter Tødsø Kirke, Mors.

- Ude i Vest gaar et stærkt Skel mellem Thy og Henherrederne, der vel hører til Thy Syssel, men staar som en Egn for sig. Men Skelstenen ved Oddersbøl staar under Jorden i en Stue - i Sol Kaaes Stue under et stort Bord, siges der i et gammelt Manuskript. Hvad det skal tyde er ikke saa lige at se, men saameget giver det da, at Skelstenen er udslettet, skjult under et stort Bord, en Kredsning mellem Henherred og Thy.

Mere aabenlyst kendes Stenene østfor, hvor Løgstør Bredning engang har skaaret ind i Landet ved Hannæs og førnævntet Tømmerby og Vust med det skave Taarntag.

En forstenet Brudeskarer staar som oprejste Sten paa Højstrup Hede, hvor et Højland hæver sig mellem to Vejler. Nordligere har vi Kæmpekast med Finggermærker i Kjærup Kær i Tømmerby Sogn, og saa i Tømmerby Kirkedige. Endnu nordligere stander Stenen i Vust, efter Sagnet Hanhhereds vestligste Kirke. Brovst er den østligste.

Begge skelstensmærkede af gammel Grænse. Allernordligst oppe ved Bulbjerg ligger Trolde ting, nu kun paa et Sogneskel, men i den lange Række, Højstrup, Tømmerby, Vust, der gælder for Herredsgrænse i Sognet og her paa Trolde ting blandt store Sten, hvor Trolde fingrenes Mærker kendes, og hvor der findes skjulte Skatte, ligger en Sten ved Navn Larses Maalekar, maaske et Maal for Skattene? Hvem Lars var skal ingen sige, men en helt tilfældig Lars har han ikke været, da Sten i Salling ogsaa bærer dette Navn. Der er baade Store lars og lille Lars paa Øksevad Hede ved Herredsskel mellem Hindborg og Nørre Herred i Salling.

St. Elines Sten.

St. Elines Sten med en Række Huller, ligger Øst for Nors, hvor Nors-Tved-Kaastrup og Hillerslev Sogne mødes i Hillerslev Herred. Thorkild Gravlund.

"Skelstene"

København 1923.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskrevet af A.C. Svalgaard i Aug.- Sept. 1924.

Tvorup Kirke.

Ruin af Tvorup Kirke ved den lille Vestsø. Nedbrudt 1794. I et Hus ved Vildsund Færgested ligger eller har ligget en Granitkumme, som har hørt til Døbefonten i Tvorup Kirke.

25/7 1929 A. C. Svalgaard.

Kilde ubekendt.

Thisted Bys Topografi.

I en fjern Fortid har Limfjorden strakt sig helt op til Midten af Skovgade, tilud for No. 14. Der begynder nemlig Kridtet at falde ret stejlt af, og op til Kridtskrænten ses Strandsand og Grus, iblandet forskellige Rester af Snegle og andre Strandskaller. Iagttaget i Anledning af Kloakgravning i Maj 1924.

A. C. Svalgaard. 25/7 1929.

Spredte Træk af Landbolivet.

Smaating fra V. Hanherred.

- Det er en sær Egn. Den ligger nordeen for Aalborg Fjord, norden for Lov og Ret, som der er blevet sagt, men den hører hverken til Thy eller Vendsyssel. Hanherred er noget for sig selv, og har sin egen Herredsfoged og Provst; lad ogsaa være, at det østligste af Hanherred hører til Hjørring Amt, og det vestligste til Thisted amt saa bliver det alligevel altid regnet sammen i daglig Tale, og det er snart som at komme udenlands, naar man kommer op i Thy eller ned i Vendsyssel; Talen er helt anderledes, og Folkene er ogsaa. De store, stærke Thyboer og de smaa, nemme Vendelboer er ikke nær ens; Kortspil og Pral og store Ord i Thy; Fuldskab og Slagsmaal og Horunger i Vendsyssel, det er nu de grimme Sider ved det, og dem kan Beboerne af Hanherred vel nok se, men de glemmer heller ikke hverandre: "Det gaar ind i Tørke ligesom Fjerritslev Fæ," plejer de at sige; de taler om "de store kærboer." og de, der er kendte med Øsløshøje og Skaarup tyve, Tømmerby Rakkere og Skadhøve Bakker," de vil ogsaa mene, "at Tømmerby er lang, men hjælper hverken Nød eller Trang." Sognene har i forrige Tider hørt under Vesløgsgaard og Kølbygaard; det var i gamle Dage et Stamhus, men alle Fæstegaardene og Husene blev solgte fra, før nogen kan huske, der er levende nu. Saa kom Udskiftningen og hver Gaard fik en Stump Eng, Mose og Kær, Hede og Klit; alt det balndet sammen med Søer og Bakker imellem og med Fjord og Hav omkring, det er det en Hannæsbo har at se paa og leve imellem til daglig Brug, og det tager hans Tanker.

Hver Plet har Navn; den Mark, der er næst ved Huset kaldes toft; en Stump der har været indhegnet engang, kaldes Have, og saa er der "Ormen" og "Risager", "Dalsager", "Næsager", "Amtstedbro", "Risene", "Porsene", "Sortemor" (form. af Mor = Mosejord?)

"Vangen", og mange flere Navne til Mark "Torpboleng", "Bystedernes Eng", "Bløden", "Damskær", "Lundkær", "Grønkjær",

"Olen", "Bolen", og flere Navne til Eng og Kær. Det forstaar sig selv, at hver Smule Bakke har Navn nok, som "Køjbjærg",

"Hundsbjerg", "Mourits' Høj" og "Postbakken", men somme af dem gaar der spøgeri ved, og i andre har der boet Ellefolk i gamle

Dage; de kunde smedde i "Smedjebakken", og i "Albjærg" spille og dansede de engang, der var nogle Børn ude at skride paa Isen der

ved; det kan nok være, Børnene kom hjem i en Hast. En af Søerne kaldes "Grev Vigs Sø", og to af de andre hang sammen i ældre Tider, men en Gang skulde en Karl og en Dreng kappes at køre ud i Klitten, og saa kørte Karlen da omkring Søerne, og Drengen satte tværs over med Heste og Vogn; han havde vadet saa tidt i Søen, at han vidste, hvor det kunde gaa an, og siden den Tid blev der et Kørested. Nu er Søerne snart tørre, og i Mands Minde, har der været tørt imellem dem, men dette skal nok alligevel være sandt. Honningkager at tage med sig hjem, hen og købe den ny Markedsvise og lære Tonen til den med det samme, og saa for Resten se at faa Hold i en Markedskæreste. At senogle fulde Folk, der sloges, hørte da ogsaa tidt med til Ungdommens Markedsfornøjelse, og ligesaa kunde de ofte kappes om at køre hjem, og saa traf det jo nok at en Vogn væltede paa en Grusdyng, eller de kørte løbsk og kom galt afsted.

Ellers laa Børn i Vejgrøften og raabte: "Velkommen fra Marked med Markedsgave," og Folk paa Vognene kunde saa undertiden smide en Bolle ned til dem. Derhjemme havde Konen saa Middagsmaden færdig til dem, og i mange Dage efter skulde fremmede, der kom hen og se deres Markedsstads.

Lerup Marked.

Til Lerup Marked, der blev holdt i to Dage om Efteraaret, gik det forresten ligesaa til, men saa skulde Konen med til Marked og købe Gulerødder, Timian, Merian, Persille og vel ogsaa et Bundt Rødløg og en Hoben Æbler; det var den eneste Slags, der var regnet for noget til Markedsgave paa den Aarrstid.

Tiggere.

Somme Steder havde de et Stakkelsmaal for til Gryn og Mel og Malt, for de skulde jo have alle, og saa skulde de ogsaa kæmmes over en Kam, men naar de kom to Koner i Følge,

som de gjorde saa tidt fra Østerild og Klim, hver med en Pose paa Ryggen og kanske en Strikkestrømpe i Haanden, saa kunde det jo ikke forslaa. -

Tiggere langt henne fra kom landstrygende og bad om Hus, undertiden Mand og Kone sammen og i flere Gaarde havde man en Stakkelsseng, der ikke blev brugt til andre;

i en Gaard havde de endog et helt lille Hus, de kaldte Billingborg, til den Slags Folk, men saa blev Sengeklæderne stjaalne ud af Huset,

og saa blev de kede af at have saadanne fremmede; det var jo ogsaa baade Rakkere og andre Folk, der laa der, men nu er det vel over tredive Aar siden

de sidste Rakkere døde ud der omkring.

Gaader om Julen.

-Fra Brænderiet kom de undertiden kørende med store Brændevinstønder og solgte til Folk. Saadan havde de en Gang uddelt Brændevin i Nørre Skadhauge og Morten Movritsen kom derfra med en otte Pots Dunk fuld. I Roelsgaard Bakke mødte han den gamle Kristen Præst, der kom gaaende med en fem Pots Krukke og en tre Pots. "Det kam ikke hjælpe at du gaar længere," sagde Morten Movritsen, "for jeg fik det sidste de havde." - "Da var det slemt," sagde Kristen Post, "jeg skulde endelig have haft en Dram til Julen." - "Saa faar jeg vel dele halvt med dig," sagde den anden, og saa satte de sig ned og hældte af den ene Krukke og i den anden saa længe, til de fik fire Potter hver.

Overtro.

Lild Kirke har jeg aldrig hørt nogen tale om, men Tømmerby Kirke var der en Kæmpe, der byggede, og han var saa stor, at han sad paa Knæ og lagde den øverste Sten i Taarnet og hans Ben laa helt ud paa Vejen, der gaar der vesten om; da han var færdig og han var kommen over paa Himmerland, syntes han, Taarnet var skævt, og saa tog han en Sten og vilde slaa det ned med, men den kom ikke saa langt; jeg har set den mange Gange med hans fem Fingre i ved sydøsthjørnet af Diget, og der ligger den nok endnu. Ude paa Sydvesthjørnet af Kirkegaarden blev den Pige halshugget, der havde taget Livet af et Barn i Præstegaarden og begravet det under deres Køkkengulv, og hendes Hoved blev sat paa en Stage ude paa Galodde, men i Præstens Køkken i Kærup kunde man altid se Lys, og Pigen gik Hovedløs hver Nat fra Galodde eller der et Sted, og til Sønderskadhauge, hvor hun var fra; Folk havde baade set og hørt hende i Skadhauge Bakker.

Spredte Træk af Landbolivet

af C.M.C. Kvolsgaard. Kbh. 1891.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Afskr. her af A. C. Svalgaard i Okt. 1924.

Kirkestole til Leje.

2de indlukkede Stole i Thisted Kirkekan fra 1ste Januar 1831 faaes til Leje.

Den nordcimbriske Tilskuer, 30. Nov. 1830.

Afskrevet her af A. C. Svalgaard

(x d. 23 November 1924.

Paa Kjølbysgaard søges en Gartnar, en Mand til at bygge en Maskine til ved Vindens Hjælp at trække Vand ud af Vandsteder, og et Par Grøvtekastere.

Man melder sig snarest mueligt hos

N. Chønau

Samme d. 1. Dec. 1829.

(x Afskr. s. Dato 23/11 24

A.C.S.

Fællesskabets oOphævelse.

For Fællesskabets Ophævelse blev tilkendte 64 Rd. i Penge samt 2de mindre Sølvmedailler, den ene til Hr. Provst Sølling i Slaus Herred, Riber Stift, og den anden til Hr. Høeg, da Sognepræst i Hillerslev under Ørum Amt i Jylland, nu i Gjentofte i Sieland, for de Bestræbelser de havde ved at befordre Udsiftningen i de dem an betroede Menigheder.

Det kgl. Danske Landhusholdningsselskabs

Skrifter, Femte Del. Kbh. 1797.

I Folkebiblioteket i Thjisted.

Dtrøgen til Kagen.

(Avertisement)

Løverdagen den 7. dennes bliver Tyven Niels Pedersen Hager efter Højesterets Dom strøgen til Kagen - Exekutionen vil finde Sted Kl. 11 Formiddag i Nærheden af Byen; thji indbydes alle og Enhver her i Amtet, som vandrer frem paa samme Vej som denne unge Forbryder, og eengang vil standse ved den samme Pæl, at tage denne her paa Stedet saa sjælden forefaldne Høitidelighed, i behagelig Øiesyn.

Justitia.

Den nordcimbriske Tilskuer

Tirsdagen den 3die Febr. 1829.

Avertissement.

Brandvæsenet i Thisted i Aaret 1876.

Det bringes herved i Vedkommendes Erindring, at ifølge Vedtægtens §2 skulle Vandtønderne holdes fyldte med Vandf undtagen i Frostveier.

Thisted d. 6. Juli 1876.

J. C. Veye.

Thisted Amtsavis for 7. Juli 1876.

Afskrevet her af A. C. Svalgaard, d. 8. Juli 1925.

Avertissement.

Jeg undlader ikke at meddele til behagelig Underretning for Publikum, at Post- og Telegrafkontoret Mandagen den 1. Mai flyttes ned til Postmester Herholdts Gaard vewd Havnen.

Redsted.

Thisted Amtsavis, 29. April 1876.

Avertissement.

At Thisted Byfoged og Hillerslev-Hundborg Herredsfogedkontor fra ds. 29. ds. er i Kjøbmand Tachaus Gaard paa Store Torv her i Byen, bekjendtgjøres herved.

By- og Herredskontoret i Thisted d. 26/4 1876.

Clausen.

Thisted Amtsavis, d. 28. April 1876.

Den udbrudte Mestertyv.

Natten til den 7. dennes, undveg her fra Thisted Arrest, den som Mestertyv bekjendte Anders Hensen, ved at bryde op gennem Loftert og flygte gennem Vinduet, efter først at have skildt sig ved sine Jern, tildels ved at slaae Laasene istykker. Han havde nylig, som skyldig i flere Tyverier og Indbrud, faaet sin Dom: Kagpidskning og Slaveri paa Livstid. Endnu har man ikke faaet Fingre paa ham.

Thisted Amtsavis for 12. Sept. 1826.

Avertissement. (ang. samme)

At Tyvsforbryderen Anders Hansens Bevogtning, nu ogsaa herefter vil vorde strængelig paaseet, det forventer de, for et saadant og lignende Væsen, frygtsomme Landboere.

Wilholm ved Ullerupgaard, den 17. Sept. 1826.

W. Woetmann.

Avertissement. (ang. samme)

Min yttrede Forventning, paa egne og de øvrige Landboeres Vegne - se Amts Avisen No 75 d.A. - er bleven frugtesløs; thi den farlige Tyvsforbryder Anders Hansen har nu 3die Gang absenteret sig fra Thisted Arresthuus. Bør nu ikke Borgerskabets 2den Afdeling, enten træde i Stedet for eller i det mindste assistere Arrestforvareren og Vægteren. Publicum dømmer.

Vilholm, den 1. Nov. 1826.

W. Woetmann.

Den nordcimbriske Tilskuer for 3. Nov. 1826.

- Samme Andersa Hansen blev efter en af sine Udgangsture paagrebet i Ullerupgaards Lade.

Efter den ordcimbriske Tilskuer omkring samme Aar.

A. C. Svalgaard.

Nedbrændt Mølle i Korsø.

Efter Dom afsagt Dags Dato inden Hillerslev-Hundborg Herreders Ret, er Jens Peter Prætzmark af Thisted Arrest, fordi han om Natten mellem den 19. og 20. Juli d.A. har afbrændt sin eiende Kaarsøe Mølle i Hjørdemaal Sogn, af den const. Dommer Faye med de tiltagne Meddomsmænd, dømt til at miste sin Hals og at stejles samt til at erstatte Skaden 1002 Rbd. Sølv, og at bøde 40 Lod Sølv, alt til Brandassurancekassen, og 40 Lod Sølv til Kongen.

Saa er han og tilfunden at betale Sagens Omkostninger m.m.

Nørhaagaard.

- Nyeborg bekendtgjør, at han ønsker at sælge Nørhaagaard, og anfører, at Gaarden har 15-16 Tdr. Hartkorn og der fødes og græsses aarlig 80 til 90 store Fækreature, 8 a 10 Heste og omtrent 100 Faar.

"For 100 Aar siden" i Thisted Amtsavis, d. 10/9 1930.

Vendbjerg Mølle i Nors.

10. Juni 1831. "Jeppe Søgaard averterer, at den af ham beboede, i Aaret 1823 af nye opførte, for sin fortrinlige Beliggenhed bekendte, hollandske Vindmølle, Vendbjerg Mølle i Nors, er at faa til Kjøbs.

Møllen har 2 Par Melkværne og 2 Pillestene og ewt Tilliggende paa 12 Tdr. Land."

"For 100 Aar siden" i Thisted Amtsavis.

Thisted Amtsavis d. 3/10 1931.

Frøstrup Mølle.

Frøstrup Mølle nedbrudt i Sommeren 1946. Træværket ført til København, hvor det efter Forlydende skal anvendes til Pianofabrikation, da det var gammelt Egetræ.

A. C. Svalgaard, 29. Sept. 1946.

Lars Dybdahls Mølle i Hundborg nedbrudt.

Den gamle Mølle i Øster Hundborg kaldet "Lars Dybdahls Mølle, er nu nedbrudt, formentlig i 1947.

A. C. Svalgaard, 23. Juli 1948.

Spredte Meddelelser

uddraget af "Nyttige og fornøjelige Jydske Efterretninger." Aalborg.

1766 - 1770.

Penge til Laans.

Hos Hr. Møller i Hundstrup faaes Anvisning paa ca. 1000 Rd. mod antagelig Pant eller Caution til næststundende Snapsting.

2. Januarii 1767.

Paa Nørhaagaard i Thye gives Anvisning, hvor en Capital paa 1000 a 1200 Rd. imod forsvarliog Pant og Rente kan bekommes til

næstkommende Snapsting.

6. Februarii 1767.

Stude.

Da Studene i Afvigte Aar ikke bleve solgte paa Todbøl i Thye, saa kan nu der forefindes meget vel dannede og stærke stallede Stude, hvilket herved tiener Liebhaberne til behagelig Efterretning.

9. Januarii 1767.

Breve fra Thye af 2. huj. melde, at Studene ere solgte der paa endel Gaarde, men paa Westervig, Nørhaagaard og Wesløsgaard staae de endnu usolgte.

13. Martii 1767.

Strandinger.

Paa Slet-Strand i Hanherred er den 19. indstrandet Skipper Jochum Schmuhl med Skibet Esaias, hjemmehørende i Rostock og destineret til Amsterdam med Eege-Bielker; Skibet gik strax, efterat Folkene vare biergede i Stykker, saa det meste af Ladningen drev i Land.

27. Martii 1767.

Søe-Skade.

Efter Beretningh skal i den haarde Storm, som varede ved i nogle Dage fra den 3. October af, d. 6. ejusdem 2 Skibe være Strandede paa Thye Forstrand, det ene ved Wangs Aae, i Wang Sogn, fra Drammen i Norge, ladet med Tømmerlast; Derpaa vare 12 Mand, de to af dem bleve udskyllede i Søen af Vandets Overstyrtning, 2 af dem, nemlig Skipperen og en Dreng satte Livet til, idet de skulle bierges til Land. De øvrige 8te ere endnu levende.

Det andet er løbet paa Strand ved Klitmøller i Vester Vandet Sogn, er fra Kiøbenhavn, og var ladet med 1100 Tdr. Rug, som ved Skibets Brækning strax flød hist og her omkring ved Hav-Breden; Folkene derpaa bleve alle biergede.

Ved Thorup, som er Annex til Klim, ere og 2 Skibe løbne paa Strand, men hvad der er i dem er ikke her kundbart.

23. Oktober 1767.

Søe-Skade.

Sidst afvigte 28. April, indstrandede paa Handsted Strand i Thye-Land om Aftenen Kl. 7 Capitain Michael Blom fra Rogenvælde med et læk Skib, Die junge Johanna - kaldet, havende en Ladning 70 Læster Byg som i Königsberg var indtaget og skulde have været til Amsterdam.

Dette Skib skal paa bemældte Grund, Natten imellem Løverdag og Søndag sidst afvigte været ganske sønderslaget, og blev efter Berewtning intet af Ladningen bierget, men Capitainen med 6 Folk ere alle i Live.

15. Maji 1769.

Dødsfald.

Hr. Cancellieraad Christen Speitzer til Aggersborggaard er død paa samme sin Gaard den 2. Maj. Han var fød paa Haunø 1710 den 29. Juli. Blev gift 1741, d. 3. Nov. med hans nu efterladte Enke=Frue Anna Margrethaq Lund.

Fredagen d. 8. Maji 1767.

Den 10. hujus ligeledes Hr. Jens Ware udi sit 74. Aar. Han boede tilforn paa Nør=Haagaard, hvilken han tilligemed Herregaarden Fadersbøll for 2 Aar siden solgte, for her at leve og døe i sin Roelighed.

(Synes at være død i Aalborg)

Fredagen d. 13. Nov. 1767.

Den 27. Maji er Hospitals=Præsten her i Byen, Velærværdige Hr. Sixtus Aspach, hans Kiæreste Mad. Elisabeth Cathrine Steinfeldt død i Barselseng. Hun var fød d. 6. Maji 1726.

Fredagen den 3. Junii 1768.

Den 15. Maji er Hr. Liutenant Andreas Sommer til Todbøll ved Døden afgaaen.

27. Maji 1768.

Den 12. hujus er Hr. Matthias Jensen, Sognepræst til Øster- og Vester Vandet i Hillerslef Herred ved Døden afgaaen.

Samme Dato.

Præster.

Pastor Curtz.

Den 29. December sidst afvigte er Studiosus Nicolaus Benzon Curtz Allernaadigst confirmeret at være Medtiener og Capellan pro Persona til Nors og Tveeds Sogner her i Aalborg Stift.

Samme Fredagen d. 12. Januarii 1770.

Onsdagen den 28. Februarii blev som i No. 9 er meldt holdet Præstevielse her i Budolfi Kirke, da Hr. Niels Bentzon Curtz, fød i Thisted udi Thy 1740, den 15. Augusti, blev indviet i det offentlige Lære=Embede, at være Capellan pro Persona hos sin Fader, Hr. Provst Curtz, Sognepræst for Nors og Tveed Menigheder i Hillerslev Herred.

Samme Fred. d. 16. Martii 1770.

Mariage.

Den 18. December a.p. er der declareret Mariage imellem (S.T.) Hr. Peder de Lasson til Biørnsholm og Frøken Adelheide Hedeveg Margrethe Rosenørn.

Samme Fredagen den 12. Januarii 1770.

Copulerede.

I Dag (S.T.) Hr. Peder de Lasson til Biørnsholm og Frk. Adelheide Hedeveg Margrethe Rosenørn, paa Hersomgaard.

Fredagen den 20. April 1770.

Dødsfald.

I Hellerslev Herred, Hiardemaal Sogn er en Kone funden død i Kanten af en Søe en Fierdingvej fra sin Gaard, og næsten paa samme Sted, hvor hendes Mand ifior druknede paa Iis.

Fredagen d. 5. Januarii 1770.

Viborg.

Den 15. August er indpasseret Hr. Geheimeraad hans Exlence Berregaard fra Kiølbygaard i Thy.

Fredagen, d. 19. Augustii 1768.

Vand=Toppe (Skypumpe).

Den 7. Julii kastede en saakaldet Vand=Toppe en Mads Lade i Hiardemaal Bye med eet over Ende, uden at der skeede andensteds nogen Skade.

Fredagen, den 15. Julii 1768.

Kapelsten.

- og medens andre Handelsstævner i Thisted knyttedes til Stortorvet, fortrængtes Markedet med Kvæg og Heste til Pladsen ved Kapel=Stene udenfor Vesterport.

(Pontoppidan: Danske Atlas V 442).

- Med det op mod Kirkegaardens Hegnsmur liggende gamle Gildehus, Christian III 1546 skænkede de Thisted Borgere til Raadhus, er muligvis Spiren lagt til det nuværende Stortorv, der hvad Tarrainforholdene synes at vise - delvis maa være dannet ved Afgravning af Kirkebakkens Østside.

(Danske Atlas V 436).

Afskrevet af A. C. Svalgaard, d. 27. Maj 1925.

efter Hugo Matthiessen: Torv og Hærstræde.

Findes i Folkebiblioteket i Thisted.

Kalkbrænding i Thy og Hanherred.

En Brænding Kalk, saa langt den kan forslaae, for hvem der melder sig først, er at faae ved Skjelsgaard, fra 4. til 9. Maj; mod der at betale 1 Specie pr. Tønde Steen og ½ Specie pr. Tønde Meel=Kalk.

30. April 1830.

Den nordcimbriske Tilskuer.

Fra 14. til 19. Juli leveres ved Skjelsgaard Steenkalk, som indestaas for at være god, for 1 Specie pr. Tønde.

Thomas Klit.

Samme. 13. Juli 1830.

 Onsdagen d. 14. Juli og følgende Dage, er ved Skousted Teglværk, foruden Muursten, 2 a 300 Tdr. extra god Steenkalk, brændt ved Brænde, og af den bedste Sort Kalksteen, at faae tilkjøbs for den billigste Pris.

J. Overgaard.

Samme. 13. Juli 1830.

 Da jeg i Aar atter har sat mit Kalkbrænderie i Gang, saa anbefaler jeg mig herved til Udsalg af Steenkalk til billigste Priser, nemlig 5 Rbm. Tegn pr. Tønde naar samme afhentes hos mig paa Stedet. Leverancen kan ske i Medio Maj; Blegene til Kalkbrændingen tages i Hou=Bjerg.

Kortegaard i Hillerslev Sogn

d. 6. April 1827.

Anders Kortegaard.

Samme. 6. April 1827.

 Kalk udleveres fra min Kalkovn i Torsted, Tirsdag d. 26. Maj 1874.

N. Kjærgaards Enke

Afskr. efter Thisted Amtsavis for

Lørdagen d. 16. Maj 1874.

Afskr. af A. C. Svalgaard, d. 1. April 1925.

 Af Gaardmand Anders Kortegaard, Hillerslev Sogn, havde jeg købt 6 Tønder Steenkalk, han kom og bestemte Dagen; jeg lejede Vogn dertil, som kostede mig 1 Rbd.; vi kom, fik kuns 3 Tdr. og Grovheder de resterende 3 Tdr., uagtet at flere som ej havde bestilt, blev udleveret flere Tdr. den Tid jeg stod ved Ovn; hvilket jeg til Efterretning for Enhver som ønsker at købe Kalk dersteds, herved bekendtgjører.

Thisted d. 29. Juli 1829

J. Mortensen.

Samme 4. August 1829.

Kalk af Fjordbleger udleveres fra min Kalkovn i Lækjær, Nors Havreland, Mandag d. 21. Juli (1874)

Jens Oddershede.

Afskrevet efter Thisted Amtsavis for d. 16. Juli 1874

Afskr. d. 1. April 1925 af A. C. Svalgaard

 Kalkværket i Korsøe

Kalkværket i Korsøe, som er bekjendt for sin Godhed, leverer Kalk i Mai, Juni og Juli, naar det forud bestilles hos Niels Chr. Kolds Sønner

Korsøe i Mai 1875.

Afskrevet efter Thisted Amtsavis for d. 19. Mai 1875 af A.C. Svalgaard d. 10. Maj 1925.

 Kortegaard Kalkværk.

Kalk af Fjordbleger udleveres fra Kortegaard Kalkovn, Onsdag d. 12. Juli 1876.

Chr. Nielsen

Skovsted

Afskrevet efter Thisted Amtsavis for d. 8. Juli 1876 af A.C. Svalgaard d. 8. Juli 1925.

 Kortegaard Teglværk.

Kalk af Fjordbleger udleveres fra Kortegaard Teglværk, Torsdagen d. 11. Juli.

Christen Nielsen

Skovsted.

Afskrevet efter Thisted Amtsavis for Lørdagen den 6 Juli 1878.

Afskrevet af A.C. Svalgaard 23/7 1929.

 Skovsted Kalkværk.

Kalk af Fjordbleger udleveres fra Skovsted Kalkværk, Torsdagen den 11. Juli, til billig Pris.

Chr. Balle

Thisted Amtsavis, 6/7 1878

Afskr. s. Dato.

Ny Klkovn. (Thisted, Østerbakken).

Undertegnede, der forhen i flere Aa har forestaaet Arbejdet ved Hr. Kammerraad Hansens Kalkovn, agter i disse Dage for egen Regning at beegynde Kalkbrænderi i min ved Østerbakken nybyggede Kalkovn.

Ærb. Chr. Sørensen.

Afskr. s. Dato.

Hoblots Kalkovn (syd for Jernbanen.)

Kalk udleveres fra min Kalkovn ved Thisted, Fredagen den 31 Maj 1878.

C. Hobolt.

Thisted Amtsavis, Tirsdagen d. 28 Maj 1878

s. Dato.

Niels Kjærsgaards Enkes Kalkovn i Thorsted.

Kalk udleveres fra min Kalkovn i Thorsted, Fredag den 6 Juli.

Niels Kjærsgaards Enke

Thisted Amtsavis 27 Maj 1873.

s. Dato.

Kalk af Fjordbleger udleveres fra min Kalkovn, Torsdagen den 11. Juli, til billig Pris.

L. P. Knudsen

Oddershede, Skovsted

Thisted Amtsavis 5. Juli 1878.

s. Dato.

Kalkovnene i Thisted. (syd for Jernbanen.)

Der laa forhen 6 Kalkovne syd for Jernbaneterrænet; de 4 laa samlede længst mod Vest, hvor nu Thykiers Have og Pavillon ligger. De to andre, omtrent lige ud for Vesterstræde, ad hvilken der var Kørevej ned til Ovnene over Sporene. Da var Dr. Louisegade ikke anlagt i hele sin Længde. Nedkørselen til de fire vestlige Ovnene var hvor Nedgangen til Strandstien er. Meddelt af Jens Svalgaard i Maj 1924.

s. Dato.

- Disse Kalkovne er nedlagt i Aaret 1904, og har bl.a. været ejet af Ingeniør Winkel, Chr. Hobolt samt som de sidste Ejere, Martin Eriksen og Hans Skaarup.

Meddelt den 23 Juli 1929 af Martin Eriksen, Thisted, ca. 63 a 64 Aar gl.

s. Dato.

Kalkovnene i Tilsted.

Disse dreves fra 1866 af Jakob Thøgersen, indtil de omkring 1890-erne blev nedlagt. Før 1866 hed Ejeren Chr. Jensen, og der var da een stor Ovn, hvori kunne brændes 90 Tdr. Kalk ad Gangen. Da Jakob Thøgersen begyndte, syntes han at den ene Ovn var for stor, og byggede derfor inden i Ovnen, saa at den blev mindre, og byggede siden en mindre Ovn ved siden af, saa at det Kvantum Kalk der kunde brændes, var lig med det som kunde præsteres, i den ene større Ovn. Disse Kalkovne er nedlagt omkring 1890-erne.

Meddelt den 17. Juni 1924 af Jakob Thøgersens Datter, gift med Jens Vestergaard i Tilsted.

Afskrevet d. 23/7 1929.

Kalk- og Teglovne i Østerild.

I Østerild By har ligget mindst 7 Tegl- og Kalkovne, hvoraf de 2 laa et Stykke øst-syd-øst for Kirken. 3, hvis Ruiner endnu ses, og er nedlagt for 30 a 40 Aar siden, laa i Østerild Kær mellem Fjorden og den nuværende Statsplantage.

Leret æltedes ved Hjælp af Stude og Heste, idet disse gik rundt i Leret og æltede det sammen.

I en endnu ældre Tid laa der en Teglovn lidt øst for Aalborg Landevej efter at Jernbanelinien er passeret, og én lidt Nordvest derfra, vest for Vejen; nærmere betegnet i Nordvesthjørnet af Østerild Fællede. De to øst for Kirken hører ogsaa en ældre Tid til.

- Stationsbyen: I 1870-erne laa i den nuværende Stationsby kun Kirken, Skolen, og foruden den gamle Kro, et Hus paa Sydsiden af Vejen. I Kroen var der baade Bager og Købmandshandlet.

Meddelt af Murer Jens Gregersen, Østerild den 5. Nov. 1926. omkr. 60 Aar gl.

afskr. her den 25. Juli 1929.

Avertissement.

Kalk udleveres fra min Kalkovn i Tilsted, Tirsdag den 14. Maj.

Jakob Thøgersen.

Thisted Amtsavis, Onsd. d. 8. Maj 1878.

Der har ligget et Teglværk ved "Mummer" i Nærheden af Vesløs St.

Afskr. af A.C. Svalgaard, 27/8 1929.

Meddelt af Baneformand Christensen, Gøttrup.

Skjelsgaard Kalkværk.

Fra 14. til 19. Juli leveres ved Skjelsgaard Steenkalk, som indeholder for at være god, for 1 Specie pr. Tønde, ½ Specie pr. Td. Meelkalk.

Thomas Klit.

"For 100 Aar siden" i Thisted Amtsavis for 24. Sept. 1930.

Afskrift af Fattigprotokol for Tømmerby og Lild Sogne.
paabegyndt Aar 1804.

Aar 1804 d. 25 Januarri var Fattigvæsenets Sognekommision for Tømmerby og Lild Sogne, bestaaende af Sognepræsten, Provst Präem, og paa Politimesteren S.D. Hr. Captain og Herredsfoged Hansen i Klim (Jens Christian Hansen, Herredsfoged og Skriver i Ø. og V. Hanherred, 1811-1826 (?).) hans Vegne, Sognefogderne i Tømmerby og Lild, Christen Møller og Christen Justesen samt af disse udvalgte Mænd, Jens Thomasen og Niels Kollerup i Tømmerby, Jens Thomasen i Lund og Morten Jensen paa Bierget. Største Lodsejer i Lild Sogn er Kjølbygaards Ejer, sr. Overgaard, men han havde meldt Forfald og kunde ikke møde i Dag. I Tømmerby Sogn er Provst Präem største Lodsejer, forsamlede paa Selberggaard for i Følge Reglementet for Fattigvæsenets provisoriske Indretning i Danmark af 5. July 1803 at overlægge og bestemme, hvad der kunde være fornødent til de Fattiges Tarv for indeværende Aar; og fremlagde da Provsten nedskrevne Samling for Commisionen:

1) en Liste paa de Fattige som havde meldt sig med nedtegnet Forklaring om deres Tilstand m.m.

2) et Forslag til disses Forsørgelse.

3) et Forslag til denne Forsørgelses Fordeling paa Beboerne i Distriktet, og blev da ført Listen paa de Faattige som havde meldt sig og begjæret Understøttelse, gennemgaaet af samtlige Medlemmer, og fandt da de øvrige Medlemmer af Commisionen, at No. 12 Jeppe Thomesen ikke for nærværende Tid synes at behøve Understøttelse, hverken for sig selv, eller for sin Søn, som skal være henhæftet i Tjeneste til Paaske.

Ligesaa fandt de øvrige Medlemmer af Coommisionen, at No. 19 Morten Bertelsen og Kone ikke for nærværende Tid skjønnes at behøve Understøttelse. Fremdeles fandt de øvrige Medlemmer af Commisionen at No. 34 Jens Skomager og Hustru ikke heller for nærværende Tid kunde anslaaes trængende til Understøttelse.

Angaaende Jens Grurup og Hustru i Tømmerby samt Just Rimer og Hustru sammesteds, da var de andre Medlemmer af Commisionen enige med Præsten udi, at disse for nærværende Tid, ikke heller skal bedømmes som trængende til Understøttelse. Dernæst blev Forslaget til de Fattiges Forsørgelse gennemgaaet, hvorimod de øvrige Medlemmer af Commisionen intet havde at erindre, men fandt samme Forslag billig. Endelig blev gennemgaaet den af ræsten giorte Fordeling paa Almissen for dette Aar, hvilken ogsaa de øvrige Medlemmer fandt imødekommende og rimeligt; og angaaende Ildingsbrand, da ville Præsten give af Selberggaards Ejendom, til den gamle Anders Bachs Enke, de hende tillagte Parti Tørv og Lyng; men da Christen Christensen, som Ejer af Peder Mortensens Gaard i Tømmerby, efter det Kongelige Reskript af 6. November 1796 er forbunden til at overlade Sognets Fattige 20 Læs Tørv aarlig, saa bliver disse 20 Læs Tørv tildelte Thomas Olesen i Tømmerby og Christen Overgaard i Frøstrup, hvilke Christen Christensen lader grave og rygte, maa Sognet henhøre til de Fattige. De øvrige 10 Læs til Thoams Dahl udreder Sognet, saa at hver Mand giver 1 Læs aarlig, og hjemkører til ham efter Omgang, og blev bestemt at skulle begynde dette Aar paa Højstrup Mænd, og sa continuere til Langvad, Tømmerby, Frøstrup og Kiærup. Lyngen faaer vedkommende at slaa paa den Ejendom hvor de kan faae samme at købe, hvortil de skal faa Hjælp af Sognepræsten, men til at hiemføre samme skal de faa Hjælp af Sognet. Pengene som ere de Fattige tildelte efter Ligningen, formener Sognekommisionen at kunne udrede af Distriktets Fattigkasse uden paalæg af Beboerne. Og blev det bestemt at det paalagte Korn skulle leveres om Løverdagen den 4de Febr. i Lild Sogn, og Mandagen den 6te Febr. i Tømmerby Sogn - for Lild Sogn i Lund hos Jens Thomasen og for Tømmerby Sogn i Tømmerby hos Sognefogeden Christen Møller, efter derom givende Tilsigellse paa Søndag - men da Sognekommisionen skjønnede, at den de Fattige tildelte Almisse ikke kunde tilstrække til de Fattiges Underholdning som samme var tildelte med mindre disse tillige selv vilde arbejde og gøre hvad de kunde efter hvers Kræfter, saa havde Sogne Commisionen ogsaa i Henhold til Paragraf 14 i Reglementet, taget i Overvejelse, og var bleven enig om at forskaffe de trængende Arbejde med Spinding af Hør, Hamp og Uld, mod en passende Betaling, og til den ende bestilt hos Handelshuset Ole Christensen og Sønner i Aalborg, de fornødne Materialier, hvilke ogsaa ommeldte Handelshus var villig til at overlade Commisionen med Credit, til samme blev forarbejdet, og ville Commisionen besørge noget hentet saasnart mulig, for at gjøre en Trøje dermed efter en imellem Commisionen nærmere aftalende Beslutning; og blev tillige bestemt at de Fattige som bærer bemeldte Almisse skulle møde til de forhen bestemte Dage og Steder og modtage det

dem tillagte for Januar kvartal, og det øvrige oplægges hos Sogne-Commissionens Medlemmer; det Anders Bachs Enke tildelte Brød blev bestemt at de 4de sønderste Mænd i Tømmerby, skulle leveres ligesom hun behøvede det, og disse Mænd ere Anders Barmer, Jens Silkeborg, Just Kieller og Christen Bundgaard, hvilke skulle levere 30 Pund Brød for hver Skieppe Rug de ere ansatte for at skulle yde.

Og da intet videre denne Gang skulde forhandles, blev Commissionen sluttet.

Datum o.s.v.

Præm Christen Møller Niels Kollerup Thomsen Christen Justesen Jens Thomsen Lund Morten Jensen

Listen paa dem som havde meldt sig og begjærede Understøttelse i Tømmerby og Lild Sognes Distrikt for Aaret 1804, og saaledes som de re af Præsten clacificerede med Vedlægning af enhvers Omstændighedeer.

1ste Classe.

1. Gamle Anders Bachs Enke i Tømmerby, over 80 Aar gammel, er blind og sengeliggende, kan aldeles intet fortjene til Underholdning, har stedse opholdt sig her i Sognet, opført sig upaaklagelig, og har forhen nydt Almissee.
2. Jens Larsens Kone i Tømmerby, 79 Aar gammel, har været sengeliggende for det mester i 9 Aar, kan slet intet fortjene, er fød og har stedse opholdt sig i Sognet, har ogsaa tilforn nydt Almissee.
3. Mads Vabesgaard i Kiærup, 80 Aar gammel, er meget skrøbelig og ganske sengeliggende, har boet her i Sognet over 40 Aar, har ogsaa forhen faaet Almissee.
4. Anders Degns Søster i Lund er henvend 50 Aar, taabelig og bestandig sengeliggende, er fød i Sognet og har bestandig været her, ligesom og tilforn faaet Almissee.
5. Kirsten Larsdatter i Kiærup er Enke, er over 70 Aar, meget svagelig og har for det meste været sengeliggende i 10 Aar, er fød og har altid været i Sognet, og forhen faaet Almissee.
6. Jens Sands Kone paa Lyng er henvend 70 Aar og været sengeliggende for det meste i 10 Aar, er fød og har bestandig været i Sognet.
7. Poul Raalsgaards Kone i Frøstrup, over 60 Aar, nu Krøbling paa Hænderne, og har været meget sengeliggende i 18 Aar, er fød og har bestandig været i Sognet, og forhen nydt Almissee.
8. Margrethe Larsdatter i Lild vesten Bierget er henvend 60 Aar, taabelig, hun kan intet bestille til Nytte, er fød og har bestandig været i Sognet, og har forhen faaet Hiælp af Sognekassen.
9. Jens Erichsen i Frøstrup er over 30 Aar, er Krøbling, er noget taabelig, kan slet intet fortjene, er fød og har stedse været i Sognet og forhen faaet Almissee.
10. Lars Boiers Enke i Tømmerby er over 80 Aar, mest sengeliggende, er fød og har stedse opholdt sig i Sognet, og forhen nydt Almissee.
11. Niels Tryes Hustru i Tømmerby, 86 Aar, imellem sengeliggende og kan intet fortjene, er fød og har stadse været i Sognet og har forhen faaet Almissee.
12. Jens Mogensen, Lild, henvend 40 Aar, vanvittig, er fød og har stadse været i Sognet, og ligesaa tilforn faaet Almissee.

2den Classe.

Af de efter Reglementet til denne Classe passende, findes ingen i dette Sogne Distrikt.

3die Classe.

1. Christen Skrædder i Frøstrup, hans Kone er svagelig, har undertiden Slag, de har 3 Børn hjemme i Vinter, bor i et jordløs Hus, er født og har altid været i Sognet, og forhen faaet Almissee.
2. Daniel Erichsen i Tømmerby, en fattig Dreng, 16 Aar, har Skade i Benet, kan intet fortjene, har været i Cuur 1 Aar for sin Been Skade, er fød i Sognet, og har bestandig været der undtagen forrige Aar, da han laae i Løgstør hos Cirurgius Wensel, som har givet Regning for hans Cuur paa ham.
3. Thomas Olesen i Tømmerby, er 70 Aar gammel, kan lidt fortjene, har 4 børn, har i Vinter boet i et jordløs Hus, er fød og har været her i Sognet bestandig og tilforn faaet Almissee.
4. Anders Pedersen i Tømmerby er over 50 Aar og svagelig, har Kone og 2 Børn hjemme i Vinter, er fød i Sognet hvor de har været bestandig, bor i et jordløs Hus, og har ogsaa faaet Almissee af Sognet tilforn.
5. Niels Madsen, henvend 60 Aar, har svage Been, kan lidt fortjene, har Kone og 2 Børn hjemme i Vinter, er fød og har boet i mange Aar i Sognet i et Hus, mod at forskaffe Sand? De har intet faaet tilforn til Understøttelse af Sognet, men har 12 Rd. aarlig Pension af Krigshospitalskassen.
6. Maren Larsdatter i Frøstrup, over 80 Aar, er af og til sengeliggende, er fød og har stedse været i Sognet og forhen faaet Almissee.
7. Maren Piilgaard i Tømmerby, 50 Aar, har mange Aar havt svage Ben og maadeligt Helbred, er imellem sengeliggende, i Vinter er hun tilhuse hos Lars Christensen i Tømmerby, hun fød og har bestandig været i Sognet, og forhen faaet nogen Almissee.
8. Christen Overgaard i Frøstrup, han er over 60 Aar, hans Kone henvend 70 Aar, hun er lam og kan ingen Steder gaee, hun er fød og har altid været i Sognet, har tilforn faaet Hiælp af Sognekassen.
9. Thomas Dahl og Kone i Frøstrup, begge over 70 Aar, han er svagelig af Brok og et Slags Slag, hun er ogsaa maadelig, de ere fødte og har altid været i Sognet, og har forhen faaet Almissee.

10. Thomas Dahls Datter, Maren, har et Slegfred Barn, er hos Forældrene, har intet faaet tilforn.
11. Poul Raalsgaards Datter, Maren, har ogsaa et Slegfred Barn, er hjemme hos Forældrene, har intet faaet tilforn.
12. Jeppe Thomasen i Tømmerby, han er over 60 Aar, har en voxen Dreng hjemme i Vinter, som ingen Tieneste kan faae, bor i et jordløs Hus, har intet faaet tilforn.
13. Jens Bendsen i Tømmerby har 4 Børn hjemme i Vinter paa et lidet Hus, hvor de kan holde 1 Koe, har intet faaet tilforn.
14. Mads Smeds Enke i Tømmerby bor i et Hus med lidt Jord, har en Dreng hjemme i Vinter, som gaar til Undervisning hos Præsten, har undertiden faaet Hielp af Sognekassen.
15. Jørgen Morsings Enke i Højstrup sidder til Huse? Har 1 Barn, 12 Aar, som er svag for Brystet, har inntet faaet forhen.
16. Niels Dahls Enke i Langvad, sidder til Huse, har 2 Børn paa 8te og 5 Aar. Har faaet Almissee forhen.
17. Maren Kollerup i Tømmerby, henvend 70 Aar, kan fortjene lidet, er fød og har altid været i Sognet og faaet Hielp af Sognekassen.
18. Christen Markussen og Kone i Langvad, begge henvend 80 Aar, ere skrøbelige, har et Hus, hvor de kan holde 1 Ko, men den kan ikke føde dem aldeles, har intet faaet forhen.
19. Mangler.
20. Johanne Skadhauge, til Huse i Frøstrup, er over 60 Aar, svagelig, er fød i Sognet, hvorhun længe har opholdt sig, har intet faaet tilforn.
21. Jens Gregersen og Hustru paa Kiæret, begge henvend 70 Aar. Konen har været svagelig i over 20 Aar, stedse boet i Sognet i et Hus med liden Avl, har forhen faaet Hielp af Sognekassen.
22. Anders Jensen paa Kiæret og Kone, som er over 60 Aar, hun er henvend 60 Aar, bor i et Hus med ubetydelig Avl, klager over deres Helbred; har 1 Barn som er 11 Aar, har intet faaet forhen.
23. Søren Smeds Enke, Lund, har 2 Børn, 14 og 11 Aar, den første syg af Orm, bor i et jordløs Hus, har faaet Hielp af Sognekassen.
24. Kristen Sørensen paa Kiæret og Kone, hann over 60 Aar, hun over 50 Aar, somer svagelig i Hoftene, kan lidt fortjene, har intet faaet tilforn.
25. Christen Møller paa Kiæret, har 3 Børn, Kone og Datterens uægte Barn, bor i et Hus med liden Avl, har faaet Hielp undertiden af Sognekassen.
26. Poul Trinderup i Glæde, har 4 Børn, bor i et jordløst Hus, den ældste af Børnene 11 Aar, som er et svaht Barn, har faaet Almissee tilforn af Sognet.
27. Jens Thomasen, Glæde, har 3 Børn, et jordløs Hus, den ældste 7 Aar, har ogsaa forhen faaet Almissee af Sognet.
28. Peder Erichsen i Lund, bor i et Hus med liden Avl, har 3 Børn, den ældste, 9 Aar, og forhen faaet Almissee af Sognet.
29. Lars Møller paa Kiæret bor i et jordløs Hus, har en Datter, 16 Aar, som er svagelig af Slag, har intet faaet tilforn.
30. Anne Marie hos Lars Møller er over 60 Aar, taabelig og skrøbelig, har været i mange Aar i Sognet og forhen faaet Hielp af Sognekassen.
31. Anne Marie Raalsgaard er over 50 Aar, har en Slegfred Søn paa 13 Aar, hun er meget svagelig, er fød og har stedse været i Sognet, har intet faaet forhen.
32. Anne Hellelsdatter i Lund, har et uægte Barn bor i et jordløs Hus, er fød og altid været i Sognet, har intet faaet forhen.
33. Christen Højstrup og Kone paa Bierget, begge Krøblinge, han er fød i Sognet og har de boet her i mange Aar. Han nyder nogen Aftægt, en Tønde Korn af Stedet han bebor, har intet faaet tilforn.
34. Jens Skomager i Langvad, hvis Kone er over 50 Aar, har ondt i Lemmerne og ligger meget, har et Barn, 10 Aar, bor i et jordløs Hus, har intet faaet tilforn.

Angaaende ommeldtes Forhold, da for de flestes er ordnet upaaklageligt, meldte sig desforuden og begiærede Understøttelse:

Jens Grurup og Hustru i Tømmerby, Just Rimer sammesteds med Hustru, hvilke Præsten ikke formener endnu at være berettigede til Understøttelse i den Tilstand de endnu ere.

Og fremlægges dette Forslag til Fattigkommisionen i Tømmerby og Lild Sogns Distrikt den 25 Januar 1804 af E. B. Præm. fremlagt tilstaar:

Christen Møller, Jens Thomasen, Niels Kollerup, Christen Justesen, Jens Thomasen i Lund, Morten Jensen.

[mangler side 181-187 - skal laves i skemaform]

Aar 1804, den 18de April var Sognekommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne, bestaaende af de forrige Medlemmer, forsamlede paa Selberggaard for at gennemgaae hvad som siden sidste Samling var passeret Fattigvæsenet betæffende, og hvad der endnu i Henhold til det følgende Qvartal kunde være at ordne alt efter Reglem. § 31, 32 og 33. Og blev da anmeldt at Sognets Fattigliste havde faaet følgende overordentlige Udgivter:

1. til en til Sognet ankommende Betler, Jens Morsing, som skal være fød i Tømmerby Sogn, men ikke opholdt sig der i henvend 30

Aar, var paagreben i Thy, og med Rejsepas fra Thisted henvist til dette Sognedistrikt, som indtil videre antog sig til Forsørgelse. Til en Skjorte: 3 Rd. -

Til den fattige Daniel Erichsen, tilsammen til hans Been 2 Rd. 10 Sk.

Til Maren Larsdatter i Frøstrup hendes Sygdom: 1 Rd. 8 Sk.

2. Blev modtaget, hvad der var indkommen siden sidste Samling, nemlig Rente (Fæste) Pengene af begge Sogne: 4 Rd. 14 Sk.

Fra Sognefogeden i Tømmerby indkommende i Mulkt: 4 Mark.

3. fandt Sognekommisionen, at hvad der var besluttet i sidste Kommisionsmøde i henseende til de fattiges Forsørgelse er bleven i alt efterkommet, forsaavidt de Fattige angaar, som har faaet det dem i Januar Qvartal bestemte Korn og Penge.

Men i henseende til Kornet som Beboerne i Sognet vare ansatte for, da vare endnu nogle til Rest, som formodes at indkomme i dette Qvartal.

4. I Henseende til de Fattiges Forhold, har Kommisionen intet at erindre, men beklagede sig (over) at der endnu gik en del fremmede Betlere, og vedblev saadant Betlerie, maatte det nødes til at tage Beslutning (?) til at opbringe saadanne.

Af de i forrige Qvartal indskrevne Fattige, var bortdød No. 6 i 3die Classe, Maren Larsdatter, strax før Paaske; af hendes

Efterladenskaber, som nu er bortsolgt, vil blive noget til overs, hvorfor i nyt Commisions Samling skal blive givet Regnskab. Men havde hun førend sin Død faaet 3die Qvartal af det hende tillagte Almissee Korn.

Forresten ere ingen af de indskrevne Almissee Lemmers Kaar saaledes blevne forbedrede, at de kan undvære eller behøve mindre af det der er tildelte - tvertimod.

5. Meldte sig Lars Møller paa Kiæret og begiærede ogsaa Hiælp til sin Datter, som nu har ligget syg i 7 Uger og endnu ikke er kommen sig. Han forlangte 2 Skp. Korn siden.

Gregers Andersens Enke i Frøstrup, 70 Aar, er næsten blind, forlangte ogsaa Understøttelse for i Sommer, en Td. Korn.

Niels Madsen i Tømmerby har allerede forud faaet 3 Qvartaler, klagede (over) at han ikke kunde bierge sig med den tildelte Almissee og forlangte 2 Skp. Korn til dem ham forhen tillagte til Aarets Udgang.

Poul Trinderup, der allerede har faaet 2de Qvartaler, forlangte at faa Resten til dette Qvartal, da de nu ikke havde noget til Ophold,

og forlangte endnu 2de Skp. Korn, da han havde en Søn, som var en Krøbling, der ikke kunde komme ud i Sommer at fortiene noget.

Jens Thomasen i Glæde havde ogsaa faaet 2de Qvartaler, men trængte haardt for nærværende Tid, og begiærede derfor de andre 2 vartaler til denne Termin.

Peder Erichsen i Lund havde optaget den ham for Aaret tillagte Korn, begiærede endnu 2 Skpr. Korn.

Daniel Erichsen forlangte nogen Hiælp til sin Sommer Føde, da han endnu ikke var saa (rask), at han kunde tage nogen Tieneste nogentids formedelst sit svage Been.

Thomas Olesen i Tømmerby, som havde faaet allerede de 2 Qvartaler, begiærede at faae den 3die Qvartal nu, da han trængte haardt.

Peder Lucasen paa Kiæret er 70 Aar, har en gammel Kone, som er 72 Aar, har ej tilforn nydt Almissee, bor i et Hus med liden Jord, men kan ej avle Føden, forlanger 2 Skp. Korn.

Jens Simonsen i Glæde er Inderste, 51 Aar, men har et svagt Been, har for nogle Aar siden, da han var svagere faaet noget af

Sognekassen, men nu er han ringere end forhen, forlanger for det første 2 Skp. Korn.

Niels Trye, som allerede har faaet 2 Qvartaler, forlangte at faa den 3die Qvartal nu, da han meget trængte og hans Kone laa mest i Sengen.

Johanne Skadhauge, som havde faaet 2 Skp. Korn, klagede sig over, at disse allerede vare fortærede og at hun endnu behøvede 2 Skp. Korn.

Christen Markussen i Langvad, der allerede havde faaet det halve af, hvad ham var tillagt, forlangte ogsaa Resten til denne Termin, da de trængte meget.

Commisionen skjønnede: at Lars Møller kunde behøve de forlangte 2 Sp. Korn.

Gregers Andersens Enke bevilgede Commisionen ogsaa de 2 Skp. Korn i denne Kvartal.

Niels Madsen i Tømmerby vilde Commisionen lade faa den resterende 4de vartal, 2 Skp. Korn

Poul Trinderup fik Commisionen at tilstaa de resterende 2 Qvartaler, 6 Skp. Korn.

Jens Tomasen blev ligeledes bevilget de andre 2 Qvartaler, 4 Skp. Korn.

Peder Erichsen i Lund fik Commisionen ogsaa at tilstaa de endnu resterende 2 Skp. Korn.

Daniel Erichsen og hansn Moder, som ogsaa er svag tillagde Commisionen i denne Qvartal 3 Skp. Korn.

Thomas Olesen blev tilstaaet den forlangte 3die Qvartal med 5 Skp. Korn.

Peder Lucasen paa Kiæret blev tilstaaet 2 Skp. Korn.

Jens Simonsen blev ligeledes bevilget 2 Skp. Korn.

Niels Trye faar Commisionen ogsaa at tilstaae den 3die Qvarttal med 5 Skp. Korn.

Johanne Skadhauge blev bevilget 1 Skp. Korn.

Christen Markussen blev ogsaa tilstaaet de tilbageværende 2 Qvartaler med 2 Skp. Korn.

Penge kunde ikke denne Gang blive uddelt, da ingen var Fattigkassen førend nogle indkom, fordi fattiges Efterladenskaber; men Provsten vilde dog forstrække mest trængende, naar de meldte sig.

Provsten fremlagde derefter i Commisionen det Kongelige Danske Cancellies Resolution af 19. November 1803 angaaende den

fattige Dreng Daniel Erichsen i Tømmerby, tilligemed den i samme omtalte Been Læge, nemlig Dr. Wenzels Regning af 25. July 1803 samt Amtmanden i Thisted Amt P. M. (?) af 14. Aug. 1803, og Prtostens egen P.M. (?) til højbaarne Amtmand af 6. Aug. 1803 - Commisionen fandt den i Provstens P.M. (Pro memoria) til Hr. Rentz, den constituerede Amtmand i Thisted, af 6. Aug. 1803 andragneSag angaaende den fattige Dreng Daniel Erichsen i et og alt overensstemmende med Sandheden og fandt det billigt at Cirurgius Wenzel burde have den ham fordrede Betaling 58 D. 4 Sk., men fandt det tillige aldeles umuligt for Sogne Distrikts Kassen at udrede denne Betaling, anmodede derfor Provsten at gjøre Anmeldelse herom til Amts Direktionen, som de troede vilde komme Sogne Commisionen til Hiælp i dette overordentlige Tilfælde med Understøttelse af Amts Fattigkassen i overensstemmelse med det gældende Reglement for Fattigvæsenet.

Angaaende den til Sognet ankomne, Jens Morsing, da havde Sogne Distriktet vel antaget sig ham for en Tid til Underholdning, da det var bleven bestemt, han skulde omgaae i Distriktet, som skal underholde ham indtil Amts Direktionens Resolution derom kunde falde, man troede, at han som havde været henved 30 Aar borte af Sognet, og bevislig opholdt sig 7 Aar i Tieneste paa eet Sted i Giøttrup, hvorfra han løb bort til Thy, hvor han siden skal have været, burde han høre til bemeldte Giøttrup Sogn og derfor bad Commisionen Provsten ville gjøre Anmeldelse til Amts Direktionen om denne Sag for at faae Resolution.

Til Lild Sogn ankom første Januar d.a. en fattig ved Navn Ole Christensen fra Flensborg, der døde hos Sognefogeden Christen Justesen i Lild, men hans hele Efterladenskab beløb sig kun til 4 M. 6 Sk. ved Auktion. Derimod kostede hans Begravelse 3 Rd. 4 M. 8 Sk. Provsten havde herom tilskrevet Magistraten i Flensborg og igen erholdt til Svar under 4. Marti 1804, at han efterlod Enke og 2 Børn i Fattighuset i bemeldte Flensborg, og var aldeles uformuende til at betale Begravelses Omkostningerne, hvorfor Commisionen venter at faa disse godrgjorte af Amtskassen. Angaaende den svage Jens Mogensen, da anmeldte nogle af Commisionens Medlemmer, at han skulle have nogle Meubler og et og andet staaende hist og her omkring, som de forment burde sælges til Hiælp til Klæde til ham, som han højlig behøvede og om denne Sag lovede ogsaa Provsten at tilskrive Amtmanden for at faae Resolution desangaaende. Om Kornets Udlevering til de fattige, blev det bestemt at levere dem samme i Morgen af hvad der var indkommen. Det ved forrige Møde omtalte Hør og Hamp, havde Commisionen faaet, da Provsten havde ladet samme hente fra Aalborg og var noget deraf bleven sponden, herom nærmere i siin Tid skal blive givet Forklaring.

Og da intet videre denne Gang kunde gøres blev Commisionenhævet.

E.B. Præm, Christen Møller, Niels Kollerup, Thomsen, Christen Justesen, Jens Thomsen, Morten Jensen.

Aar 1804, d. 14 July var Sognekommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne, bestaaende af de sædvanlige Medlemmer forsamlede paa Selberggaard, for at overse hvad siden sidste Samling var foregaaet Fattigvæsenet betræffende samt overlægge hvad der i Henhold til den følgende Qvartal kunde være at bestemme, og fandt da Sognekommisionen:

1. at hvad der var bestemt i sidste Samling angaaende de fattiges Forsørgelse var bleven efterkommet, at de fattige havde faaet det dem tilstaaede Korn, ligesom og de mest trængende var bleven forstrakte af Provsten med de dem bestemte Penge for April Qvartal.
2. blev fremlagt Amts Direktionens Resolution af 29. Maj d.A. indeholdende: a. Omkostningerne paa den fremmede Christen Olesens (skal vel være Ole Christensens) Begravelse, som i sidste Samling var bleven bestemt at skulle udredes af Amts Cassen, hvor altsaa Provsten, som havde gjort Tilskudet modtager han igien (?). b. Omkostningerne paa Daniel Erichsens Cuur var bleven henviist at udredes af Distriktets Casse. c. Jens Morsing var bleven henviist til Tømmerby Sogne-Distrikts Forsørgelse.

Men Sognekommisionen fandt det altfor besværligt for dette Distrikt, som, har saa betydelig Del Fattige at forsørge og ingen flere Penge i Distriktskassen end nødvendig til de løbende Udgifter, ligesom den endnu troede at denne Sag var af den Slags, som ifølge Cancelliets Resolution af 7. Sept. 1797, burde cures paa Amtets Bekostning, derfor ville de endnu indstille til Cancelliets endelige Afgørelse i den Sag, og bad Provsten ville derom gjøre Henstilling til Højbemeldte Collegium.

Angaaende Jens Morsing, da fandt Sognekommisionen det ret brydefuldt at opholde denne fattige, som saa lang Tid havde været borte fra Distriktet, og da Commisionen ikke var af lignende Mening som Amts Commisionen i denne Henseende og flere troede at Reglementets paaberaabte saasom Cancelliets Forklaring af 18. Febr. d.A. var at forstaae efter Direktionens Mening, saa vilde Commisionen ogsaa bede Provsten ville gjøre Forestilling om Indtil (videre) bliver Jens Morsing at forsørge som hidtil, men da Commisionen var kommen efter, at denne Jens Morsing gik adskillige Steder forbi, hvor han burde forsørges, og nogle skulle istedet for den daglige Forsørgelse som Commisionen havde foranstaltet efter Regning, givet ham nogle Skillinger for at befries for hans Forsørgelse, saa blev Commisionen enig om att udstede en Liste, hvorefter han daglig skulle tage sit ophold efter en bestemt Omgang.

Siden sidste Samling var død af Almissemlemmerne af 1ste Classe No. 7 Poul Roolsgaards Kone i Frøstrup, handes Kiste kostede 1 Rd. 5 Sk., Graven at kaste 20 Sk.

Ligesaa var død No. 18 af 3die Classe, Christen Markussen (eller Mariussen) i Langvad, der havde allerede faaet det ham for hele Aaret var bestemt, nemlig 2 Skp. Rug 2 Skp. Byg og dette qvartal 12 Pund Gryn; men da hans Søn Marius Christensen i Hoxer havde tilbuden at ville erstatte disse paa denne Afdøde gjorte Bekostninger, ved selv at besørge hans Begravelse, saa bliver siden denne Gientieneste at bringes til Indtægtfor Fattigkassen.

Endnu var død No. 34 af 3die Classe Christen Sørensen paa Kiæret, som ogsaa havde modtaget førend han døde, det ham tillagte Korn 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 8 Pund Gryn, hvilket hans efterlevende Enke ville erstatte Fattigvæsenet, imod at beholde hans ringe Efterladenskaber og selv bekoste hans Begravelse. Af de øvrige Almissemlemmer vare ingens Kaar blevne saalunde forbedrede, at de

kunde nu siden den dem tillagte Almissee ville nøjes med ringere.

Forøvrigt meldte sig:

1. Jens Grurup og forlangte paa nye Understøttelse, da hans Kone var bleven svagelig, og han som gammel nu ikke kunde fortjene noget, begjærede derfor Understøttelse af 2 Skp. Korn.
2. Morten Bertelsens Kone i Tømmerby klagede sig noget, da hun nu var 60 Aar og havde et svageligt Helbred, og deres Omstændigheder skulde blive ringere end forhen, hun forlangte derfor liden Understøttelse.
3. Christen Højstrup og Kone paa Bierget forlangte ogsaa nogen mere Understøttelse end de havde faaet, da baade han og hans Kone vare meget skrøbelige og kunde slet intet fortjene, de begjærede derfor at faa de 2 Qvartaler de havde tilbage.
4. Niels Trye i Frøstrup meldte sig ogsaa og beklagede sig endskiøndt han allerede havde faaet de 3 Qvartaler, behøvede han nu haardt at faa den 4de Qvartal, da det var fortæret, hvad de havde bekommet, og hans Kone var stadse sengeliggende og han kunde intet fortjene.
5. Thomas Dahl i Frøstrup forlangte ogsaa den endnu tilbageværende 4de Qvartal, thi de 3 Qvartaler havde de allerede bekommet og vare fortærede og de trængte nu haardt.
6. Johanne Skadhauge i Frøstrup forlangte endnu i dette Qvartal at faa (en) liden Understøttelse, da hun havde fortæret hvad hun var bleven tillagt.
7. Maren Piilgaard i Tømmerby, som allerede havde faaet alle 4 Qvartaler, forlangte endnu nogen Understøttelse, da han var svagelig og kunde saare lidet fortjene.
8. Jens Thomassen i Glæde som ogsaa allerede havde faaet alle 4 Qvartaler, meldte sig igen for at faa nogen Understøttelse, da hans Kone nu var i Barselseng og de trængte meget.
9. Christen Skrædder i Frøstrup, som allerede havde faaet alle Qvartaler, begjærede ogsaa liden Understøttelse i Sommer, saasom han havde en Datter hjemme, som kunde ernære sig selv.
10. Anders Bachs Enke i Tømmerby, eller hendes Opvarter Johanne Silkeborg meldte sig at bemeldte Enke havde allerede fortæret det hende tillagte Brød, og begjærede derfor nogen mere Understøttelse til hende.
11. Christen Overgaard i Frøstrup forlangte ogsaa den 4de Qvartal, da de 3 Qvartaler som han havde modtaget vare aæærede fortærede.
12. Thomas Olesen i Tømmerby forlangte ogsaa at faa den 4de Qvartal, da de 3 han havde bekommet, ogsaa vare fortærede.
13. Niels Madsen i Tømmerby som allerede havde faaet sin for hele Aaret tilkommende Almissee, forlangte endnu Understøttelse.
14. Jens Gregersens Kone paa Kiæret forlangte ogsaa mere Understøttelse, da det som de havde allerede bekommet for hele Aaret var tilgaaet.
15. Jørgen Morsings Enke i Høistруп forlangte ogsaa nogen mere Understøttelse, da hun ogsaa havde fortæret hvad der var hendes Datter tillagt.
16. Peder Erichsens Kone i Lund meldte sig ogsaa, da de havde faaet og fortæret hele Aarets Almissee Korn, og begjærede endnu nogen mere Understøttelse, da hun endnu havde 2 Børn hjemme.
17. Anne Hellesdatter i Lund, meldte sig ogsaa om nogen Understøttelse, da hun havde et lidet Barn hjemme, som hun ikke kunde forsørge uden Hiælp, og det hun var tillagt var fortæret.

Commisionen overvejede disse forommeldte Andragender og resolverede derpaa:

Angaaende Jens Grurups, da vidste Commisionen nok, at baade han og hans Kone vare gamle og tildels skrøbelige Folk, men troede dog at de endnu kunde bierge sig, da de havde en del Bohave i Huset som syntes undværligt for fattige Folk, hvilket de burde sælge til Hiælp til deres Underholdning (!!!)??). Imidlertid ville den (Commisionen) naar de skulde blive mere trængende, saa at understøtte dem.

2. Morten Bertelsens Kone ansaa Commisionen for sin egen Person nok trængende, men da Manden er frisk og arbejdsstærk, suntes der ej at kunde tillægges hende ordentlig Almissee, da de har et Hus tillige med nogen Avling, hvorpaa de holde nogle Faar. Imidlertid ville Commisionen for denne Gang understøtte hende med en hiælp af Penge, der bestemtes til 3 Sk. [måske mark].
3. Christen Høistруп og Kone blev tilstaaet de resterende Qvartaler.
4. Niels Trye blev ogsaa tilstaaet den 4de Qvartal.
5. Thomas Dahl blev ogsaa tilstaaet den 4de Qvartal.
6. Johanne Skadhauge blev tilstaaet, foruden det hende forhen tillagte Korn og Penge, endnu i Penge 1 Mark 8 Sk.
7. Maren Piilgaard skjønnede Commisionen nok kunde bierge sig denne Gang.
8. Jens Thomasen blev tilstaaet, foruden det ham forhen tillagte i Penge 3 Mark.
9. Christen Skrædder formeente Commisionen nok kunde undvære Hiælp denne Gang, da han undertiden havde god Fortieneste med at gaa Bud eller Exprese (!) for en og anden.
10. Anders Bachs Enke forundrede Commisionen sig paa havde allerede fortæret det hende bestemte Brød, imidlertid ville den sørge for hendes Understøttelse paa den bedste Maade med en anden passende Foranstaltning.
11. Christen Overgaard blev tilstaaet den 4de Qvartal.
12. Thomas Olesen kunde Commisionen denne Gang ikk tilstaae mere af den 4de Qvartals Korn, end en Skp. af hver Slags.
13. Niels Madsen som faar 12 Rd. aarlig af Krigshospitalets Kasse kunde Commisionen ikke tilstaae mere for indeværende Tid.

14. Jens Gregersens Kone blev tilstaaet endnu foruden det forhen bestemte i Penge 1 Mark.

15. Jørgen Morsings Kone blev ogsaa tilstaaet i Penge 2 Mark.

16. Peder Erichsens Kone blev ligeledes tilstaaet, foruden det forrige tillagte, i Penge 2 Mark.

17. Anne Hellesdatter blev ligesaa, foruden det hende forhen tillagte, tilstaaet i Penge 2 Mark.,

Dernæst blev anmeldt at Helvig Kristensdatter, som en Tid lang havde opholdt sig i Frøstrup, var givet med Skoemagersvend (? lidt utydelig) Morten Jørgensen, de skal opholde sig i Aarhus; hendes Barn 3 fjerdingaar gammel var med Amtats Brev ankommen her til Sognet med den Ordre, at samme Barn skulde her forsørges imedens Moderen udstod sin idømte Straf af 2 Maaneder i Tugthuuset for begaaet Tyveri. Sognekommisionen havde imidlertid antaget dette Barn, og faaet samme accorderet ud hos Søren Bruun i Frøstrup mod 8 Sk. Betaling om Dagen, hvilken Betaling den forment at faae godtgjort, enten af Barnets Fader eller Amts Cassen.

Provsten anmeldte derefter at han havde udgivet til Begravelsesomkostninger for Maren Larsdatter i Frøstrup, til Kisten 2 Rd. for Graven at kaste til Anders Pedersen og Simon Skrædder 3 Mark, ligesaa havde han udgivet til Fattigvæsens Protokollen efter Bogbinder Sadolins Regning 4 Mark 2 Sk.

Begravelses Omkostningerne for Maren Larsdatter bliver at godtgjøre af de for hendes Efterladenskaber indkomne Penge, men Begravelses Omkostningerne for Poul Roolsgaards Kone, som foran er anført til 2 Rd. 4 Sk., ville hendes efterlevende Mand vel erstatte imod at beholde alle fælles Efterladenskaber samt Huset som de ejer, dog med Giæld, som alt øvrigt Bohave, men da Commisionen ikke kan samtykke i dette Tilbud uden han vil tillige erstette de af Fattigvæsenet paa hans Kone anmeldte Omkostninger efter Reglementet, saa maatte Commisionen desangaaende henvende sig til Amtet for at indhente Resolution, hvorledes dermed skal forholdes.

Til Indtægt for Fattigkassen var indkommet:

1. fra Capitain og Herredsfoged Hansen i Kliim, en Mulct, som Peder Rorbøl var ved en Giæsteret i Thisted idømt at betale til Tømmerby Sogns Fattige, 2 Rd.

2. af Tømmerby Sogns Tavler: 3 Rd. 2 Mk. 1 Sk.

3. af Lild Sogns Tavler: 1 Rd. 5 Mk. 12 Sk.

4. Fra Amtsstuen i Thisted modtaget Rente Penge af Capitaler indkommen for Bundgarnsmulckter: 17 Rd. 1 Mk. 8 Sk.

Ialt Indt. 24 Rd. 3 Mark 5 Sk.

Almisselemmerne blev tildelt de dem for April og July Qvartaler bestemte Penge, som beløb sig til Udgift: 25 Rd. 5 Mark 8 Sk., hvilket vil ses af det herefter givende Regnskab. Kornet for denne Qvartal faar de Fattige saavel efter Planen, som den i Dag giorte Bestemmelse skulle have. Blev bestemt at skulle leveres dem paa førstkommende Onsdag Kl. 8te om Morgenen, hos Sognefogeden i Tømmerby og Jens Thomsen, Lund, og da endel stod tilbage med det dem paalignede Korn, saa bliver disse advarede næste Søndag, om at indlevere det til den bestemte Tid, og da intet videre denne Gang kunde foretages, blev Commisionen sluttet.

E. B. Præm, Christen Møller, Thomsen, Niels Kollerup, Christen Justesen, Morten Jensen, Jens Thomsen.

Aar 1804 den 16 November var Sognekommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne, bestaaende af de sædvanlige, forsamlede paa Sælberggaard for at overse hvad siden sidste Samling var foregaaet Fattigvæsenet angaaende samt overlægge, hvad i Henseende denne Qvartal skal være at bestemme, og fandt da Commisionen, at hvad der var bleven modtaget i sidste Commissionsmøde angaaende de fattiges Forsørgelse var bleven efterkommet, da de Fattige havde faaet det dem tillagte Korn og Penge, men stod endnu nogle til Rest med det Korn de skulle komme, som dog mentes i Mindelighed at faae ind.

Straks anmeldte Provsten at Sognets Fattigkasse havde havt følgende overordentlige Udgifter:

1. Til den førnævnte Helvig Christensdatters Barn, som var indtinget hos Søren Bruun i Frøstrup, medens Moderen var i Tugthuuset 13 Uger til Moderen afhentede Barnet, a 3 M. 8 Sk. ugentlig, som beløb sig til Udgift: 7 Rd. 3 Mk. 8 Sk., hvorfor Søren Bruuns Qvittering blev fremlagt, men forment Commisionen sig disse Penge godtgjort, som den foran har yttret.

2. Blev anmeldt at en fattig Mand fra Kollerup, Gravers Jørgensen var kommen syg til Sognefogden Christen Justesen paa Bjerget, den 2den Noovember sidste, og der døde; han blev begravet paa Lild Kirkegaard den 11 November, og hans givne Regning 4 Rd. 5 Mk. Hans Efterladenskaber var bleven forsøgt solgte ved Auktion, hvor ingen mødte, altsaa blev de usolgte, og fandt derfor Commisionen det rettest at disse Efterladenskaber bleve nedsendte til Kollerup Sogns Fattigvæsenetscommision, imod at erholde af samme godtgjort, hvad den afdødes Begravelse kostede.

Af Indtægter til Fattigkassen blev modtaget følgende Penge:

nemlig TAVle Penge af begge Kirker: 7 Rd. 2 Mk. 1 Sk.

Sognefogeden i Tømmerby leverede de for Maren Larsdatters Efterladenskaber indkomne Penge 14 Rd. 5 Mk. 4 Sk., men derfra gaar, foruden det som foran var beregnet til Udgift til hendes Kiste og Graven at kaste, som var 2 Rd. 3 Mk.; endvidere til Anders Pedersens Kone i Tømmerby, som besørgede den afdødes Begravelse, hvortil hun havde udlagt 2 Rd. 8 Sk.

Margrete Iversdatter forlangte at faa for Opvartning i den afdødes Sygdom 1 Mk. 8 Sk., hvilke Penge Commisionen tilstod dem. Udgift: 2 Rd. 2 Mk.

Siden sidste Samling var død Almisselem Niels Tryes Hustru No. 12 af 1ste Classe, denne Almisselems Begravelse kostede ialt 3 Rd. 8 Sk. Hendes Efector beløb sig ved Auktion til 14 Rd. 3 Mk. 2 Sk.

Christen Marcussen, No. 18 af 3die Classe, som forommeldt at være død, hans Arvinger har for det Korn m.m. han havde bekommet førend sin Død, indleveret (det) til Commisionen, imod at beholde hans Efterladenskab. Indtægt 2 Rd.

Derefter anmeldte sig: 1. Jens Thomasen i Glæde, og anmodede Comissionen om nogen Hiælp for denne Qvartal, endskiønt han har optaget og bekommet, hvad der var ham bestemt for dettes Aar.

2. Peder Erichsen i Lund meldte sig paa samme Maade.

3. Anne Hellesdatter, Lund, meldte sig med samme Anmodning.

4. Poul Trinderup i Glæde, foredrog, at han havde en svag Dreng, 12 Aar gammel ved Navn Niels Christian, som havde et svag Ben og ingen steder kunde gaae for at søge Skole og forlangte ham indtinget et Sted nær den faste Skole i Lild, paa det han kunde faae nogen Undervisning.

Tillige forlangte han ogsaa Understøttelse paa samme Maade som de forrige, da han havde optaget alt for denne Qvartal.

5. Thoams Dahl i Frøstrup anmeldte at han restede 5 Læs Tørv af dem som vare ham tilstaaede, nemlig hos Jens Gade, Christen Bundgaard, Peder Povelsens Enke samt Christen Pedersen i Højstrup og Christen Rotbøl i Langvad, til hvilke at faae han begiæredee Commisionens Understøttelse.

6. Christen Skrædder i Frøstrup forlangte ogsaa nogen liden Understøttelse i denne Qvartal, da han havde optaget alt for dette Aar, og han havde en Datter hjemme, som skulde gaae til Undervisning.

7. Niels Madsen i Tømmerby, som ogsaa allerede havde optaget al sin Almissee for dette Aar forlangte liden Almissee endnu inden Aarets Udgang.

8. Jens Grurup anmeldte sig igien og forlangte nogen Understøttelse, da han og hans Hustrue vare gamle og blev mere og mere skrøbelige.

Commisionen overvejede derpaa de forommeldte Andragender, og skiønnede, at No. 1, Jens Thomasen, No. 2, Peder Erichsen, No. 4, Poul Trinderup og No. 7, Niels Madsen kunde behøve nogen Understøttelse og tillagde hver af dem, foruden det bestemte aarlige Quantum, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg. De øvrige troede Commisioonen denne Gang kunde bierge sig; men da Commisionen ikkje kunde vide hvorvidt det allerede indkomne og oplagte Korn kunde staae sit Maal, ejheller om det kom altsammen ind, som restede hos Beboerne, som da vel skulle blive igien tilsagte (der) om, saa lovede Provsten at gjøre Forskud af det manglende til videre. Og blev det bestemt, at de fattige skulle modtage Kornet Løverdagen den 24. November næstkommende, og blev der ved dette Commisionsmøde ogsaa uddelt Penge for Oktober Qvartal efter udstedte Liste til de fattige, med Udgift 11 Rd. 3 Mk.

Til Slutning meldte Provsten, at han havde indsendt de ved sidste Samling anmeldte Amts Direktionens Resulotioner angaaende Jens Morsing og Daniel Erichsen til Cancelliets endelige Afgiørelse, men havde endnu ikke erhollt samme forventede Resulotioner fra højbemeldte Collegio, hvorimod det blev af nogle Commisionsmedlemmer sagt at førbemeldte Jens Morsing var siden sidste Møde bortgaaet fra Distriktet, uden nogen vidste, hvor han var gaaet hen, men de formodede vel, han kom igien, eller som Betler andetsteds fra, blev til Sognet hiembragt; og da intet videre kunde foretages, blev Commisionens Forhandlinger sluttede, dog med den Anmærkning i Henseende til det af Commisionen forskaffede Hør og Hamp, hvorved den troede at ville have bidraget til de Fattiges Nytte, ved saalunde at have kommet dem til hiælp med Arbejde mod en passende Betaling i rede Penge; men den maatte derimod erfare, at de trængende fandtes meget uvillige til at betiene sig af denne Foranstaltning, da ikkun meget lidet af de forskaffede Materialier, var bleven ved de Fattige gjort i Arbejde eller spundet; hvorover Commisionen, for at komme ud af denne Handel og at Hørret og Hampen kunde blive betalt, bleve enige om at ville, hver for sin Deel betale lige meget efter Beregning, hvad det havde kostet, og saa betale de raee Materialier, hver sin Part strax, som de havde modtaget til Forarbejdelse, endskiønt Commisionen havde Tab derved, da hvad der var spundet deraf, ikke kunde svare til Spindeløn og Indkøbsprisen.

Nu havde Commisionen altsaa viste deres Derebønhed til at virke til Fattigvæsenets formeente Nytte, som denne Gang ikke var udfaldet efter Forventning, eller Ønske, hvortil Aarsagen dels var, at de Fattige kunde faae endeel at spinde for de mere formuende, deels kan faae Hør krediteret hos de mange Landprangere, som ere her omkring, hvorved Fortienesten vistnok bliver paa disse Landprangeres Side, som sælger Hørren til en dyer Priis og modtage igien de forarbejdede Vahre, ventelig til Lavt Priis; og har de fattige dog mere Lyst til at handle med dem end med Fattigcommisionen. Endelig blev det erindret, at No. 1 af 1ste Classe, Anders Bachs Enke, som hidtil havde været i Huus hos sig selv, hvor et aldrende Fruentimmer, Johanne Silkeborg, havde været hos hende til Hiælp og Opvarthning, ikke længere kunde være der i Huuset, da denne Johanne Silkeborg frasagde sig hendes Opvarthning, hvilken hun som et meget gammelt og blindt Menneske daglig behøvede, og denne ikke kunde give hende, da hun ofte skulde ud og bierge noget til sin egen Føde. Men da en Huusmand i Tømmerby, Jens Bendsen, der var af denne gamle Enkes Slægt, havde tilbudt at ville tage mod hende, mod at faae aarlig 4 Tønder Korn, foruden hvad Penge Commisionen kunde understøtte hende med, blev hun ogsaa til samme Jens Bendsen henført og tilstaaet til Aarets Udgang 4 Skp. Rug og 4 Skp. Byg samt 2 Rd. i Penge, ligesom og Johanne Silkeborg, der hidtil havde opvartet hende i nogle Aar, blev tilstaaet til nogen Belønning derfor 2 Rd.

Endnu meldte sig Niels Trye i Tømmerby, som er gammel og skrøbelig, og forlangte nogen Understøttelse til Aarets Udgang, da det hvad de havde faaet var foræret førend hans Kones Død. Commisionen kiendte hans Trang og tilkiendte ham en Penge Understøttelse af 1 Rd. 1 Mk. 8 Sk.

Prëm, Christen Møller, Thomsen, Niels Kollerup, Christen Justesen, Morten Jensen, Jens Thomsen.

Anno 1811 den 5te Januarii samlede sig i Kiærup Præstegaard efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen samtlige Medlemmer af Commisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne Distrikt, for der at anstalte det fornødne til de Fattiges Forsørgelse og Understøttelse i indeværende Aar, til hvilken Ende blev af Præsten fremlagt en Fortegnelse paa de Fattige i Distriktet, som derom havde meeldt sig, som blev taget til Eftersyn, og da udi samms fandtes de sædvanlige og Protocollen forhen opførte Almissemlemmer, hvis Tilstand var uforandret og derfor uden havde anmeldt sig til at nyde Understøttelse.

Christen Markussens Enke af Langvad, som er bestandig sengeliggende, og noget over 70 Aar, og blev da af Commisionens Medlemmer vedtaget at denne ommeldte Enke burde understøttes af Fattigkassen med 4 Skp. Rug, 1 Td. Byg og 1 Rd. i Penge, som vel var lidet, men da hun nyder nogen Afgift af det Huus, hvor hun har boet, og desuden havde Haab om Hjælp af hendes Børn, saa syntes denne Understøttelse at være passende, og hvorefter hendes Efterladenskaber Registrerings Protocollen blev anført. Desuden meldte sig i Anledning af deres mange nyfødte Børn, Skomager Ludvigsen af Langvad og Jakob Pedersen af Kiærup for til deres mange Børn at nyde Understøttelse, som af Commisionen i Medfør af Forordningen ikke bleven seet for ugrundet og bblev Skomager Ludvigsens Børn tillagt for indeværende Aar, 2 Skp. Rug og 6 Skp. Byg og Jakob Pedersens Børn ligeledes for dette Aar 2 Skp. Rug og 4 Skp. Byg.

Videre blev af Commisionen anført fornøden til de Fattiges Forsørgelse for indeværende Aar 19 Tdr. Rug, 31 Tdr. 4 Skp. Byg, som af Distriktets Beboere vil blive at udrede og i Penge 84 Rd. 48 Sk., som Commisionen formodede kunde udredes af Distrikts Fattigkassen, uden dermed at bebyrde Beboerne, men Kornet tillige med Brændselet at udredes af Distriktets Beboere paa forskrevne Maade og Bestemmelse.

Aar 1811 den 4de April samlede sig i Kiærup Præstegaard efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen, samtlige Medlemmer af Commisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne=Distrikt, for i al Henseende at foranstalte det fornødne til de Fattiges Understøttelse i April Qvartal samt tillige for at giennemgaae det passerende siden sidste Qvartals Samling, saavel i Henseende til Indtægt som Udgift de Fattige bestræffende og blev da anmeldt at have været til Kassens Udgifter:

a.

For en strikket Trøie, et par Vadmels Buxer og en Brøststøkke til Almisselem Jens Erichsen: 4 Rd.

For et Par Træskoe til samme: 5 M.

For et par dito til Almisselem Jens Mogensen: 1 Rd.

For et Par Skind Dræt og Skrædderløn for et Par Buxer til ovennævnte Jens Mogensen: 5 Rd. 4 M. 12 Sk.

For en Skiorte til samme: 3 Rd. 2 M.

For Leje af en Dyne til samme for 1ste Halvaar: 2 Rd.

For et Par Træskoe til Almisselem Jens Gregersen: 1 Rd.

b.

Kassens Indtægter:

Tavle=Penge af begge Kirker: 10 Rd. 1 M. 8 Sk.

I Henseende til Almissekornets Udlevering, da blev bestemt:

At af Tømmerby Sogn, skulde de resterende af Langvad og Høistrup, samt hele Frøstrup Byes Beboere levere det som de vare ansatte for hos Peder Poulsen i Frøstrup Mandagen d. 8. April om Formiddagen Kl. 9 præsis, og i Lild Sogn leveres det af dels de resterende i Glæde og dernæst de i Nørklit, Kiæret og de fra sønden Ende af Bierget til Morten Jensens, hos Kristen Justesen d. 9. April om Form. Kl. 9 præsis.

Lund, Christen Møller, Peder Poulsen, Gregers Bak, Christen Justesen.

Anno 1811 den 2. Julii forsamlede sig i Kiærup Præstegaard efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen ssamlige Medlemmer af Commisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sogne Didtrikt, for i ald Henseende at foranstalte det fornødne til de Fattiges Understøttelse i Julij Qvartal samt tillige for at giennemgaae det passerende siden sidste Qvartals Samling saavel i Henseende til Ufgift som Indtægt, de Fattige betræffende, og befandtes da at have været Kassens Udgifter:

a.

For Mediciiner til Almisselem Maren Hellesdatters Søn: 2 Rd. 4 Sk.

Til Undeerstøttelse for Almisselem Jakob Pedersen til hans Søns Ligkiste: 1 Rd. 3 Sk.

Til Almisselem Maren Piilgaard for et Læs Skudtørv: 1 Rd. 2 Sk.

For et Læs Lyng til Almisselem Poul Trinderup: 1 Rd.

For et Læs Lyng til Almisselem Christen Overgaard: 1 Rd.

Til Almisselem Maren Hellesdatter i hendes Søns Sygdomstid: 2 Rd.

b.

Kassens Indtægter:

Ved sluttet Handel om Bjergets Mølle givt af Eyer og Køber: 2 Rd.

Af Amtmandenn til Jens Mogensen for første ½ Aar: 4 Rd. 2 Sk.

Ved Gaardkiøb givet af Morten Lund i Thye: 2 Sk.

Af Aalborg Hospital til Jens Mogensen for første ½ Aar: 8 Rd. 4 Sk.

Renter af Consistorialraad Präem og Frues Legat til Juni Termin 1811: 5 Rd. 2 Mk. 14 Sk.

TAVle-Penge af begge Kirker: 5 Rd. 4 Mk. 2 Sk.

Renter af Multer for ulovlig Helte og Bundgarns Fiskerie: 23 Rd.

Ved Commisionens Resolution af 2den Julij, mødte her i Præstegaarden Niels Olesen af Sennels og begjærede at maatte modtage Almissem Lars Boiers Enke af Tømmerby, ifølge Reglementets 18' § paa de Vilkaar, at hun modtager hendes ringe Efterladenskaber, og den Understøttelse, som hende er tillagt her af Distriktet, som er 1 Td. Rug, 2 Tdr. Byg og 4re Rd. i Penge aarlig. Og da Commisionen syntes denne Begjæring grundet, saasom hendes Hytte var faldefærdig, og hun manglede fornøden Tilsyn og Pleje, saa blev denne Begjæring billiget, naar bemeldte Niels Olesen eller Arvinger for Eftertiden holder Distrikts-Kassen skadeløs for de Omkostninger hendes Jordefærd medfører.

Samme Dag mødte for Commisionen N. Mortensen af Skadhauge, som begjærede sine Tilgodehavende Penge i Almissem C. Overgaards Hus, tilligemed 13 Aars lovlige forfaldne Renter udbetalte efter foregaaende Opsigelse, Summa 45 Rd., hvilket Commisionen ved nøje Overvejelse ansaae for billig at burde foreslaa, men ikke mulig, med mindre Huset skulde sælges og de 2'de sengeliggende aarlig anskaffes Huslye, Kakkelovn og Pleje paa Distrikts Kassens Regning, hvilket vilde falde besværlig? (bekostelig). Men da tilbød Karen Jørgensdatter, deres Stifdatter, der i mange Aar har plejet og opvartet sine Forældre, skaffet dem Kakkelovn og fremdeles vilde vedblive at opvarte disse sine Forældre, holde Huset vedlige forsvarlig, og betale den Giæld, som derpaa hæftede, naaar hun saa senere maatte erholde Skjøde, hvilket Commisionen i Betragtning af Husets ringe Værdie bevilgedes.

Anno 1811 den 17de Oktober forsamlede sig i Kiærup Præstegaard efter foregaaende Tillysning fra Prædikestolen, samtlige Medlemmer af Commisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild Sognedistrikt, for i al Henseende at foranstalte det fornødne til Aflevering af de Fattiges Understøttelse i Okt. Kvartal samt tillige for at giennemgaae det passerende siden sidste Kvartals Samling samt alt i Henseende til Udgift som Indtægt de Fattige betreffende, og befandtes da, at have været Kassens Udgifter:

til Almissem Maren Hellesdatters Søn hans Sygdom: 6 Rd.

for et Læs Tørv til Almissem C. Overgaard: 1 Rd.

for et Par Vadmels Boxer til Almissem Jens Erichsen: 1 Rd.

for en Halm Ligkiste med Endelaag til Almissem Jens Erichsen: 6 Rd.

for et Lagen og et Tørklæde til samme Almissem: 7 Rd.

for Leje af en Dyne til Almissem Jens Mogensen for sidste ½ Aar: 2 Rd.

for Fiael til Skoleholder Søndergaards Ligkiste, Tømmerby mod Beviis No. 1: 14 Rd. 4 Sk.

for et Læs Lyng til Almissem Thomas Dahls Enke: 1 Rd.

for et Læs do. til Almissem Thomas Olesens Enke: 1 Rd.

b.

Ved Gaardkiøb givet af Inger Heggelund i Høistrup: 1 Rd. 8 Sk.

I Mulct af Pigen Johanne Jensdatter af Tousig ved Forligelses-Commisionen med Bolle Hendriksen: 1 Rd.

I Mulct af Morten Hauge i Kiærup for utilladelige Skiældsord mod Henrikl Skaarup: 1 Rd.

Tavlepenge af begge Kirker for sidste ½ Aar: 19 Rd. 4 Mk. 2 Sk.

Af Amtmanden til Jens Mogensen for sidste ½ Aar: 4 Rd. 2 Mk.

Ved Huuskiøb givet af Niels Sørensen paa Kiæret: 1 Mk.

Ved Huuskiøb givet af Kristen Drejer paaa Kiæret: 1 Mk.

I Henseende til Almissem Jens Erichsen som ved Døden afgik d. 28 August : hans ringe efterladte Klæder, forbeholdt Commisionen sig samme uden Auktion, da den ansaae det mere rigtig for Fattig-Kassen at beholde samme til Uddeling blandt andre Almissemmer i Steden for at forskaffe nye Klæder i disse dyre Tider, da sligt er næsten ikke at faae.

Ved Kommisions-Samlingen lod Velædle Hr. Kjøbmand Kold fra Nibe begjære, at hans Sviger-Moder, Almissem Kirsten Laursdatter, som hidtil af Distrikts-Fattigkassen havde nydt Understøttelse, maatte nu entlediges fra saadant, da han for Eftertiden vilde forsørge hende saa længe hun levede, og efter hendes Død, passende besørge hendes Jordefærd, naar han derimod erholdt de Efterladenskaber, som fandtes, uden nogen Prætentation af Fattigvæsenet, hvilket Commisionen ansaae for en stor Fordel, og altsaa i Hensigt til Kassens Velstand blev samme bevilget.

I Henseende til Kornets Udlevering, blev vedtaget at samme skulde leveres for begge Sogne i Kiærup Skole, Fredagen d. 25. Oktober Kl. 9, og leveres Kornet af samtlige resterende i begge Sogne og Pengene saavel som Kornet, samme Dag leveres de Fattige.

Anno 1811 d. 23 December ansaae Commisionen sig nødsaget til at foretage en særskildt Samling, deels for at eftersee om alt som forhen er afhandlet, rigtig var afleveret, og deels for at bekjendtgjøre den Foranstaltning som var gjort i Anledning af Almissem Jens Mogensen, som efter Indbydelse fra Prædikestolen blev anført til Licitation, om nogen vilde modtage ham for ringere Afgift end dette Aar, hvor der blev buden som følger:

1. Af Sognefogeden Christen Justesen: 3 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg og 24 Rd., og da ingen vilde modtage ovennævnte Jens Mogensen

ringere, blev Sognefogedens Bud antaget.

Ved denne Samling frasagde Sognefogden Christen Justesen paa Grund af andre Embeds-Forretninger, sig videre at være Medlem af Commisionen, i hvis Sted S: r. Hr. Thomas Overgaard i Biergets Mølle paa tage sig at indgaae som Medlem.

Ligeledes frasagde Gaaardmand Gregers Bak i Lund sig ogsaa fra at være Medlem af Commisionen, og i hans Sted paatog Palle Jørgensen i Lund sig at indgaae som Medlem.

Endvidere blev foretaget af Commisionen, hvorledes det skulde forholde sig med Almissem Peder Boiers Forsørgelse i tilstundende Aar, hvor da meldte sig Jens Lucassen af Tømmerby og tilbød at modtage bemeldte Fattige paa følgende Vilkaar: a. at han for i Vinter blev tilstaaet og ham leveret til offtævnte Fattiges Underholdning for i Vinter, nemlig: 4 Skp. Rug, 6 Skp. Byg og 3 Rd. i Penge, hvorefter han forbandt sig til at forsørge vedkommende i alle Henseender fra 1ste Januar til 1ste Mäy 1812; fra den Tid af forsørges Peder Boier paa egen Regning til 1. Nov. samme Aar, uden Byrde for Fattig-Distriktet, med mindre han bliver syg og sengeliggende, da besørges hans Ophold af Distriktet og med denne Bestemmelse var Commisionen tilfreds, og dermed Forretningen for i Dag ophævet.

Lund, Christen Møller, Peder Poulsen, Gregers Bak, Christen Justsen, Jens Lukassen.

[side 216 t.o.m. 220 er ikke renskrevet, da det skal skrives i skema]

Ved at sammenholde Indtægten med Udgiften sees at Udgiften overstiger Indtægten den Summa: 10 Rd. 81 Sk., der af mig som Regnskabsfører er forskudsvis udbetalt til Vedkommende. Og saaledes er dette Regnskab paa det nøjagtigste forfattet.

Kiærup Præstegaard d. 31. Decb. 1811

J. Lund.

Ved Fattigcommisionens Møde paa Selbjerggaard, d. 10. Jan. 1805, oplystes bl.a. følgende om de Fattiges Tilstand.

Derefter blev gennemgaaet den af Provsten fremlagte Liste paa de Fattige, som havde meldt sig til Understøttelse dette Aar, hvilke alle vare de samme, som sidste Aar havde faaet Hiælp, enten som ordentlige eller overordentlige Almissem, og om hvilke forrige Aar ved den da fremlagte Liste er gjort den behørig Forklaring, som derfor ikke ved denne Liste er bleven Igientaget, da deres Tilstand og Forfatning ikke siden er bleven forbedret, men forringet, da de fleste ere gamle og skrøbelige Mennesker.

Dog er der nogle faae af dem som ere anført paa denne Liste om hvilke ikke forrige Aar med den da indrykkede Liste er gjort Forklaring, uden for saavidt, naar de ved Qvartals Samlingerne have meldt sig, disse ere:

1ste Classe No. 10 Lars Boyers Søn Peder, der har stedse været hiemme hos sin gamle Moder, undtagen han gaar undertiden i Dagleje, men da han er halvtabelig, er der ikke mange der vil have ham til Arbejde; han kan derfor behøve nogen Hiælp, som han og forhen har faaet med Moderen

1ste Classe No. 15 Niels Trye, som er over 70 Aar gammel og skrøbelig og kan slet intet fortjene.

1ste Classe No. 14 Jens Gregersen paa Kiæret, er ogsaa over 70 Aar og nu meget affældig, ligesom Konen i mange Aar har været svagelig.

3die Classe No. 3 Niels Vutborg, som har havt begge sine Been itu i Krigstjenesten, bliver ogsaa meget affældig og kan næsten intet fortjene.

3die Classe No. 13 Jens Grurup og Hustrue i Tømmerby, som nu begge ere over 70 Aar og meget skrøbelige, saa de næsten intet kan fortjene.

3die Classe No. 15 Eric Danielsens Kone er nu ogsaa gammel og meget skrøbelig, saa hun lidet kan fortjene.

3die Classe No. 24 Morten Bertelsens Kone i Tømmerby, er nu over 60 Aar og meget skrøbelig, saa hun lidet og intet kan fortjene.

3die Classe No. 29 Jens Simonsen i Glæde har i mange Aar været en Krøbling, men bliver nu slettere, saa han intet kan fortjene.

De fleste af foraanførte ere fødte i Sognene, og har alle boet og været der i mange Aar, og kan paa deres Forhold intet siges noget lsteværdigt.

Commisionen vare alle enige udi, at de paa den fremlagte Liste, som ialt vare 15 No. af 1ste Classe og 30 No. af 3die Classe, burde antages til Understøttelse. Derefter fremlagde Provsten en Forsørgelses Plan for disse foreslaaede Almissem, efter hvilken de alle vare tildelte 21 Tdr. 2 Skp. Rug, og 44 Tdr. 4 Skp. Byg samt 62 Rd. 48 i Penge. I Henseende til Fordeelingen paa Kornet, som var dobbelt Byg imod Rug, var ført Hensyn til den maadelige Rug Avlder i Aar havde været her i Sognene, da Beboerne altsaa havde en liden Forraad af dette Slags Korn at uddele af imod Bygget, som dog havde været noget bedre.

De øvrige Medlemmer af Commisionen vare fuldkommen enige med Provsten i henseende til de fremlagte Forsørgelses Forslag, hvilken de i et og alt antog og billigede.

Vel indsaar Provsten, saavel som de andre Commisions Medlemmer, at der kunde være lidet nok tillagte endeel af de anførte Fattige, men naar der tages Hensyn til de fleste Beboeres Tilstand, som skulle udrede samme Korn, da saa Commisionen at denne Byrde ville trykke mange, da Avlen havde været saa maadelig; og da endel af de som varre antagne til Almissem, vare gamle og skrøbelige, saa kan der ogsaa formodes at nogle af dem efterhaanden bortdør, hvorved da vil blive mere Hiælp for de overlevende.

Overalt saa ville Commisionen efter Pligt og Samvittighed sørge for de trængende, at de eÿ skulle lide Nød, eller faae Aarsag til nogen Klage.

Af Penge var der nu for Tiden ikke saamange i Fattig-Cassen at de Fattige kunde strax faae Januarii Qvartal, men ville Provsten dog forstrække de meest trængende dermed naar de meldte sig, og da intet mere denne Gang kunde foretages blev Commisionen sluttet. Underskrifterne.

Ved Fattigkommisionens Møde d. 3 Maj 1805 paa Selbjerggaard, lyder det bl.a.: "Forresten vare ingen af de antagne Fattiglemmer enten døde siden sidste Samling, eller deres Kaar blevne forbedrede saaledes at de kunde behøve mindre end forhen, men vare alle i samme Forfatning som forhen."

Jens Morsing var endnu eŷ ankommen til Distriktet, altsaa behøvede Commisionen ikke denne Gang at gjøre nogen Foranstaltning for ham. Ellers blev det erindret, at der nu var falden Cancelliets Resolution, af 5. Febr. sidste, at denne Jens Morsing bør forsørges i Tømmerby Sogn.

Derefter meldte sig:

1. Pouel Raalsgaard og klagede sig, at hans Datter, Maren, som tiente Bierget forrige Aar var bleven syg i forrige Høst og havde lagt sig hiemme hos ham til Kyndelmisse, og i den Tid havde hun kostet meget, og han ligersaa, og begiærede derfor nogen Understøttelse i denne Anledning, nemlig 2 Skp. Korn og 1 Rd. i Penge.
2. Ligesaa meldte sig Poul Trinderups Kone i Glæde, og begiærede at maatte faae de endnu tilbageværende 2 Qvartaler, da hun havde 4 Børn hiemme, deriblandt en Dreng, 13 Aar aldeles Krøbling og trængte meget haardt.
3. Ligeledes meldte sig Jens Thomasens Kone i Glæde, og begiærede at maatte faae 2den og 3die Qvartal, da hun ogsaa havde 4 Børn hiemme, der slet intet kunde fortjene, og derfor ogsaa trængte meget.
4. Søren Smeds Enke i Lund begiærede ogsaa resten af den hende tillagte Almissee, da hun havde laant meget medens Børnene var hiemme i Vinter, og nu var meget trængende.
5. Peder Erichsen i Lund forlangte ogsaa resten af den ham tillagte Almissee, da han endnu har 3 Børn hiemme.
6. Maren Hellesdatter i Lund klagede sig ogsaa meget at hun trængte haardt, da hun i lang Tid havde været syg, og var det endnu, saa hun intet kunde fortjene, enten til sig selv eller sit Barn, som hun har hiemme.
7. Anne Marie hos Kristen Høgstrup, forlangte ogsaa den 2den og 3die Qvartal denne Gang, som hun meget behøvede.
8. Jens Gregersen som slet intet kan fortjene forlanger alle 3 tilbagestaaende Qvartaler.
9. Kristen Møller paa Kiæret, forlanger ogsaa de 2 resterende Qvartaler, da han havde laant dette Korn medens Børnene var hiemme i Vinter.
10. Morten Bertelsens Kone forlangte ogsaa de 2 tilbagestaaende Qvartaler, da hun var meget trængende.
11. Jens Grurup og Hustru klagede sig ogsaa meget, da han var ganske sengeliggende, men kunde dog fortære noget, og hun var meget skrøbelig. Begiærede derfor de to resterende Qvartaler.
12. Grete Torn i Tømmerby, en Enke i et jordløs Huus, bad ogsaa Commisionen anmelde, at hun var bleven meget skrøbelig af Værk, og liggert til Sengs, hvorfor hun begiærede nogen Understøttelse.
13. Jørgen Morsings Enke klagede sig ogsaa og begiærede resten af sin Understøttelse.

Commisionen giennemgik disse førømmeldte Andragender, og bevilgede derefter det ansøgte.

Aar 1805 d. 8de Junŷ var Sognecommissionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild, bestaaende af de sædvanlige Medlemmer, forsamlede paaa Selberggaard i Anledning af at No. 9 af 1ste Classe, Jens Erichsen hans Moder var død, hvorover bemeldte Jens Erichsen, som er plaget af et Slag, der især paafalder ham om Natten, var bleven hyllesløs, og kunde ikke være alene i det Huus, som Moderen var udi; og da bemeldte Jens Erichsen havde beklaget sig, og begiæret Sognecommissionens Medhiælp for at blive indtinget et Sted, hvor han kunde faae nogen Opvarthning og Pleŷe, naar bemeldte Sygdom overfaldt ham. Ved dette Tilfælde var Sognecommissionen ŷderlig forlegen, da ingen vilde indtage ham fordi han havde førømtalte Svagthed. Vel havde Commisionen forleden faaet ham med Møŷe indlogeret hos Søren Bruun i Frøstrup, mod 4 Sk. for hver Dag, da han ellers skulde gaae omkring i Distriktet og faae Føden, efter vedtagen Omgang.

Men Søren Bruun ville ej have ham længere, end der kunde blive føjet anden Anstalt. Har Sognecommissionen igien et Fattighuus, hvorom der er bleven ventileret og givet Forslag til Cancelliet, og hvilket Fattighuus i dette og flere Tilfælde ville gjøre megen Nytte. Commisionen havde forhørt sig i Distriktet om nogen ville indtage ham, men for nærværende Tid var ingen villig dertil, og Kommisionen kunde ingen bringe hertil.

Den blev derfor enig om, at gjøre Indstilling til Hospitals Direkteuren i Aalborg, om dette Menneske ikke kunde blive indlagt i Hospitalet der; Da Sognecommissionen vil give ham et aarlig Bidrag af 10 Rd. saalænge han lever, hvilket Provsten lovede snarest muligt at tilskrive Hospitals Direkteuren om.

Imidlertid fik den at forsørge ham paa hvad Maade den kunde, Provsten anmeldte derefter, at der nu var falden Cancellie Resolution angaaende Daniel Erichsen hans Cuur, at det skulde tages paa Bskostning til Chirurgus Wentzel af den Sogne Distrikts Casse, hvor han først havde faaet Skaden, som altsaa er Tømmerby Sogn.

Og da der nu for Tiden ingen Forandring kunde ske i Henseende til bemeldte Resolution, saa troede Commisionen det rettest at fordele det meste af denne Sum paa Distriktets Hartkorn, nemlig 1 Sk. af Tønden, og Resten tages af Distriktets Liste; for øvrigt forstillede Provsten Commisionen, at han havde i Sinde at medtage denne Dreng tilN Odense, hvorhen Provsten nu rejste, og sætte

ham til en Proffesion, da han jo ikke kan blive skicket til at udføre Bonde Arbejde, og da han saaledes befriede Distriktet for hans videre Forsørgelse, saa fandt han det billigt, at bemeldte Daniel Erichsen blev af Distrikts Cassen tilstaaet nogle Penge for at kunne derfor faae de fornødne Klæder, hvilket Commisionen samtykkede med 13 Rd., og da intet videre denne Gang var at forhandle, blev Commisionen hævet.

Aar 1805 d. 9 Julij, var Sognecommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild forsamlede paa Selberggaard for at overveje, hvad der var foregaaet siden sidste Qvartals Møde d. 3 Maj.

Der blev anmeldt at No. 9 af 1ste Classe, Jens Erichsens Moder i Frøstrup, Kirsten Jensdatter var død, og var hendes Efterladenskaber bleven af Sognecommisionen indbragt i Penge til 11 Rd. 6 Sk., hvoraf gaaer hendes Begravelses Omkostninger, som beløb sig til 2 Rd. 3 M. 8 Sk., altsaa bliver i Behold til Fattiggassen 8, 4, 14.

Ligesaa var død No. 24 af 2den Classe, Morten Bertelsens Kone i Tømmerby, som havde faaet 4 Qvartaler, med 2 Skp. Rug 4 Skpp Byg og 32 Sk. i Penge, hvilket Manden, Morten Bertelsen ville godtgjøre Sognecommisionen, imod selv at beholde hendes Efterladenskaber, hvilket blev ham tilstaaet, han betaler altsaa med 48 Sk.

Videre blev anmeldt, at der blev funden efter den afdøde Kirsten Jensdatter i Frøstrup, 24 Nøgler Hvergarn, som vejede 6 Pund, og blev dette Garn udleveret for at væves til Brug til den Afdødes Søn Jens Erichsen, som haardelig trængte til samme.

Men Niels Pedersen i Tømmerby meldte sig hos Sognecommisionen og angav, at den afdøde, Kirsten Jensdatter, havde faaet Hør af ham til 4 Rd., hvilket ogsaa Sønnen og flere Naboer vare vidende om, og havde dette foranførte Garn skullet være spundet, men da Garnet ikke skulde være uden 2 M. 1 Sk. værd, da det var maadeligt spunden, saa tilstod Sognecommisionen Niels Pedersen 2½ for sin Fordring, hvorfor han var fornøjet.

Sognefogeden Christen Justesen anmeldte, at der nu var bleven holdt Auktion over Jens Mogensens Efterladenskaber, det som var indkommet samt endel af, hvad der var angivet at tilhøre ham og skulle staae omkring hos en og anden er udeblevne, da vedkommende paastod, han derfor ikke havde faaet Vederlag.

Imidlertid ville Commisionen til næste Qvartals Møde indkalde disse for at faae den rette Sammenhæng i disse Sager.

Ligesaa ville Commisionen lade indkalde nogle af Kirsten Jensdatters Naboer i Frøstrup, for at faae Oplysning om de skulle vide noget mere af denne Afdødes Efterladenskaber som nogle formodede, der kunde komme Fattiggassen, eller den Afdødes svage Søn tilgode.

Jens Mogensens Efterladenskaber, som nu vare solgte, beløb sig til Indtægt 10 Rd., deraf ville Sognecommisionen bierge ham (Sønnen) nogle fornødne Klæder, som han haardt trængte til, og derfor aflægges fornøden Regnskab.

Videre blev anmeldt at No. 8, Margrete Larsdatter, paa Kiæret var huusvild, da ingen vilde modtage hende, men havde Jens Gregersen paa Kiæret tilbuden at ville tage hende huuse, for det første mod at nyde 2 Rd. aarlig for Huuslye og Opvartning, og imod at faae 4 Læs Tørv, hvilket blev ham tilstaaet.

Angaaende Jens Erichsen i Frøstrup, da havde Provsten indsendt til Direkteuren for Hospitalet i Aalborg Ansøgning om, at han der maatte blive indlagt, efter hvad som var ved Commisionen den 8 Juny sidste bleven afhandlet, men var endnu ingen Svar kommen fra Velbm. Direkteuren.

Imidlertid havde han omgaaet i Sognet til Dato, og faaet Føden og fik sit Natte Lye hos Søren Bruun i Frøstrup, mod den forhen aftalte Betaling i 4 Sk. om Natten; men da Sognecommisionen havde erfaret at bemeldte Jens Erichsen siden han kom til at gaae omkring og faae ordentlig Forsørgelse var bleven noget bedre i Henseende til sin forrige Svaghed, saa at denne nu siældent og kun meget faae Gange havde paakommet ham, troede den, at han gjerne kunde ligge om Natten, hvor han fik Føden om Dagen, især i Sommer saalænge Vejret var nogenledes for at kunne spare Sognekassen for de 4 Sk. daglig; og besluttede derfor Commisionen, at bemeldte Jens Erichsen efterdags skulde logere om Natten, hvor han fik Føden om Dagen til videre. Man fik at see om han kunde komme i Hospitalet, eller der kunde gøres bedre Anstalt for ham.

Aar 1805 d. 26 Oktober var Sognecommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild forsamlede paa Sælberggaard.

Angaaende Almissemønstrene i Sognene, da var siden sidste Samling død No. 12 Christen Højstrup af Lild Sogn paa Bierget, som nu sad til Huse i Lars Smærups Hus eller Sted paa Bierget.

Sognecommisionen lod registrere hans Efterladenskaber, men befandt samme af ingen Værdie, i det høieste 3 a 4 Sk., og da hans efterladte Enke, som er nu Krøbling, forlangte at beholde dette lidet, som bestod i nogle pialted Klæder, blev dette hende tilstaaet, Hans Begravelse blev bestridt af hans Arvinger(!), uden Byrde for Commisionen eller Sognedistriktet, da den Afdøde havde henlagt, hvad dertil behøvedes.?

Til Daniel Erichsen anmeldte Sognefogeden, at de havde indkrævet den ved Commisionen paalagte 1 M. el. Sk. af Tønde Hartkorn, men hvoraf nogle endnu stod tilbage, som de nok formeente skulde indkomme, da der fra Amtet var udstædt Ordre til Udpantning for de resterende, og formeentes at det indkomne i alt ville blive 51 Rd. 4 M. el. Sk., og da Dr. Wentzels Regning, hvorom han under 11 Okt. sidste, igien havde tilskrevet Commisionen, var 58 Rd. 4 M. el. Sk., saa bliver at tillægge af Distrikts Kassen 7 Rd., hvilke Penge saa hurtig de kan indkomme bliver af Sognecommisionen leveret til Hr. Amtsforvalter Sørensen i Thisted, der af Dr. Wentzel er comitteret til at modtage dem.

Fra Directionen for Hospitalet i Aalborg var endnu intet Svar kommen paa den af Commisionen indgivne Skrivelse om Jens

Erichsen, hvorfor han endnu bliver at forsørge paa den forhen bestemte Maade til videre.

Amts Direktionens Resolution var falden 12 Maj 1805, at naar Arvingerne efter Poul Roelsgaards Kone i Frøstrup ikke ville erstatte de paa hende anvendte Forsørgelses og Begravelses Omkostninger, bør hendes Efterladenskaber tilfalde Distrikts Cassen, og samme Resolution blev Bekjendtgiort for Poul Roelsgaard, som var nærværende ved Commisionen, men han erklærede, at han hverken ville betale lidet eller meget, hvorefter Commisionen fik at foretage Skifte og Deeling, paa det Fattigvæsenet kunde faae det som den havde anvendt paa hendes Forsørgelse og Begravelse.

Da intet videre denne Gang var at forhandle blev Commisionen hævet.

Aar 1805, den 26 Nov. var Sognecommisionen for Fattigvæsenet i Tømmerby og Lild, bestaaende af de sædvanlige Medlemmer forsamlede her i Præstegaarden, deels for aat søge det resterende Korn indsamlet og uddelt til de Fattige, som høilig trængte dertil, deels og for efter bedste Skjønnende at uddele nogen Penge som uformodentlig var indkommen til Distriktets Fattige, som havde tilgode for mere end 2 Kvartaler og som hos Hr. Provst Präem var indestaaende, men af ham endnu ikke udbetalte. Disse uventet indkommende Penge vare følgende: Fra S. T. Hr. Leutenant og Sandflugts Commisair Munk 10 Rd., fra Jørgen Pallesen i Lund, som Mulct for utilladelig Pløining 5 Rd., fra Morten Bertelsen for meget Almissekorn, som hans afdøde Kone havde oppebaaret, 4 Rd. 4 Sk. Nok en Efterladenskab af indkomne Penge efter Protocollen, som Sognefogeden Christen Møller bemærkede: 9 Rd. 3 M. 6 Sk.

Ialt: 28 Rd. 3 M. 10 Sk.

Disse 28 Rd. 3 M. 10 Sk. bleve for det meeste paa 2 M. 6 Sk. nær uddelte til de Fattige, saaledes at de alle fik noget, oog de fleste mesten, hvad de havde tilgode for i Aar. Sognefogeden lovede ogsaa at det resterende Korn skulde blive samlet og uddelt hos Thomas Erikhsen i Kiærup, saa snart skee kunde, hvor de Fattige paa den dertil bestemte Dag, nemlig den 30te kunde møde for at modtage det, foruden de Penge som enhver blev tildeelt og da intet videre kunde foretages denne Gang blev Commisionen hævet. Lund, Christen Møller, Jens Thomsen, Niels Kollerup, Christen Justesen, Jens Thomasen, Morten Jensen.

Aar 1805 d. 15 Dec. lod jeg, Knud Lund af Prædikestolen i Tømmerby og Lils Kirker bekjendtgjøre, at Sognecommisionen for Fattigvæsenet i bemeldte Sogne blev samlet her i Præstegaarden den 21 Dec. saavel for at oversee Fattigvæsenet og sammes Forfatning for det næste afvigte Aar, saa og for at overlægge og bestemme, hvad der kunde være fornødent til de Fattiges Bedste og Underholdning for tilstundende Aar 1806.

Ved samme Leylighed blev de forhen antagne Fattige og Almisselemmer, som havde noget at andrage, saavel som andre i Distriktet, der formeente sig værdige til Almisseunderstøttelse, indkaldet at møde hos mig Dagen i Forvejen, for at tilkiendegive mig dderes Forfatning og Andragende til videre Foranstaltning ved Commisionens Samling, og indfandt sig da en Deel af de for i Aar antagne Fattige som begjærede Tillæg; men ingen nye. For nu at overveie nøie Disses Andragende, og at vurdere de Fattiges Ophold og Pleye for tilstundende Aar, mødte efter Bekjendtgjørelsen Sognekommisionens sædvanlige Medlemmer, samt paa største Lodseyerens Vegne af Vesløgsgaard, Fuldmægtig Sr. Morten Møller heri Præstegaarden, og blev da besluttet saaledes som følger:

Først blev fremlagt den Optegnelse over de Fattige som havde meldt sig til Understøttelse for tilstundende Aar, hvilke næsten alle vare de samme som i indeværende havde faaet Almisse og Hiælp, enten som ordentlige eller overordentlige Almisselemmer og om hvis Forfatning er giort den behørig Forklaring forhen, hvorfor samme ikke behøver at giennemgaaes ved denne Liste; da deres Tilstand og Forfatning ikke siden er bleven forbedrede i Almindelighed, men derimod forringet, da de fleste ere gamle og skrøbelige Mennesker.

Men da Sogne Præsten nylig er kommen til Kaldet, og altsaa ikke kiende noget videre til de Fattiges Tilstand eller kunde vide hvor megen Understøttelsen de kunde behøve, maatte han nødes til at raadslaa sig herom med de øvrige Commisions Medlemmer, som kiendte de Fattige, og altsaa bedst kunde vide hvormange der burde antages, og hvor megen Understøttelse de kunde behøve. Og blev da Commisionens Beslutning denne: At saasom ingen nye Fattige havde meldt sig og forlangt Hiælp; men allene nogle af de for i Aar antagne Almisse Lemmer, som begjærede Tillæg, saa blev enstemmig bestemt, at 14 No. af 1ste Classe, og 23 No. af 3die Classe, burde antages til Understøttelse for tilstundende Aar, Ligesom og, at der til dissers Forsørgelse burde udredes af Distriktets Beboere og leveres 20 Td. 3 Skp. Rug, 44 Tdr. 1 Skp. Byg, samt i Penge 61 Rd. 48 Sk. I Henseende til Fordeelingen paa Kornet, som var dobbelt Byg imod Rug, havde man i Aar ligesom forrige Aar, Hensyn til den maadelige Rugavl, da Bygget var meget bedre. Denne Forsørgelse blev enstemmig antagen, ihorvel man indsaar at der maaskee var lidet nok tillagt en Deel af de Fattige, men naar man tillige tager Hensyn til de Fleeste af Beboernes Tilstand, som skulle udrede samme Korn, saa indsaar Commisionen at denne Byrde ville trykke mange, da Avlen igien i Aar var kun maadelig. Overalt saa ville Commisionen efter Pligt og Samvittighed saaledes sørge for de Fattige, at de ikke skulle lide Nød, eller have Aarsag til billig Klage.

Endelig sluttede Commisionen, at denne Understøttelse til de Fattige vilde blive at fordele paa Distriktets Beboere og udrede med 21 Tdr. 1 Skp. Rug og 4 Tdr. Byg. Pengene som var de Fattige tillagte haabede Commisionen at kunde udkommes i Aar ligesom sidste Aar af Distriktets Fattig Kasse, uden at man havde nødig i den Henseende at gjøre noget Pengetillæg paa Beboerne. Angaaende Jens Morsing, da var han endnu ikke kommet tilstede i Sognet, og vidste heller ingen, hvor hhan opholdt sig, men man troede sikkert nok, at naar han med det første kom igien, han da nok meldte sig for at faae Understøttelse, som for det første ikke kunde skee paa anden Maade, end at gaar omkring i Distriktet og faae Føden.

Anlangende den beklagelige Jens Erichsen, da havde Commisionen endnu ikke faaet noget Svar fra Dhrr. Directeurs for Aalborg Hospital, uagtet Hr. Provst Präem efter Protocolkens Meldende tvende Gange havde tilskrevet dem, om at modtage ham i Aalborg Hospital, imod at nyde et aarligt Bidrag af 10 Rd. her fra Distriktets Casse, og frygtede man da for, at der blev intet (ud) deraf.

Commisionen saae sig da nødt til, da det kunde lade sig gjøre, nu for det første at faae ham indlogered hos Tomas Justesen, imod at betale for hans Logie, Kost og Tilsyn samt hans Nattelogie, 2 Tdr. Rug, 3 Tdr. Byg samt 6 Rd. i Penge.

Vel synes det noget vel meget, men da iingen ville gjøre det for ringere, og han ikke kunde være tient med saaledes at gaee omkring, da endeel vægrede sig ved at modtage ham for hans Svagheds Skyld, besluttede man at benytte sig af den Leylighed indtil videre, om nogen anden Udvey kunde findes.

Hvad Jens Mogensøns Efterladenskab er betræffende, der beløb sig til 10 Rd. da fremlagde Sognefogden Christen Justesøn en Optegnelse over de Klæder, som han for disse Penge havde forskaffet ham, og altsaa bliver ingen Indtægt for Distrikts Kassen.

Siden sidste Samling er af Tavle-Penge indkommen fra begge Kirker den Summa: 5, 5, 13. I Henseende til de Tørv som vare tillagte Thomas Olesen, Kristen Overgaard og Thomas Dahl, nemlig hver 10 Læs og 1 Læs Lyng, saa syntes Commisionen, at det var for mange til disse, da der var flere ligesaa trængende, flere som intet havde at grave paa, som og at Beboerne vare haardt nok bebyrdede med Korn til de Fattige. Man besluttede altsaa: At hver af disse 3 skulle have 7 Læs Tørv og 1 Læs Lyng.

De 20 Læs Tørv forskaffe Kristen Kristensen, som forhen, efter indgaaet Forpligtelse, og altsaa kan forskaffes fra den Mand i Tømmerby, hvor det slap i Aar nord efter (?).

Lyngen betales af Distrikts Kassen. Dog for at skaane Kassen for Udgift, saa meget ske kan, da ansaae man det for rigtigst at Jens Rødbroe leverede 2 Læs Lyng, imod at faae 2 Skp. Byg godtgiort derfor. Og i Henseende til nogle af de øvrige Fattige, der vare ligesaa trængende til Ildebrændsel, som de ovenanførte, da besluttede Commisionen: at Margrethe Larsdatter paa Kiæret skulle have 4 Læs Fladtørv ligesom i Aar, ligesom og Maren Kollerup i Tømmerby skulle have 2 Læs. Niels Dahls Enke i Langvad 2 Læs, og Anne Marie Koelsgaard paa Kiæret 2 Læs, som udredes af Distriktets Beboere efter optegnelse i den lagte Forsørgelses Plan. Sognefogden Christen Møller i Tømmerby angav at have i hans giemme et Stykke Lærred paa 16 Alens Længde, Fattig-Cassen tilhørende; bemeldte Lærred blev Sognefogden paalagt at sælge, og levere Pengene derfor til Commisionen, saa det samme i næste Aars Regnskab kan vorde Fattig-Cassen beregnet til Indtægt.

Ved sidste Commisions Samling d. 21 Dec. var Poul Rolsgaard indkaldt at møde ved samme, for i Følge Amts Direktionens Resolution af 12te Maai 1805 at afgive sin Erklæring, enten at betale, hvad hans afdøde Kone havde faaet i Understøttelse, eller og at lade registrere og vurdere hendes Efterladenskaber, for deraf at gjøre Distrikts-Kassen betalt; og tilbød han da at ville give 4 Rd., som han dog maatte laane. Dette Tilbud antog Commisionen for at undgaee videre Uleilighed, allerhelst da man frygtede for at hans Eiendom for det meste var Pantsat.

Der blev forhandlet om, og bestemt, hvor og naar Almissee Kornet skulle udleveres, hvorefter Mødet blev sluttet.

Lund og de øvrige Commisionsmedlemmer.

Den samlede Indtægt for Aaret 1805 var 21 Tdr. 1½ Skp. Rug, 46 Tdr. 4½ Skp. Byg, 127 Rd. 8 Sk.

Og den samlede Udgift bliver ligeledes 21 Tdr. 1½ Skp. Rug, 46 Tdr. 4½ Skp. Byg samt 127 Rd. 8 Sk., hvorefter der var en Beholdning i Distrikts-Kassen til Aarets Udgang 1805 paa 32 Rd. 18 Sk.

Hertil knytter den nye Formand Pastor Lund, som tiltræder ved Commisionens Møde d. 26. November 1805 følgende Bemærkning: "Cassebeholdningen, som i foranførte Regnskab findes indført, Summa 32 Rd. 18 Sk., er mig, som nylig ankommen i dette Embede, og nu skal aflægge Regnskab, ganske og aldeles ubekendt, hvor bemeldte Beholdning enten er eller skal komme fra; men maae formodentlig min Høiwell. Formand Sr. Provst Präem indsidde med samme, og vil han vel ogsaa i sin Tid gjøre Rede og Rigtighed for, i hvilken Henseende jeg tilligemed de øvrige Commisions (Med)lemmer maae indskyde denne heele Sag til Høie Amts-Directions gunstige og videre Behandling, eftersom min Formand Hr. Provst Präem ikke har overleveret til mig den omtalte Beholdning, som dog syntes at være en Fornødenhed."

Kiærup Præstegaard d. 31. Dec. 1805.

Lund

- I Følge S.T. Hr. Amtmand Fayes Forlangende af 13 Dec. 1805, om Betleriets ganske Afskaffelse, vare samtlige Beboere af Tømmerby Sogn, saavel Huusmænd som Gaardmænd efter skeete Indkaldelse af Prædikestolen, forsamlede i Tømmerby Skole den 13 Januar 1806, for i Fattig Protocolen at afgive deres Tilstaaelse, at de villigen ville antage dennne Sogne-Vedtægt: ikke at give nogen fremmed Betler noget eller tillade ham, naar han om Natten havde nydt Huuslye hos dem, at vandre for at fortsætte sit Betleri, men strax at levere ham til Sognefogden, under 1 Rd. Muldt til Fattig Cassen, eller til Udpantning for samme, naar den ej godvillig blev betalt. Denne Forpligtelse og Sogne Vedtægt vare de alle villige til at indgaee, hvilket herved bevidnes med deres Hænders Underskrift. Dog nægtede endeel tilsidst at ville underskrive.

Ialt 56 Underskrifter.

Dagen efter, den 14 Januar, mødte (for en Deel, følger Præsten til) Beboerne af Lild Sogn i Lild Skole, for at vedtage en enslydende Sogne Vedtægt angaaende Betleriets Afskaffelse. Men, lyder det videre: De tilstedeværende kunde ikke overtale sig til at

underskrive, uden for saavidt angik fremmede Betlere, dem de villig vilde forpligte sig til at give noget, men strax levere dem til Sognefogden. Men hvad Sognets egne Fattige angik, da syntes de at disse maatte gaae i Distriktet for paa den Maade at nyde en Slags Understøttelse mere end den egentlig bestemte, da det var Beboerne umueligt at give saamegen bestemt Afgift til disse mange Fattige, at de dermed kunde underholde sig, og bad derfor om nogen Hiælp fra andre Distrikter, som havde faae Fattige og god Korn Jord. Da disse Sognes Beboere næsten alle maae Kiøbe Korn anden Steds fra. Saaledes besluttet ved dette Møde bevidner.

Lund.

Da Tiden ikke ved sidste Samling tillod at afhandle videre i Henseende til Fattigvæsenet, maatte Præsten nu først gjøre denne Erindring, og lade følgende tilføje om Distriktets eller Fattigcassens Tilstand: Da jeg efter min Ankomst her til Kaldet først fik med Fattigvæsenet at bestille i Begyndelsen af November Maaned, da min Formand S.T. Hr. Provst Präem ved sin Afrejse herfra leverte Fattig-Protocollen i min Fraværelse til Degnen Sr. Møldrup - men uden nogen ordentlig Optegnelse over Fattig-Cassens Indtægt og Udgift, som jeg dog havde ventet meget mindre at der medfulgte Penge, som var ganske naturlig, da der efter hans egen Tilstaaelse ved Oktober Qvartals Samlingen ingen var i Cassen.

Saa maatte jeg nu ligesom gaae i Blinde og fortrol mig til den Underretning Commisionens øvrige Medlemmer kunde meddele mig. En føie Tid efter indkom heldigvis nogle uventede Penge, den Summa: 28 Rd. 3 M. 10 Sk., som man strax maatte nødes til at uddele til de Fattige som høilig trængte dertil, og for det meeste havde tilgode for 3 Qvartaler, som er anført i Protocollen. Siden har Fattigcassen endnu i Aaret 1805 havt følgende Indtægter og Udgifter:

Indtægt:

En Beholdning fra de sidste uddeelte: 28 Rd. 3 M. 10 Sk.

Frivillige Gaver ved Huuses Salg: 4 M.

Tavle Penge fra Degnen Sr. Møldrup: 5 Rd. 5 M. 13 Sk.

Mulcter for ulovlig Bundgarns Fiskerie: 21 Rd. 3 M. 6 Sk.

En Beholdning fra Sognefogden Christen Møller: 5 M. 4 Sk.

Fra Povel Rolsgaard for den Understøttelse

has afdøde Hustrue havde nydt: 4 Rd.

Altsaa bliver Cassens Indtægt: 33 Rd. 2 M. 13 Sk.

Udgift til Oktober Qvartal 1805, som

endnu restede til de fleeste Fattige: 13 Rd. 5 M. 4 Sk.

Endvidere befandtes ved Protocollens Eftersyn, at udi Regnskabet for afvigte Aar 1805, anført: at af Hr. Provst Präem ved sin Bortreise til Odense har leveret 9 Rd. 3 M. 6 Sk., men da samme ikke er nogen Gave, og allene en Beholdning fra Udgifterne af det som han i hans Embeds Tid har oppebaaret, der altsammen i Regnskabet til Udgift findes anført, kunde samme ikke anføres til Indtægt, og følgelig bør komme til Afdrag i den udi bemeldte Regnskabs Beholdning: 32 Rd. 2 Sk. Altsaa bliver Beholdningen for Aar 1805 ikkun uden: 22 Rd. 3 M. 17 Sk.

Den 14. April 1806 var Commisionen samlet i Kiærup Præstegaard efter at dette Møde forhen fra Prædikestolen var bekendtgjort samtlige Districtets Beboere. Præsten, saavel som de øvrige Commisions-Medlemmer erindrede, at de siden sidste Qvartals Samling ingen overordentlige Udgifter havde haft, undtagen Sogne Fogden Christen Møller, som til Jens Morsing, der efter Omgang i Sognet nyder Understøttelse, havde kiøbt og betalt en Skiorte med 7 M. som Comisionens øvrige Medlemmer tilstode bemeldte Christen Møller udbetalt af Districts-Cassen. Ligesaa anmeldte Sogne-Foged Christen Justesen at hand til Fattig-Lem Jens Ericgsen havde kiøbt og betalt et Dyne Vaahr med 1 Rd., ligesom og kiøbt et Par bundne Ærmer til bemeldte Fattiflem, og derfor givet 24 Sk., desuden kiøbt en Kam til bemeldte, og derfor givet 12 Sk. Comisionen tilstod Christen Justesen bemeldte Udgift til den Fattige, af Distrikts-Cassen udbetalt med 1 Rd. 36 Sk., som ere de af ham udlagte Penge.

Comissionen erindrer, at siden sidste Qvartals Samling, var ved Døden afgang Almissem No. 11 af 1ste Classe, nemlig Gregers Andersens Enke. Saasart dette Dødsfald var blevet Præsten bekendtgjort, besørgede han strax dette fattige Boe registreret og vurderet ved Sognefogden Christen Møller og 2de tiltagne Mænd, Niels Kollrup og Peder Poulsen, og fremlagde Præsten for Comissionen, bemeldte Registrerings og Vurderings Forretning, hvis paalydende Summa er 1 Rd. 6 Sk. el. M. Præsten, saavel som Comissionen indsaar lettelig at disse ringe Efterladenskaber ved Auktion udgjort i Penge langt fra ikke kunde tilstrække til den afdødes Begravelsesomkostninger, hvorefter og Comissionen, da Datteren af Kiærlighed til sin afdøde Moder, vilde koste agnstændig Begravelse, overlodes Datteren disse den afdødes ringe og ubetydelige Efterladenskaber, at gjøre sig same saa nyttig som hun bedst vidste og kunde, og bliver altsaa ved denne Almissem No. Dødsfald Sogne-Cassen intet til Indtægt at beregne, hvorimod dette til den Afdøde tillagte Understøttelse af Korn og Penge, bliver som en Beholdning til Comissionen videre, og i sin Tid nøiere Bestemmelse, hvilken Beholdning efter den Afdøde er fra April Qvartal Inclusive til Aarets Udgang. Comissionen saar med største Velbehag og forbindtlig Tak til Distriktets Beboere, at hvad som ved forrige Qvartals Samling var besluttet og bestemt er i alle Deelee nøyagtig

efterlevet og opfyldt, hvorefter den igiennemgik Listen paa de til Understøttelse antagne Fattige, hvoraf ingen vare bortreyste eller afdøde undtagen som meldt, eller deres Kaar fotmildet eller forværrede undtagen Christen Skræder, hvis Kaar ere formildede, da hans Børn nu kand kome ud at tiene, og altsaa da hand for January Qvartal har modtaget hele Aarets Understøttelse af Korn til sine Børn, og halve Penge efter den lagte Plan, som er for January og April Qvartaler, saa nyder altsaa denne intet dette Qvartal, ligesaa nyder heller ikke Fattiglemmerne af 3die Classe, No. 7 og No. 8 intet Korn, hverken dette eller de øvrige Qvartaler, eftersom de i January Qvartal for hele Aaret har modtaget alt; da Comissionen andsaa at disse Almisselemmer kunde i Sommerens Tid ved Arbeyde selv fortjene deres Føde. Derimod bliver de efter Planen dem tillagte Penge Qvaritaliter at udrede ligesom forhen i January Qvartal.

Hvad de øvrige Fattige angaaer, som efter Planen med January Qvartal have tillige nydt April Qvartals Understøttelse, saa bliver disse denne Gang at forbigaae.

Hvad Jens Morsing andgaaer, da nyder hand Understøttelse i Sogne-Beboernes Huuse efter rigtig Omgang, hvorefter Understøttelsen til de Fattige i dette Sogne-Distrikt bliver efter, hvad som nu her foreløbig findes anmærket for April Qvartal, saaledes.

Uformodentlig mødte for Comissionen Almisselem Mads Vabesgaards Datter, Maren Mads Datter og udlod sig med at hun ikke kunde være tient med at opholde sig med at hun ikke kunde være tient med at opholde sig hos sin sengeliggende Fader, uden at hun derfor enten af Distrikts-Cassen eller paa anden Maade kunde nyde Betaling eller Vederlag derfor. Comissionen kiendte bemeldte Piges Fordring at være billig, ligesom den og lovede at vilde see hendes Umage og Besværlighed med hendes gamle og syge Fader i sin Tid vederlagt, naar hun fremdeles vilde blive hos sin Fader og sørge for hans Pleye og opvartning, hvilket hun og lovede at vilde paatage sig for det første til Micheels Dag. Ligesaa mødte for Comissionen, Almisselem Christen Overgaard og forlangte Tillæg 6 Skp. Korn, ligesaa Thomas Dahl og forlangte ligeledes 6 Skp. Korn i Tillæg til hans Almisse. Comissione indsaar disse 2de anførtes Trang, og tilstod dem hver 2de Skpr. Byg, som kand udkomme af oplaget af Korn her for Distriktet, hvilke 2de Skpr. altsaa tillægges disse 2des Aprils Qvartals ordentlig(e) Understøttelse; ligesaa besluttede Comissionen at Thomas Olesen, som forhen havde nydt med January Qvartal April Qvartals Understøttelse, skulde i sine trængende Omstændigheder i nu nyde dette Qvartal, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg, som ligeledes tages af Distriktets Korn Beholdning eller Oplag. - Det anmærkes herved, at Præsten, saavel som de øvrige Comissionsmedlemmer ikke saae dem istand til at udrede dette Qvartal Pengebidraget til de Fattige, da Casse-Beholdningen som herefter vil erfahres, langt fra ikke kand tilstrække til anførte Udgift ligesom og Præsten, saavel som de øvrige Medlemmer ikke saa sig forbundne (til) at gjøre noget Forskud, men haabede at disse Almisselemmerne tillagte Penge for April Qvartal, skulde saavel for dette, som de øvrige Qvartaler indkomme dels af Renter som indkommer ved Snabstinget af Capitaler, udsat for ulovlig Helte Bundgarns Fiskerie, deels og af Tavle Penge og andre Fattig Cassen vedkommende Indtægter.

Aar 1806 den 30 Juny var Sognecomisionen for Tømmerbye og Lild Sogne forsamlet i Kiærup Præstegaard, at bestemme Fattigvæsnet for bemeldte Aars July Qvartal, og blev da foretaget saaledes som følger: Præsten anmeldte at hand tillige med (de) øvrige Medlemmers Raad og Samtykke havde :/ i Betragtning af Mads Vabesgaards Syge, Ellendige og sengeliggende Forfatning, ligesom og hans Datter, som hidindtil havde gaaet sin Elendige Fader til Haande, og nu frasagde sig ikke længere at vilde være hos sin Fader, eller paa nogen Maade mere at sørge for ham, hvorved altsaa, af bemeldte Aarsager, det til Huuset tilliggende Jorder og Eyendomme (!) laae unyttige og ufrugtbare/: Bortleyet ved offentlig Auktion den 20 April bemeldte Jorder som ere Huusets Eyendomme, og hvorved Distrikts-Cassen har bekomet Indtægt af Suma 12 Rd. 3 M. el. Sk.

Hvad som nu ved at bortleye disse Jorder var saaledes foregaaet, billigede samtlige Comisionsmedlemmer, saa meget mere som derved Datterens bortflyttelse fra sin syge og sengeliggende Fader, strax maatte antages et Menneske til hans Opvartning og Pleye med videre; og havde Præsten formaaet Maren Helledatter af Lund Bye at paatage sig same imod Betaling at opvarte, og være bestandig hos denne syge, hvilken Betaling efter nøieste Akordt var 10 Rd. aarlig.

Comisionens Medlemmer var i et og alt fornøyet med denne Akordt og Præstens Omsorg i denne Henseende, da Sogne Cassen, naar bemeldte Udgift fradrages, saaledes vinder i Indtægt 2 Rd. 3 M., nok derforuden en liden Indtægt af en Slump gammel Hør, som blev indbragt Cassen til Indtægt med 5 Mark. Siden sidste Samling er bort død Almisselem Thoams Dahl i Frøstrup, og hans Efterladenskaber strax derpaa den 17 May Registrerte og Vurderte til 3 Rd. 4 M. 10 Sk., men siden ved offentlig Auktion bortsolgte den 3 Juny, indbragte i Penge til 4 Rd. 3 M. 1 Sk. og blev Registrerings, Vurderings, samt Auktions Forretningen fremlagt af Sognefogden Christen Møller og Niels Kollerup til samtlige Comisions Medlemmers Eftersyn. Begravelses Omkostningerne ved denn Leylighed vare en Liig-Kiste 2 Rd. 3 M., det øvrige til denne Lig-fær havde den Afdøde selv, og bliver altsaa ved denne Almisse Lems Dødsfald Sogne Cassen til Indtægt 2 Rd. 1 Sk.

Comisions Medlemmerne, Christen Møller, Tømmerbye og Christen Justesen paa Bierget af Lild Sogn, fremkom og fremlagde efter Præstens og Amt Mand Fayes Ordre, optegnelsen over dette Distrikts Fattig Lemmers Eyendele, hvilke Optegnelser Præsten modtog og vilde besørge indført i Registrerings=Protokollen. Comisionen saae med Fornøvelse, hvad som ved sidste Samling var bestemt, rigtig at være efterlevet og udført af Vedkommende, hvorefter Listen paa de til Understøttelse antagne Fattige blev giennemgaaet, og fandtes ingen bortreyste eller afdøde, uden som meldt, ikke heller deres Kaar formildet eller forværrede; dog mødte for Comisionen Jørgen Morsings Enke, Johanne Skadhauge og Ane Marie Roelsgaard, samt Ane Marie hos Lars Møller, og begjærede Tillæg i deres Almisse, og tilstod Comisionen dem efter deres Begjæring tillæg for July Qvartal, saaledes at Ane Marie Roelsgaard bliver nyder, foruden July Qvartals ordentlige understøttelse tillagt 1 Skp. Rug 2 Skp. Byg, ligeledes Johanne Skadhauge 1 Skp. Byg og Jørgen

Morsings Enke ½ Skp. Byg (!), samt Ane Marie hos Lars Møller, 1 Skp. Byg; hvilket Tillæg til disse Fattige udkommer dels af det som nu bliver tilovers ved Thomas Dahls dødelige Afgang.

Comisionen erindrede, at den havde maattet forstrække Peder Skolemesters Kone som Øieblikkelig Hiælp, 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg, ligesom og Jens Bertelsens Kone 2 Skp. Byg, da deres Mænd var i Holstein og i Kongens Tieneste, og disse Koner saaledes bestedte i trængende Forfatning. -

Datum Kiærup Præstegaard ut antia.

Lund

Ved Fattigcomisionens Møde i Kiærup Præstegaard d. 10. Okt. 1806, meddeltes det at Almissem Niels Trye af Tømmerby var ved Døden afgaaet, og at hans Efterladenskaber ved offentlig Auktion, og ved Comisionens Foranstaltning beløb sig i alt til 20 Rd., som naar hans Jordefærds Bekostning fradrages, som er 2 Rd. 2 M. bliver Beholdningen deraf 17 Rd. 4 M., som til Indtægt for Fattigcassen bliver at beregne. Ligesaa ved Døden afgaaet Almissem Ane Marie hos Lars Møller paa Kiæret i Lild Sogn, af 3die Classe No. 16, hvis Efterladenskaber ligeledes efter Comisionens Foranstaltning udbragtes ved offentlig Auktion til 3 Rd. 3 M. 7 Sk., som naar hendes Jordefærds Bekostning fradrages, som var 3 Rd. 3 M., bliver Beholdningen til Kassen 7 Sk. Hvilke Auktions Penge Sognefogden rigtig har afleveret. I Henseende til Kassens videre Indtægt, meldte Præsten at have modtaget Renterne fra Amtsstuen for ulovlig Helt-fiskerie, forfalden til Snapsting 1806, ialt 21 Rd. 3 M. 6 Sk. Det bemærkes at Almissem af 1ste Classe No. 4 Jens Larsens Enke i Tømmerby, har frasagt sig, ikke ville nyde videre Understøttelse.

Datum ut supra.

Lund.

Forskellige Indtægter og Udgifter:

1807. - Men i Mulct af Christen Skrædder i Frøstrup for Udeblivelse ved Vagthold: 48 Sk.

1808. - I Mulct af Jens Mortensen i Tømmerby for Udeblivelse fra Vagthold: 1 Rd.

1808. - Uddelt Efter Giverens Bestemmelse, for en lykkelig Overfart til Selland med Skude: 1 Rd.

1808. - Givet af Thomas Jensen i Tømmerby for en lykkelig Overfart til Selland med Skibet: 4 Rd.

1808. - I Mulct givet af Christen Eriksen paa Lyng for Slagsmaal med Jens Christensen sammesteds: 2 Rd.

1808. - Til Christen Jensen for at flytte Mads Vabesgaards Seng: 16 Skilling.

1809. - Givet af Christen Vabesgaard for en lykkelig Reise: 1 Rd.

1809. - Indtægt. Leie af Mads Vabesgaards Kakkellovn for 1809: 48 Sk.

1809. - For 1 Læs Lyng til Povel hans Kone i hendes Mands Fraværelse: 64 Sk. Ligeledes til Jens Thomsens Kone i Glæde i samme Anledning: 64 Sk.

1810. - Af Skipper Peder Christian Andersen af Lild Sogn, for en lykkelig Hiemreise fra Norge: 5 Rd.

1810. - Som øieblikkelig Hielp til Jens Thomsens Kone og Børn, i disse dyre Tider, da Manden var udkommanderet: 1 Rd.

1810. - I Mulct af Jens Thomsen Smed i Lund, fordi han nægtede at kiøre Sognekiørsel efter Tilsigelse: 1 Rd.

1810. - For en Liigkiste til Peder Havers Enke i Lund: 9 Rd.

For en Lagen og en Særk til same: 3 Rd.

For en Potte Tran som medgik i hendes Sygdomstid: 1 Rd.

For ½ Potte Brændeviin, ligeledes i hendes Sygdomstid: 24 Sk.

1811. - For et Par Skinndræt, og Skrædderløn for et Par Boxer til Almissem Jens Mogensen: 5 Rd. 4 M. 12 Sk., og for Leye af en Dyne til same for første Halv-Aar: 2 Rd.

1812. - Ved Heste-Handel i Kiærup Præstegaard: 2 Rd.

1812. - I Mulct af Peder Olesen i Tømmerby for uefterrettelig Estafetridning: 1 Rd.

1812. - I Mulct af N. Badstue paa Kiæret, for same: 1 Rd.

1812. - Af Hr. Overgaard i Biergets Mølle, for lykkelig Helbredelse af Sygdom: 1 Rd., og ved at indgaae nyt Ægteskab, af Siinne Mortensen i Langvad: 2 Rd.

1812. - For Almissem Erik Danielsens Grav at kaste i haard Frost: 1 Rd.

1813. - Ved Hestehandel hos Jens Thomsen i Tømmerby, givet af Hr. And. Oddershede i Thye: 1 Rd.

1813. - Af Lars Lund i Nørklit for hans studsige Opførsel ved Matriculeringen d. 10 Juni: 20 Rd. og af Lars Christensen i Glæde, Maren Moustatter ibidem, og Morten Moustsen paa Kiæret, for ulovlig og voldsom Opførsel mod et Huus S. T. Hr. Scionau (Kølbygaard) tilhørende: 40 Rd., og i Mulct givet af N. Pedersen og Cr. Smed i Tømmerby for usømmelig Adfærd imod P. Holme og Niels Christensen i Lund, ved Bulbjerg-Vagt: 6 Rd.

1814. - I Mulct givet af Peder Christian Thyboe, for hans slette og nedrige Opførsel mod Almissem Jens Grurups Enke i

Tømmerby: 4 Rd. Ligeledes i Mulct af Kristen Nielsen paa Kiæret for Nægtelse af at ledsage Feltposten i Snefog: 1 Rd. 84 Sk.

1814. Ildstedsskat af Almissem Thomas Olesens Enkes Huus 2 Rd.

1815. Til Peder Kudsk i Nors for Almissem Jens Grurups Enkes Helbredelse: 5 Rbd., og Mulct givet af Peder Sønder Skadhauge, for utilladelig Udebæivelse i Konge-Kjørsel: 1 Rd.

1815. I Mulet givet af Just Rimer for modvillig Forhaling i at gaee med et Omgangsbrev til Øsløs: 2 Rd.

1815. I Mulet givet af N. Badstue paa Kjæret for Overhørigheid med at befordre et Brev til Herredsfogden: 32 Sk.

1815. I Mulet givet af Hr. Lassonn til Selberggaard, for Nægtelse af 2de Kjørsler med de Fattiges Ildebrand: 3 Rd. 72 Sk.

1817. Givet af Skolelærer Jens Jensen Skadhauge for Redning af Havsnød: 1 Rd.

1817. Givet af Matros Jakob Jensen, for at ophæve sit attraaede Ægteskab efter skeet Tillysning, med Anne Katrine Nielsdotter paa Kjæret: 3 Rd.

1818. Af Kristen Pedersen og Birthe Hansdatter i Lild, for Ægteskabs Løftes Brud: 1 Rd.

1818. For Omløbersken Leene Didriksdatters Pleie i handes Barselseng i 14 Dage a 3 M. = 7 Rd.

1821. 3½ Tylt Fjel til en Daarekiste for dennne Afsindige (P. Chr. Huusbye): 14 Rd. 9 Allen Træer til bemeldte Daarekiste: 2 Rd. 60 Sk., 300, og 100 dobbelte Søm, 2 Rd., Tømrerarbejds løn 5 Rd. 44 Sk. Understøttelse for denne Afsindige fra han blev daarlig, og til Nytaar: 5 Skp. Rug, 5 Skp. Byg samt 6 Rd.

For 50 Stk brændte Steen at opsætte en Kakkelovn af for bem. Peder Huusbyes Kone: 80 Sk. for 3 Pund Jærnstænger dertil 30 Sk., og for same at opsætte: 24 Sk. Til Just Christensen for i 3 Maaneder, 2 Gange ugentlig at reenholde den Afsindige og skaffe ham frisk Luft: 6 Skpr. Rug.

Ved Komisioonsens Møde i Januar Maaned 1823 forlangte Peder Huusbyes fortsat Understøttelse til Husleye, men da han nu for sin Afsindighed er helbredet, samt indtil Maydag har frit Huslaye, afvistes han.

1823. Indtægt af den nedbrudte Daarekiste som stod i et Leyehuus 7 Rd. 90 Sk. *Skrevet af Pastor Friis som tiltraadte Embedet i Aaret 1823.

1824. I Mulet af Morten Lund og Cristen Hvistendahl for Uefterrettelighed med Skattebog, af hver 2 Mark Sølv, Ligeledes af Præsten, 4 Mark Sølv.

1824. Udgift: Et par Skindbuxer, og en hviid Vadmels Trøie i Rd. 48 Sk.

1827. Amtet havde foreslaaet, at man for at forebygge, det især i dette Efteraar formedeplst de stigende Kornpriser overhaandtagende Betlerier, skulle antage og lønne Fattigfogder. Comisionen var af den Formening, at det tilstrækkelige Antal Fattigfogder, hvad Distriktets Omfang gjorde fornødent, ville blive alt for byrdefuldt at lønne, og at desuagtet, skjøndt Stillingen ey er besværlig, at ikke nogen paalidelig Mand, endsige flere, formedelst det efter Menigmands Begreber (upassende?) ved Bestillingen, ville paatage sig at være Foged, det mentes at man paa en anden og lettere (Maade) at naae Maalet.

No.1. Enhver Byes Beboere indestaaer for at ingen udensogns eller fremmed Betler nyder Almissee ved Døren, uden strax at anmelde det for Sognefogden.

No. 2. Ingen, selv af Sognets trængende Beboere tillades at betle, uden at have erholdt et Bevis over sin Trang Præstens Segl og Underskrift.

No. 3. At det skulle overdrages til Amtet at bedømme den for beviislig og forsætlig Overtrædelse af denne Vedtægt erlæggende Mulct, og om det ey maatte synes mest passende at den erlægges til Sognets Fattigcasse.

1831. Niels Skrædder fik til sine 3 Børn, hvoraf den ældste er 8te Aar, 6 Skp. Rug, 1 Td. Byg og et Læs Lyng, hvilket han dog selv skulle slaae.

1834. Anne Skrædder begjærer Sengeklæder, som ved første givne Leylighed blev hende tilstaaet af en eller anden afdød Almisseelems Effekter. Penge skulle hende iaar ey tillægges. Hendes Beboelse var noget forfalden.

Den 21. Juli 1834 havde Comisionen sammenkaldt Sognets Beboere for at tage en Bestemmelse om den sindssvage Else Degns Varetægt og Forplejning. Man havde Valget imellem at indsætte hende i Thisted Daarekiste, hvortil Amtets Tilladelse under 9. Juli sidstleden var erhvervet og at holde hende indespærret i Sognet selv, enten hos en paalidelig Mand, eller i en i hendes eget Huus oprettet Daarekiste.

Da ingen meldte sig for at modtage hende, valgtes det sidste, som det mest lemfældige Middel, og toge de forsamlede, som vare: Gaardmændene Jakob Qvolsgaard af Lild Sogn, Christen Bundgaard, Anders Silkeborg, Morten Smed af Tømmerby, Peder Badstue af Kjærup, Husmændene Jens Skaarup og Niels Christian Andersen af Kjærup og Peder Abraham af Tømmerby, i Forening med Comisionens underskrevne Medlemmer, den Bestemmelse: at lade en Maalsbord(?) levere af hver Sogn, nogen af begge Sogne(?) og levere i Morgen Eftermiddag af Tømmerby Sogn ved Jens Kolkjærs Huus i Tømmerby, af Lild Sogn hos Sognefoged Thoams Smed i Lund, som besørger den fremsendt til Huset, hvor Comisionen ville møde og træffe fornøden Akkord med en Tømmermand til Opførelsen af en Daarekiste i Loen eller et andet passende Sted i Huset. Denne Aftale blev vedtaget paa de fravørendes Vegne, der ved Kirkestævne sidst afvigte Søndag var indvarslet til Møde.

Chr. Friis Raun

Sognepræst, Selberggaard

samt de øvrige 6 Underskrifter.

(Chr. Friis ses ikke at have været i Tømmerby-Lild længere end til 1836).

Derefter Pastor Haven. (Pastor Friis død 1837)

(Pastor Friis tiltraadte Embedet i Tømmerby-Lild, 1822. A.C.S. 11/3-25) til 1837 (Sodborg, Thisted Amts Aarbog 1925).

Efter Tillysning fra Præsikestolen den 16 September 1838, samledes den 18 næstefter i Kjærup Præstegaard, hvor følgende forhandlede:

Ane Skrædder forlanger Træskoe. Præsten nægtede hende Begyæring paa Grund af, at hun altid har drevet, og ey engang gider pille Tranebær, og Comisionen havde intet derimod.

1838. For forsømt forevisning af Skattebøger, betalt i Mulct af Junker Lasson: 4 Mark.

1838. Udgift: 400 Stk. heelbrændte Steen fra Kammerraads Teglværk 3 Rd. 2 Mark.

1840. Chri. Nielsen Steentoft faar intet iaar, da han maa ansees for at have tjent godt ved Bolbjerg.

1839. Udgift: Jens Jensen for 2 Par Træskoe med Kramper til Ane Skrædder og Datter, 32 Sk.

1840. Anders Horns Enkes Børn tilstaaes efter, Jens Mogensen en Kaskjet, 1 Skjorte, 1 Par Hoser og Baand, en Hvergarns Nattroe, en kort blaae Troie, Christen Melmøllers Børn: En Vest og en Skjorte, Jesper Kraghs Søn, et Par engelsk Lærreds Buxer, Niels Skrædder: et Par Skindbuxer, Dorthe Marie Christens Datter et brunt Tørklæde. Videre efterlod han sig ikke her i Sognet.

1840: Anders Horns Enke begjærede for det første, noget til Lysning, og Korn til Julen at bage af. Dernæst 6 Td. (?) Korn og noget Brændsel, i det Mindste for næste Aar.

Korn til Julen kunde ikke gives, da der ingen Beholdning af Rug var. Iøvrigt ansaa jeg (Pastor Haven) Begjæringen som ublu, af den som holder Ko og Faar, enten det er paa sit eller andres, men da Manden er død, gaves hende Haab om 1 Læs Lyng, 2 Læs Tørv, 1 Td., 4 Skp. Rug, 1 Td., 4 Skp. Byg, hvorimod hun gjordes opmærksom paa, at holde sine Børn, naar de vare frie for Skolen, flittig til at strikke eller andet Arbejde.

Jens Thomsens Enke begjærede Tillæg ved sin Søn, men han gjordes opmærksom paa, at et Huus med 1 Skp. Hartkorn, 1 Ko og Faar og kun med 2 Mennesker i ingenlunde burde behøve Understøttelse af Fattigvæsenet, saa at hun maatte være glad til, om hun beholdt det samme som hidtil. (Hun modtog for Aaret 1839 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg).

Maren Pedersdatter Møller begjærede Understøttelse for sig og sit uægte Barn, men gjordes opmærksom paa, at et raskt Qvindemenneske maatte kunne ernære sig selv og Barn.

Peder Hoves Kone forlangte Understøttelse i Korn, men da hun gjordes opmærksom paa, at hun vilde blive ført til Fattighuset i Tømmerby, vilde hun intet have. -

Hvis jeg forresten ingen Efterretning om Peder Hove faaar fra Præsten i det Sogn, hvor han er, inden Nytaar, skal jeg andrage Sagen for Amtet. (Pastor Haven).

I de Forholdstal som med Hensyn til Hartkorn, Formue og Leilighed lagdes til Grund pro 1840, maatte formeentlig foregaae følgende Forandringer, idet det bemærkes, at jeg ey kjender Poul Sørensens, Gregers Baks og Jens Monstrups Omstændigheder, hvorfor jeg har ladet dem blive staaende, som deres Formænd, ligesom og Chr. Strander (i Langvad), da han først faaar sine Penge i Juni Termin uden Renter, og maaske ikke kommer i Orden før Aarets Ende.

Skolelærer Andersen, hvis Kaar ere trange, blev dog sat fra 0 paa 2, da han nu erholder Løn efter Anordningerne.

Erik Jensen, som Eier af over 1 Td. Hartkorn af en udparcelleret Gaard, formenes at burde sættes fra 0 paa ½.

Chr. Andersen Skolehuus, som har kjøbt Lars Tækkers Sted, der stod for 0, mener jeg kan sættes paa 3.

Jens Nielsen i Glæde, som kan holde 2 Heste, formener jeg, uagtet de mange Børn, dog at burde sættes fra 0 paa ½.

Peder Olesen Snedker, hvis Aftægtsmand er død, sættes fra ½ paa ¾.

Jens Rotbøll i Langvad, hvis Aftægtsfolk ere døde, sættes fra 1 paa 2.

Søren Jensen Høgh, med hvem det gaaer tilbage, sættes fra 1½ til 1.

Lars Jensen i Glæde, af samme Grund fra 1½ paa 1.

Peder Olesens Enke, hvis Gaard efter Bekjendtgjørelsen om det nye Hartkorn er betydelig bedre end Niels Kiældsens, sættes 1/4 høiere, nemlig fra 2 paa 2 1/4.

Kirkesanger Christensen, der har erholdt nogen Forbedring i Embedsindtægter, sættes fra 2 1/4 paa 3.

Niels Kløv, som har overtaget Moderens Gaard og skiftet med Brødrene, sættes fra 2½ til 2.

Kirkesanger From, som ved Skolelovens Aprobation lider Tab, sættes fra 2 ¾ paa 2.

Lars Skytte i "Himmerig" som vist unægtelig er sat hidtil for høit, sættes fra 3 til 2.

Just Christensen i Tømmerby, som vedbliver ingen Børn at have, og avancerer godt, sættes fra 3½ paa 4.

Niels Frandsens Enke, som idet Manden er død, har maattet skifte med Børnene, sættes fra 5½ til 3½.

Rasmus Jespersen, hvis Aftægtskone er død, sættes fra 6 paa 8.

Mads Dalsgaard, som nu har faaet sine Sager ordnet, og maaskee burde ansættes høiere, har jeg kun turdet hæve fra 7 til 8.

Jens Seldahl, som vel er befriet fra den gamle Aftægtskone, men har iaar havt en værre Byrde i Poul Pedersens Søn, og desuden gaaer tilbage, sættes til 7, istedet for 7½.

Hr. de Lasson, som ikke længer er Strandfoged, og forrige Aar maatte tage 500 Rbd. paa sin Gaard, antager jeg kan staae høit nok, naar han sættes fra 20 paa 19.

Saaledes viser medfølgende Liste, hvorledes Beboerne, som have at svare Fattigbidrag, staae i Ligning til hinanden efter min

Formening.

1841. Udgift: Jens Jensen Skadhauge, for Træskoe til Ane Skrædder. Datteren havde kastet sin Anvisning bort, og fik ingen. 24 Sk.

1841. Jens Jensen Skadhauge, anmodet om, at lade Ane Skrædder og Datter faae hver et Par Træskoe: 46 Sk.

(Pastor Gottlob tiltraadte 1842).

1842. Frivillige Gaver: Hr. Junker de Lasseons Juleoffer til Skolelærer Andersen i Tømmerby, skjænket af denne til Fattigkassen: 3 Sk!!!

1843. Ane Skrædder androg om at faae en Særk, hvilket man afslog, men derimod tilstod hende 1 Læs Lyng, som hun selv skal slaee hos Chr. Roelsgaard. Til Mads Vadsbæk blev tilstaaet 8 Mark til Anskaffelse af et Par Skindbuxer.

1843. Mads Vadsbæk anholdt om Hjælp til en Skjorte, og noget mere i aarlig Understøttelse. Der bestemtes, at han skulde have en Skjorte tilhørende afdøde Almissem Niels Hundeleve, og der blev ham tillagt 1 Læs Tørv, 1 Skp. Rug og 2 Skp. Byg. Ane Skrædder i Frøstrup anholdt om Hjælp til en Rok; det blev afslaaet.

1844. De Klædningsstykker, som den afdøde Niels Hundeleve havde efterladt sig, fandt man for ringe til derover at afholde Auktion; de bleve uddelte til Anders Votborg: 1 Vest, Niels Thoudal: et Par Underbuxer og en Hat. Thomas Traad: En Skindtrøie og do.

Buxer. Mads Vadsbæk: Et Par Vadmel's Buxer. Anders Horns Enkes Søn: En Natttrøie og Niels Skrædder: Et Par Støvler.

Da Thomas Traad lever i meget ynkelig Forfatning, især er blottet for Sengeklæder, besluttedes at der skulde kjøbes en simpel Dyne til dem, nu da Konen venter sin Nedkomst. Dynen kostede 3 Rd. 5 M.

1845. Af de faste Fattige, meldte sig Niels Skrædder og anmodede om Hjælp til et par Buxer. Der blev ham tilstaaet Betaling til 2 Skind.

1846. Indtægt til Fattigkassen: En frivillig Gave fra Eieren af Karusel Gyngen paa Øsløs Marked. 1 Rd.

1846. Udgift: Fragt til Jens Skadhauge, for at kjøre Lars Chr. Møllers Kone til Hjørring. 6 Rd.

For Niels Skrædder i Frøstrup blev bestemt, at han ingen Lyng skulde have, da han holder en voxen Datter hjemme.

Mads Vadsbæk havde anmodet om noget til et Par Buxer. Der blev ham tilstaaet to barkede Skind, som Forstander Hans Andersen lovede at besørge kjøbte.

1847. Udgift: Peder Husby med Familie, Frøstrup Hede.

Til Kasper Koldkjær for Fjæl o.s.v. til Inddelukket: 9 Rd. 4 M. 7 Sk.

til Smed Jens Bruun for Arbeide ved Indelukket: 4 M. 6 Sk.

Fremdeles for Arbeide ved Indelukket: 2 M.

For en Ligkiste til Peder Husby: 3 Rd.

Det blev vedtaget, at Daarekisten i Peder Husbys Huus, at tage noglr Fjæl til Loft i Thomas Traads Huus.

Afskrevet af A.C. Svalgaard i Maanederne Nov. - Feb. 1924-25.

Protokollen slutter 1850.

Forskelligt

Afskrevet efter Thisted Amtsavis og Avertissementtidende eller Den nordcimbriske Tilskuer for Aaret 1849.

Tillaaans fra Thisted Amtsavis.

(Forlangt Indrykkelse).

At jeg til min Svoger Kobbersmed Smidt, har ifølge Skjøde, solgt og afhændet det min fraseparerede Kone, efter kongelig confirmeret Testamente tillagte Bygsædeland i Vegendal og "Hovfaldene" samt at dette uden videre Mangels Paategning er protocolleret og tinglæst, er Sandhed, hvorvidt Øvrigheden heri har handlet overensstemmende med Lovene, det ved jeg ikke. Imidlertid er det mig kjært at erfare, at hun, ved hendes Laugværge, Toldbetjent Jensen, alt har begyndt med Sags Anlæggelse i denne Henseende, og det ville glæde mig, om mine fire smaae uforsørgede Børn maatte komme til at nyde Frugterne deraf.

Thisted den 27de Januar 1848

A. Jepsen.

Afskrevet af A.C. Svalgaard d. 17. Marts 1925.

(nærmest af Hensyn til ovenstaaende Navn, "Hovfaldene".)

Avertissement.

Vesterbom.

Under-etagen i min ny Gaard ved Thisted Vesterbom kan strax erholdes til Laie

J. Nyebo.

Afskr. d. 18. Marts 1925.

Capelsteenmarked.

Paa det herved Byen iforgaars afholdte saakeldte Capelsteens Hestemarked, fandt en levende Omsætning Sted, og en hel Deel Hestehandlere fra den sydlige Deel af Jylland og fra Nordslesvig havde indfundet sig dertil. Jevngode Heste betaltes med 70 til 100 Rbd. Stykket, og for